

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Carl Erik Andresen

RÆKKEHUSENE på Fuglebakken

FUGLEBAKKENS EJERLAUG

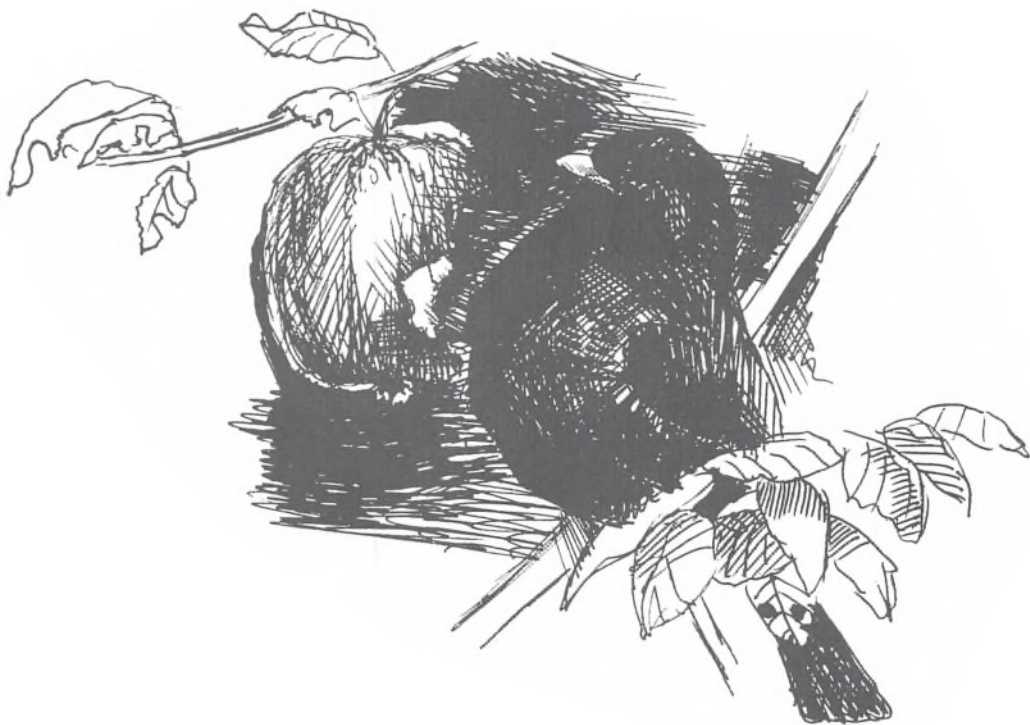
1994

Carl Erik Andresen

RÆKKEHUSENE på Fuglebakken

Carl Erik Andresen

RÆKKEHUSENE på Fuglebakken

FREDERIKSBERG 1994

Udgivet af
Fuglebakkens Ejerlaug

— — —

Tilrettelægning og tryk:
Fihl-Jensens Bogtrykkeri/Offset
Fugleillustrationer: Peter Kristensen
Omslagsfoto: Jan Ernest, forside
Aerodan luftfoto, bagside

ISBN NO.: 87-985160-0-0

Oplag: 1600

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	7
INDLEDNING	9
THORKILD HENNINGSEN - DEN EVIGE OPRØRER	10
Den kunstneriske arkitekt	11
Frankrigsårene	12
I opposition	12
Rækkehuse - en engelsk specialitet	13
Danske rækkehuse - en gammel tradition	13
THORKILD HENNINGSENS RÆKKEHUSE	14
Bakkehusene	14
De „forkerte“ flyttede ind	15
Mellem storbykaserne og landligt hus	16
„Skredet i hoderne“	16
Efter Bakkehusene - før Fuglebakken	17
BYGGERIET PÅ FUGLEBAKKEN	18
Fra ladegård til boligområde	20
„Byplanen“ fra 1903	21
Midt i et erhvervskvarter	23
Kolonihaver	25
Vanskelige jordbundsforhold	26
Folk strømmede til	27
Flyttede ind i snevej	28
Individuelle ønsker	28
Rækkehuskongen	30
Thorkild Henningsen som samarbejdspartner	31
Den sidste del af byggeriet	32
Ikke flere rækkehuse på Fuglebakken	34
Huse bygget med fornemmelse	34
Thorkild Henningsen efter Fuglebakken	36
HUSENES INDRETNING	37
Husene vokser	38
Rækkehus - ikke blot for kernefamilier	40
Kollektiv på Drosselvej	41
Et mylder af mennesker	42
Indretningen af huset	42
HUSPRISERNE	43
Fra 24.000 kr. til millioner	43
Mindre huse mere værd	44
DE MANGE SMALLE HAVER	45
Havearkitekten på besøg	45
Slyngplanter op ad rafterne	47

Roste haver	48
Slut med interessen	49
HANDEL PÅ HOVEDSTRØG OG BAGVEJ	50
Linser, chokolade og Morten Korch	50
Handel på bagvejen	51
Katten af tøndens på „cementen“	52
Krævende kunder	52
LIVET MELLEM RÆKKERNE	53
Fuglebakken 1930	53
Lokale forskelle	54
Akademikere på social adresse	54
TJENESTEPIGER PÅ FUGLEBAKKEN	55
En familier stilling	55
Tjenestepige i 14 år	56
Slid og fritid	57
EJERLAUGET	59
Pionertiden	59
Hønsehold og tæppebankning	60
A/S Fuglebakkens tennishaner	62
Ejerlauget og besættelsen	62
Nattevagt og villaluftværn	63
Sløje år	63
Stilleveje og hybridnet	64
Fjernvarme – slut med kul og koks	65
BARN PÅ BAGVEJEN - OG DEROMKRING	67
Rundt i kvarteret	67
Fodbolden røg i fyret	69
Den årlige brand på Silvan	69
Voksne leger med	70
Skolerne	71
Boycot af børnefødselsdag	72
KENDTE PÅ FUGLEBAKKEN	72
Kulturradikale i rækkehus	73
Skovtrolden Mogens Lorentzen	74
Maleren Albert Naur	75
Forfatterparret Helge og Edith Rode	76
Et godt måltid skal være en fest	76
Sigrid og Henrik Neiiendam	76
En skuespillerkoloni på Fuglebakken	77
Rækkehuset på Egernevej	79
Krustjev på besøg	80
En ganske fortrinlig aften	81
Kommunistlederen på Fuglebakkevej	82
Plakatfabrik i kælderens	83
Bagvej til Kragss hus	84
BEBOERKLIMAET	84
NODER (Niels Viggo Bentzon)	86

FORORD

I 1991 havde bebyggelsen eksisteret i et par og tres år. Dette åremål til trods er der fortsat beboere, som har medlevet hele perioden, enten som unge købere omkring 1930 eller som børn, der sidenhen har overtaget forældrenes ejendom.

I 1991 fik jeg den idé at indsamle erindringer fra disse og andre personer – med henblik på at udgive dette materiale i en duplikeret form. I Laugets informationskrift annonceredes efter interview-emner.

En tilfældig efterårsdag på en af bebyggelsens interne bagveje stopper Carl Erik Andresen mig og siger: “Jeg hører, at I søger en forfatter”.

Siden da tog projektet fart. Den duplikerede version blev droppet. Et seriøst indsamlings- og redigeringsarbejde indledtes i samarbejde mellem forfatter og Laugets bestyrelse.

Frederiksberg Sparekasses Fond inspirerede yderligere arbejdet med et flot tilsagn om økonomisk støtte. Herefter var målsætningen udgivelsen af en rigtig bog om rækkehusene på Fuglebakken, livet i og omkring disse.

Uden Carl Erik Andresens bearbejdelse og redigering, samt Frederiksberg Sparekasses Fonds generøsitet havde den oprindelige beskedne idé aldrig resulteret i denne bog.

Derudover ønsker Lauget at takke de nuværende og tidligere beboere i vort Laug, nabolaugene og andre, som har bidraget med erindringer, billeder etc. Ofte mente vore oplagte emner, at de ikke havde noget særligt at bidrage med. Men ved at samle disse personer opstod en ivrig dialog, som kom bogen til gode ved at yde nogle gode brikker til det store puslespil.

Bebyggelsens arkitekt, Thorkild Henningsens børn, Nan og Franz Henningsen har givet os betydningsfulde oplysninger. Lokalt har Ole Hansen bidraget med kontakter til væsentlige kilder. Jan Ernest har været vor dygtige lokale fotograf. Kate Gottlieb har forestået en omhyggelig korrekturlæsning. Frederiksberg Brandvæsen har på hyggelig vis leveret materiel til vore “discount” luftfotos af bebyggelsen.

Det er Lauget en glæde, at Frederiksberg Historisk-Topografiske Selskab af-tager en del af oplaget til sine medlemmer, samt at vi fra Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring har modtaget positiv omtale.

Det er Laugets håb, at bogen vil glæde tidligere, nuværende og kommende beboere, samt lokalhistorisk og arkitekturinteresserede personer.

Endelig må bogen gerne være et godt udgangspunkt for de personer, der skal udgive Laugets 100-års skrift.

Gorm Friling
Formand

INDLEDNING

*Med rækkehuset er på min ære
Thorkild den første og Christian den fjerde*

(MOGENS LORENTZEN)

Otte lange blokke med næsten ens gulstensrækkehuse, afsluttet med andre blokke af rækkehuse og etageejendomme, og med haverne forskanset bag et mandshøjt raftehegn. Er det noget at opholde sig ved?

Kunsthistorikeren R. Broby-Johansen lagde en aften sin vej forbi Fuglebakkens rækkehuse. Han havde ikke ret meget til overs for stedets borgerlighed. På Duevej tog han smutvejen bag Egernvej's haver, med en besk bemærkning om at „privatvejsskiltet gælder som skrevet står kun for uvedkommende.“ Rækkehusene på begge sider af stien er - i modsætning til Nyboder og Lægeforeningens boliger - ikke for mindrebemidlede: „Store stuer og to etager af dem i hvert hus, egen have med raftehegn, så højt, at uvedkommende ikke kan kigge over det, men nok sende misundelige blikke ind gennem revnerne.“

Men ellers var han indtaget i kvarteret: „Hvis vejret er til det, er stien et godt sted at færdes. Jeg ved for resten ikke hvordan vejret skulle være for ikke at passe til en tur tværs over Fuglebakken. Om natten, når stormen rusker i trækroneerne, er der altid et sted hvor der inde bag de fejende grene er et oplyst vindue. Dér sidder nogen og læser, eller der spilles måske, og løsrevne to-

Mødre med småbørn forsamlet på Egernvej. Kvarteret har med sine grønne omgivelser og stille bageje altid tiltrukket børnefamilier.

ner blander sig i bladeraslen, greneknirken og nattens andre mangelhånde lyde.“

Ikke alle falder lige så let for husene. Gymnasieeleven Inger Høedt-Rasmussens lagde i 1970'erne skolevejen gennem kvarteret. På sin Velo-Solex skiftede hun for afvekslingens skyld mellem de forskellige hullede veje, så efterhånden blev hun lidt af en kender. Hun fandt kvarteret pænt og umådelig kedeligt, og gjorde sig mange tanker om, hvor fantasiløse beboerne måtte være, når de kunne holde ud at bo i næsten ens huse. Blot én eneste familie dog havde haft fantasi til at male deres hoveddør i en festlig farve, tænkte hun.

Pigen bliver senere gift med en arkitekt, der påstod, at han havde forstand på arkitektoniske perler, og han faldt for et rækkehus på Solsortvej.

Efter at det forfaldne hus var sat i stand af horder af familiemedlemmer, venner og gamle kollektivfæller, begyndte hverdagen i kvarteret.

Beboerne omkring vurderede og iagttog de nye, men efterhånden blev familien fortrolig med kvarterets uskrevne regler og normer, med vejfester, lån af stole og kaffekander, af hvidløg, cykelpumper og andre hverdagsting. Pasning af syge børn var ikke noget problem - der var jo altid 5-6 dørklokker at vælge imellem.

Og i sommerferien 1992 blev hoveddøren til familiens rækkehus malet Fuglebakkegrøn.

Fuglebakkerækkehusenes historie og livet i dem - det er kort fortalt bogens temaer. Der ligger en idé bag byggeriet, og de er opført med så stor kærlighed, at arkitekten, bygmesteren og tømrermesteren flyttede ind i deres egne huse - vel at mærke ikke fordi de ikke kunne sælges.

Et sådant byggeri er nok værd at se nærmere på.

THORKILD HENNINGSEN – DEN EVIGE OPRØRER

Årene 1920-1930 var guldalderen for rækkehusbyggeri i Danmark. Det betød en fornyelse i dansk boligbyggeri og var samtidig led i en tradition med rødder århundreder bagud. De nye rækkehuse blev ægte danske, men havde klare udenlandske forbilleder. De var oprindeligt til-

Thorkild Henningsen, arkitekten bag Fuglebakkens rækkehuse og mange andre københavnske byggerier. Ca. 1930.

tænkt arbejdere, men blev boliger for middelklassen. En modsætningsfyldt historie, lige så konfliktfyldt som periodens mest anerkendte rækkehusarkitekt, manden bag Fuglebakken Thorkild Henningsen.

Den kunstneriske arkitekt

Thorkild Henningsen blev født i København 1884 i en kunstnerslægt. Hans far Frants Henningsen var professor i malerkunst på Kunstakademiet, og hans mor var ud af kunstmalerslægten Vermehren. Det skal også lige nævnes, at farbroderen Erik Henningsen var maler, og er ophavsmand til den evigt tørstige Tuborgmand.

Det var et solidt borgerligt københavnsk hjem, Thorkild Henningsen voksede op i. Faderen var kunstmaler af den gammeldags type, der malede genrebilleder fra det københavnske bybillede, og ikke just nogen fornyer.

Først forsøgte Thorkild Henningsen sig som kunstmaler på Kunstakademiets malerskole, men han skiftede alligevel til arkitekturen, måske fordi indtægten her var mere sikker.

Arkitektundervisningen var på det tidspunkt ret konservativ, først fra 1909 indførtes en dansk klasse med „skitseprøver og mindre i det daglige liv forekommende opgaver“ og undervisning i det hjemlige mere beskedne byggeri - men stadig ikke i det almindelige boligbyggeri.

Thorkild Henningsen fik først ansættelse på arkitekt Storcks tegnestue, derefter på arkitekt Wencks tegnestue, der var den største i landet. Wenck var arkitekt for jernbanerne og stod bl.a. for opførelsen af Hovedbanegården og Centralpostbygningen.

Det var en meget livlig arbejdsplads, og blandt de mest styrvoltiske arkitekter var Thorkild Henningsen. Her var der ansat mange unge arkitekter, som egentlig var i opposition til meget af det, de lavede. Den toneangivende arkitektur befandt sig endnu i skønvirkeperioden, hvor man gjorde meget ud af at dekorere og udsmykke bygningerne. Med foragt talte de unge, med blikket rettet mod Martin Nyrops Københavns Rådhus, om „rødstensstablerne.“ Det var ikke det, de ville.

De oprørske unge fandt sammen i „Den frie Arkitektforening“, som blev dannet 15. maj 1909 i Henningsens hyggelige ungkarlejlighed på Nørrevold. Henningsen var den yngste og ivrigste blandt stifterne i foreningen, der brød med den akademiske arkitektforening. Det var i virkeligheden en klub med blot 10 arkitekter i den frie forening mod Akademisk Arkitektforenings 150, og størst betydning fik den som en slags studiekreds for udbryderne.

Mange af hovedmændene i foreningen blev senere betydelige arkitekter. Blandt dem kan ud over Thorkild Henningsen nævnes Povl Baumann, Ivar Bentsen - som Thorkild Henningsen senere kom tæt ind på - og Kaare Klint, der fik samme betydning for møblerne som Thorkild Henningsen for rækkehusene. Thorkild Henningsen var et af de mest aktive medlemmer ved stiftelsen, men var ikke med i bestyrelse og den slags; hele sit liv stod han helst frit.

Frankrigsårene

Arbejdet i København ebbede ud, og udlængslen meldte sig. I årene før og under 1. verdenskrig, fra 1912-19 var Thorkild Henningsen i Frankrig som medarbejder hos arkitekt Viggo Dorph-Petersen, der havde sin virksomhed i Perpignan og dér tegnede mægtige vinslotte for velhavere i Roussillon-distriktet. Thorkild Henningsen var med i dette aristokratiske arbejde, og kom bl.a. til at lave en del møbler til vinslottene. Han blev for altid mærket af den franske kultur - blev frankofil og bon vivant.

Opholdet i Frankrig sluttede han som meget aktiv medarbejder ved Røde Kors umiddelbart efter 1. verdenskrig. Nødhjælpsarbejde om dagen, besøg på parisiske kunstnercaféer om aftenen. Der var altid liv, hvor Thorkild Henningsen befandt sig. En gang overtalte han et velspillende orkester på en natklub til at spille Mozart for gæsterne - efter arbejdstid og gratis. Ikke så underligt blev han ved senere besøg i Frankrig modtaget som en fyrste, til sine medrejsende venners beundring.

Thorkild Henningsen vendte ofte tilbage til sit andet fædreland, Frankrig. Her er han i Nice 1930.

I opposition

Hjemme igen 1919 sluttede han sig til sine gamle kampfæller. Den frie Arkitektforening var - meget mod Thorkild Henningsen's vilje - afviklet. Den havde sejret, og dens medlemmer var kommet til truget. Det værste slag for ham var, at de havde sluttet sig til fjenden - den akademiske arkitektforening. Henningsen havde i mellemtiden gjort lidt for at blive husket herhjemme ved et par hvasse kronikker i Politiken vendt mod byggeriet af Christiansborg, som virkede „forfærdende“ på ham: „Der findes intet forsonende moment i dette mægtige bygningsværk.“

Thorkild Henningsen forblev uforsonlig mod Akademisk Arkitektforening, som han mente blot var en fagforening, der varetog medlemmernes interesser i stedet for at sørge for højnelse af dansk bygningskunst. Angrebene er blevet udlagt som et faderopgør mod Kunstakademiet og al dets væsen, og

skulle bunde i, at faderen Frants Henningsen havde været professor dér. Thorkild Henningsen var til enhver tid modstander af autoriteter.

De kritiske kommentarer blev imidlertid bemærket af en ligeså indædt fritænkter, der så småt begyndte at gøre sig gældende - den ti år yngre Poul Henningsen. De ens efternavne har givet anledning til den misforståelse, at de var i familie - hvad de på en indirekte måde også blev - så Poul Henningsen venede sig til at give denne forklaring: „Det var min halvsøster Grethe Ewald, det lille fjols, der giftede sig med min bedste ven, der hed Henningsen.“

Rækkehuse - en engelsk specialitet

På dette tidspunkt havde Thorkild Henningsen endnu ikke så meget som tænkt på rækkehuse, der ifølge den folkelige definition er et hus, man ikke kan gå rundt om. Interessen for dem opstod først for alvor lige efter 1. verdenskrig. Men rækkehuset var såmænd ikke noget nyt på det tidspunkt.

Begrebet rækkehus er uløseligt forbundet med England. Mange steder dominerer denne hustype de engelske byer, og det uanset om det er velhaververkvarterer eller arbejderområder. Mens det i Danmark oprindeligt var lange smalle huslænger til fattigfolk, havde man i England en helt anden tradition med at opføre hele bydele til hver sin samfundsgruppe. Spændvidden er stor, lige fra overklassens herskabelige town houses ud til grønne parker og squares, og til minebyernes små tilsodede arbejderboliger. I Londons omegn er det karakteristisk at der kun er en minimal eller slet ingen have. Grundpriserne er for høje.

Danske rækkehuse - en gammel tradition

Danmark har også haft sine rækkehuse. Nyboder fra 1600-tallet og Lægeforeningens boliger fra 1860'erne er store rækkehusbyggerier. Ved det nuværende Aksel Møllers Have på Frederiksberg opførtes i 1880 de Classenske Boliger, som var lange længer med boliger til mindrebedemlede. Også ved fabriksanlæg og herregårde var der rækkehuse til arbejderne. Alle disse boliger var små.

De rækkehuse, der mest ligner det engelske borgerskabs er nok den ene række med huse i Toldbodgade, som blev opført i slutningen af 1800-tallet som eksempel til efterfølgelse for bedrestillede middelklassefolk, men uden at det slog an. Et andet smukt engelsk inspireret boligbyggeri er Christiansholms villakarreer i Klampenborg.

Thorkild Henningsen kan have fået sin engelske inspiration gennem tidsskrifter, hvor de nye engelske tanker om byplanlægning vakte opsigt.

Fra England kom ideen om havebyer som en afbalanceret helhed, og den bredte sig hurtigt til andre lande. Udenfor London byggede man havebyen Hampstead Garden City, der oprindeligt var beregnet til arbejdere og almindelige funktionærer.

I Danmark udskrev Selskabet for Sundhedspleje allerede i sommeren 1912 en prisopgave om skitseforslag til en lignende haveby, og i Architekten gav

De Classenske Boliger på Frederiksberg stod færdige 1881, og de sidste huse blev nedrevet 1959. Det var boliger med lav husleje, og området blev til et fattigkvarter. Blokkene kunne i det ydre minde om rækkehusene på Fuglebakken, og måske stammede uviljen mod rækkehusene herfra

man samme år en redegørelse for havebyer i udlandet, hvor man i tilknytning til engelske og tyske eksempler også omtalte planlægningen af villaforstæder.

Thorkild Henningsens forbilleder kan også stamme fra Tyskland, hvor arkitekten Adolf Loos havde fundet frem til en funktionalistisk arkitektur med rene, runddannende former. Med udgangspunkt heri udgav en anden tysk arkitekt Heinrich Tessenow i 1916 sin bog „Hausbau und dergleichen“, og den gjorde indtryk i Danmark. Tessenow forenkede de traditionelle konstruktioner mest muligt. Man havde i lang tid glemt, at arkitektur også var rumkunst. Forbilledet var hentet i malerkunsten, hvor kubismen genskabte sansen for linier, flader og rum, så man igen fik en karakterfuld helhedsvirkning. Rækkehusene genindførte også traditionen fra de små landsbysamfunds gadehuse med baghaver.

THORKILD HENNINGSENS RÆKKEHUSE

Bakkehusene

Det var Bakkehusene for foden af Bellahøj, der for alvor satte skub i rækkehus tanken i vort århundrede. Og det var her Thorkild Henningsen ydede sin første store indsats som rækkehusarkitekt.

Han byggede dem sammen med arkitekten Ivar Bentsen, der indtil da mest var kendt for sine solide byggerier i Holbæk og omegn. Det var Bentsen, der

fik ideen til at det skulle være rækkehuse, har Thorkild Henningsen senere sagt.

Ivar Bentsen stammede fra et grundtvigiansk miljø. Hans far Andreas Bentsen var forstander for håndværkerafdelingen på Vallekilde Højskole. Selv oprettede Ivar Bentsen Håndværkerskolen i Holbæk, men flyttede 1920 til København, hvor han blev lærer på Akademiet. Han var en central skikkelse i dansk arkitektur, var med til at oprette foreningen Bedre Byggeskik og blev professor på Kunstakademiet.

Thorkild Henningsens og Ivar Bentsens opgave var at bygge gode boliger for faglærte arbejdere. Manden der stod bag og ordnede det økonomiske var direktør F. C. Boldsen, direktør for det nyoprettede Københavns Almindelige Boligselskab, KAB. Han var meget optaget af de engelske haveby-ideer, som han søgte at fremme gennem den lille Dansk Havebolig Forening.

Det gjaldt på det tidspunkt om for alt i verden at få gang i byggeriet igen, for der var en uhyggelig bolignød i København, hvor 2000 familier var indlogeret midlertidigt i gymnastiksale og lignende. Bakkehusene blev derfor opført med et offentligt tilskud på 40%. Socialdemokratiet var kommet til magten, og ville nu give arbejderne mulighed for at få en ordentlig bolig. Meningen med Bakkehusene var, at den faglærte arbejder skulle have mulighed for at bo i sunde, grønne omgivelser.

De „forkerte“ flyttede ind

Sådan gik det bare ikke. „Barakkerne“ blev den hånlige betegnelse for Bakkehusene, før haverne voksede til. Den stramme komposition med lange længer, som gennem århundreder havde været boliger for arbejdere, tiltrak ikke den ny arbejdergeneration. Det gjorde derimod byggeforeningshuse, som f.eks. lige overfor i Grøndals Vængekvarteret, der også blev til på initiativ af Boldsen og Dansk Havebolig Forening. Derimod kom der til at bo mange besiddelsesløse intellektuelle i Bakkehusene, og blandt dem ikke så få kunstnere inden for billedkunst og litteratur.

Finansieringen af Bakkehusene havde været besværlig, men det blev værre for fremtidigt byggeri af denne type. Pengeinstitutter og grundejere var ikke interesseret i at lempe vilkårene for billige haveboliger, og da slet ikke for rækkehuse.

I dag ligger Bakkehusene som et idyllisk indslag i bybilledet, med små yndige huse i frodige haver. Byggeriet blev dengang herømmet langt ud over Danmarks grænser, og vist frem som tegn på dansk nyorientering. Begge arkitekter var præget af en humanistisk indstilling, og man sagde, at de tænkte meget på de mennesker, der skulle bo i husene. Bentsens indflydelse på byggeriet spores i den provinsbyagtige boligform, mens Henningsen viste sine store evner for at disponere, samtidig med at hans respekt for det individuelle liv kom til udtryk.

Bakkehusene var en bedrift, et flot byggeri. Men det var stadig ret traditionelt, med den gamle danske provinsgades huse som forbillede.

Mellem storbykaserne og landligt hus

Men hvorfor var man så ivrig efter at bygge rækkehuse - hvad var egentlig fordelene? Ja, først og fremmest var det en effektiv måde at bygge huse på. I forhold til villaen var der jo tale om rene frimærkegrunde. Husene stod gavlvad ved gavlvad, og det gav besparelse både på materialer og opvarmning. Også med hensyn til de tekniske installationer var det mere effektivt. Vand-, el- og kloakinstallationerne til et vist antal huse kunne kobles sammen. Opførelse af mange huse på én gang var mere fabriksagtig, som det er blevet udtrykt. Endelig var driften mere rationel: mange arbejder kunne foretages af alle beboerne efter samlet tilbud. Også samfundet sparede penge, fra kloakplanen til mælkeemanden.

I rækkehusideologiens tidsskrift *Kritisk Revy* skrev Ivar Bentsen, der var noget teknokratisk, at rækkehuset „er den naturlige økonomisk og teknisk konsekvente bastard mellem storbykasernen og det landlige hus.“

Men det var sandelig ikke kun for at spare, at man byggede huse i lange baner. Rækkehusbeboerne skulle også opdrages! Om det egentlig har været arkitekten Thorkild Henningsens idé kan man have sine tvivl om, men så kunne Poul Henningsen rykke ud:

„Med rækkehusbebyggelsen vil der uden tvivl efterhånden opstå en ny boligkultur, hvor hensynet til andre indtager en stor, omend umærkelig plads, og således kan en boligform få sin store opdragende virkning. ... Det er den rette boligform, fordi den tillader folk at have deres eget, hver for sig, uden at gøre dem til storborgere for det. Rækkehuset behandler samfundets hellige enhed, hjemmet, med den nødvendige ærbødighed, men rummer dog også kravet til almenheden, det samfundsmæssige hensyn, som så let går tabt i den isolerede bolig.“

Sandt at sige gjorde Thorkild Henningsen nu ikke meget for at fremme naboligheden. Det gjorde arkitekter ikke dengang. I 1920'erne kom de nye beboere ofte fra lejligheder i tætte bydele eller fra provinsbyer, hvor man havde mere check på hinanden.

Thorkild Henningsen søgte at undgå for tætte nabokontakter, og sørgede snarere for at beskytte familiens privatliv mest muligt, uden at forspilde fordelene ved sammenbygning. Han har rent ud sagt: „Jeg har selv boet i rækkehus, og jeg lærte ikke mine naboer at kende“, og „Mens man i Bakkehusene bor sammen med andre, så er de nye huse indrettet sådan, at det vil være beboerne umuligt at genere hinanden. I de nye huse kan man leve sit liv uafhængigt af dem ved siden af.“

„Skredet i hoderne“

Før Thorkild Henningsen blev den store rækkehusmester, måtte han provokeres.

I sin bog om Poul Henningsen kom Paul Hammerich ind på, hvordan ideen med det industrialiserede rækkehusbyggeri opstod.

En dag i 1922 var der lystigt komsammen hos billedhuggeren Kai Nielsen i Valby. Til stede var blandt mange andre Poul Henningsen, og makkerne Ivar Bentsen og Thorkild Henningsen, som netop var færdige med Bakkehusene.

Det var i den nyklassicistiske periode i arkitekturen, hvor Poul Henningsen og Kay Fisker netop havde opført en stor boligkarré på Borups Allé „med lige store fag som trommehvirvler.“ I det animerede selskab rejste arkitekten og kunsthistorikeren Vilhelm Wanscher sig pludselig op, pegede på en fabrik overfor med et vældigt vindue med støbejernssprosser og sagde: „Der er alligevel ikke nogen af jer arkitekter, der tør sætte sådan et stort vindue i et hus!“

Det gjorde indtryk! Resten af livet vendte Poul Henningsen med mellemrum tilbage til oprinet: „For Thorkild Henningsen og mig blev det et skred i hodet og begyndelsen til en ny tid. Vi så med et brag, hvor bunden arkitekterne var af deres smag og forestillingen om, hvad man kan og ikke kan. Vi følte, at evnen til at iagttage og lære var lammet af æstetik.“

„Skredet i hodet“ bevirkede for Thorkild Henningsen, at han for alvor tog fat på udformningen af sine rækkehuse. Og fik han mon ikke også den ulyksalige idé til Fuglebakkens avancerede stålvinduer, da han kiggede på industribyggeriet i Valby.

Efter Bakkehusene – før Fuglebakken

„Rækkehusene på Fuglebakken ved Godthåbsvej blev Thorkild Henningsens største samlede indsats i denne boligform ... Gennem de foregående år havde Thorkild Henningsen skabt sig et erfaringsgrundlag, som han nu kunne udnytte til en afklaring af hustyperne, der måske nok blev mere frigjorte end de tidligere rækkehuse, der i nogen grad var traditionsbundne.“ Sådan bedømte Hakon Stephensen udviklingen i sin bog om Thorkild Henningsens rækkehuse.

Gennem Thorkild Henningsens medarbejder på tegnestuen, arkitekt Edvard Heibergs briller vil vi se på, hvordan han nåede så langt.

Thorkild Henningsens rækkehuse gennemgik i 1920'erne for hvert nyt byggeri en lille forandring, der hver gang førte til en større forfinelse og lidt mere dristig udformning.

I rækkehusene bygget på Vanløse Allé 1923 var der for første gang gjort forsøg på en markant adskillelse mellem naboerne. Husene var forskudt, så for- og baghuse vendte skiftevis, og Henningsen var nu nået til klarhed over husenes planløsning: to stuer i forlængelse af hinanden i den ene side, og gang, køkken og bad som isolation op til nabohusets opholdsrum.

På Hulgårdsvej, hvor der blev bygget rækkehuse i 1924, mente Heiberg, at provinsrækkehuset stadig spøjte. Fremskridtet var denne gang verandaen - halvt have, halvt stue - der adskilte de forskellige huse. På det tidspunkt var veranda et uartigt ord blandt arkitekter, men Henningsen burde ifølge Heiberg takkes, fordi han var så udannet, at han genindførte dette vigtige rum.

I Kastrup 1924 nåede Henningsen for første gang frem til den friere udformning af rækkehuset, som han herefter arbejdede videre med. Der var store vinduer i stuen, og den usymmetriske opbygning, som kom til at kendetegne hans senere huse. Med Heibergs ord: „Nu synes vi, det er selvfølge, men dengang var det nærmest brud på god tone.“

Året efter, i 1925, kom så Sundvænget i Charlottenlund. Vinduerne var ret små, men husene var blevet større, nemlig på to fulde etager.

1927-28 blev der bygget rækkehuse på Bernstorffsvej. Her så man for første gang stålvinduer. Samtidig var verandaen blevet til en karnap, og dermed en udvidelse af stuen. Det var en klar forbedring, både hvad angår stuens anvendelighed og belysning.

Ved opførelsen af Damvænget i Hvidovre i 1928 var der ikke råd til de store armbevægelser, for der var tale om billigere huse.

Nu var Thorkild Henningsen parat til at gå i gang med et nyt stort rækkehusbyggeri. Men først skulle han ud at finde en pænt stor grund til det.

BYGGERIET PÅ FUGLEBAKKEN

Hidtil havde byggekonsortiet - med Thorkild Henningsen som arkitekt og murermestrene G.C. og A.V. Andersen som bygmestre - mest holdt sig til Københavns Kommune, når der skulle bygges rækkehuse. Om det var bevidst, de undgik Frederiksberg, ved vi ikke, men det kommer af og til frem, at Frederiksberg Kommune ikke var venligt stemt over for rækkehustanken. I et samtidigt interview med Henningsen om Fuglebakken hed det:

„Med hvilken væld gik han ikke ind, da han begyndte med sine rækkehuse. Autoriteter, bygmestre og byggeinteresserede privatfolk fik sandelig at vide, at rækkehusene var et uomgængeligt led i verdensudviklingen. Om det så var Frederiksberg Kommune, lod den sig besnakke til at sælge grunde til den simple og ligefremme rækkehusbebyggelse, der ikke er lagt an på at skabe skønhedsindtryk, men bare på at afgive virkelige praktiske sunde og solide boliger for fornuftige mennesker.“

Thorkild Henningsen var ikke ukendt med området, for han havde bygget en del i Vanløse, lige ovre på den anden side af kommunegrænsen.

Udover de nævnte rækkehuse var det en etageejendom, der fylder den ene side af Vendsysselvej - typisk Henningsen med plæne foran og haver bagtil. Ud mod Godthåbsvej har han sammen med arkitekten Karl Larsen bygget 4 lange blokke i tre etager for Foreningen Socialt Boligbyggeri. Det er små 2-værelses lejligheder, også med adgang til have. Tidligere lå de op ad husvildebaracker, men i stedet for dem ligger der nu et nyere betonbyggeri, hvis

Den lille rækkehusstype er den mest udbredte og findes på Duevej, Fuglebakkevej, Solsortvej og Vagtelvej. På dette hus findes endnu de originale stålvinduer.

Husene på Egernevej har som de eneste ingen forhøje. Indgangen er direkte fra fortovet.

klodsethed fremhæver kvaliteterne i Thorkild Henningsens byggeri fra 1926-29. Lige ovre på den anden side af Hulgårdsvej finder vi et andet umiskendeligt Henningsen-byggeri, Store Bakkehuse fra 1923.

Ved Fuglebakken var et større grundareal ledigt, og det lykkedes at købe det til rækkehusbebyggelse. Det var en udstykning fra den tidligere så imponerende gård Godthåb, hvis oprindelse skyldes dovne fæstebønder på Christian IV's tid.

Fra ladegård til boligområde

Det nuværende Frederiksberg svarer stort set til det område, der i 1600-tallet udgjorde Christian IV's ladegård, hvorfra der blev leveret fødevarer til bl.a. Københavns Slot. Der arbejdede mange folk på Ladegården, nok ikke med den største iver, for bønderne var mere eller mindre tvangsudskrevne. Driften kunne ikke svare sig, og i 1645 var underskuddet blevet så stort, at Christian IV gav op og bortforpagtede gården.

Man fandt på forskellige andre løsninger i de næste hundrede år, men det endte med en auktion over ladegårdsmarken i 1765.

Området ved Godthåbsvej var de gamle hømærker. En af køberne var den københavnske pudder-og stivelsesfabrikant Henrik Wium, som fik så meget jord, at det svarede til en stor proprietærgård. Den nye besiddelse kaldte han Godthåb - senere kom den til at hedde Store Godthåb. Han byggede et stort flot stuehus, og en bygning med eddikebryggeri. I avlsbygningerne var der plads til 40 heste og 140 køer, og til gården hørte der hele tre haver. Wium gik straks i gang med at indgrøfte og afvande den misrøgtede jord, men han havde gabt over for meget, og det hele blev sat på auktion i 1775.

Henrik Wium var ikke den eneste, der knækkede halsen på Godthåb.

Gården Store Godthåb ca. 1900, set fra den nuværende Duevej. Fra den store ejendom er udstykket flere gårde, bl.a. Fuglebakkegård og Lille Godthåb.

Gården har haft en omtumlet tilværelse med en stribe ejere, hvoraf en del gik fallit. Frederiksberg kommune overtog St. Godthåb i 1906, men da var dens jorde forlængst udstykket. Bygningerne er stadig delvis bevaret, og giver et godt indtryk af en af Frederiksberg største gårde. Ud til Godthåbsvej ligger stadig den store hovedbygning, mens den lave folkebygning er lidt tilbagetrukket. Til alt held har en utroligt flot bulværksbygning med stråtag overlevet alle omskiftelser.

Opdelingen af den store ejendom gav plads til en række gårde og bebyggelser. I 1812 blev ejendommen Cathrineslyst udskilt. Under det nye navn Stormly blev det i begyndelsen af 1900-tallet et kendt og agtet rosengartneri. Frederiksberg Hospital har slugt jorden, bygningerne er nedrevet, men som et lille minde ligger der stadig et drivhus, hvor der nu er blomsterudsalg. På Godthåbs jorde kom også til at ligge de Classenske Boliger, opført 1860 som en koloni af arbejderboliger. De sidste af dem blev revet ned efter 1945 og erstattet af Aksel Møllers Have.

Nord for Godthåbsvej opstod gården Mariendal. Også denne gård havde mange ejere, indtil kreaturkommissær N. Josephsen overtog den i 1880 for at udstykke den til villagrunde.

Hestehandler Wulff Pedersen Holm købte en del af Store Godthåbs jorder, og 1791 omtales hans ejendom, en gård på 33 tdr. land ved navn Fuglebakken. Den blev i 1899 solgt til et konsortium, der ville udstykke grunde til villaer og lejlighedsbyggeri samt fabriksanlæg. Gården blev i mange år drevet som gartneri, og var en årrække omdannet til en lille sæbefabrik.

Udover Fuglebakkegård overtog konsortiet gården Lille Godthåb til udstykning. Den var i slutningen af 1700-tallet solgt fra Store Godthåb.

„Byplanen“ fra 1903

I 1903 blev områdets nuværende plan endeligt udformet. Det skete jo lang tid inden, der var noget der hed byplan, og foregik ved forhandlinger mellem Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune og de større grundejere.

Den egentlige baggrund var noget så prosaisk som kloakforholdene. Frederiksberg kommune havde indgået overenskomst med Københavns kommune om bygning af et kloakanlæg ved Skelbækken, som Frederiksberg kommune fik lov at tilslutte sig, og anlæggelse af den nye vej Nordvestvejen (senere Borups Allé).

Samtidig stod Frederiksberg kommune med et landdistrikt, som det ikke rigtig var muligt at videreudbygge p.g.a. kloakforholdene, skønt der var behov for det.

Ved Nordvestvejens gennemførelse var det op til Frederiksberg kommune at bestemme denne vejs nærmere retning. Man havde da valget imellem en linie helt oppe ved Bispeengen og en linje over „Lille Godthåbs“ og „Fuglebakkens“ jorder. Ejerne af de to ejendomme var stærkt interesserede i at få den nye hovedvej anlagt over deres grunde. Resultatet blev en byggeplan, hvor

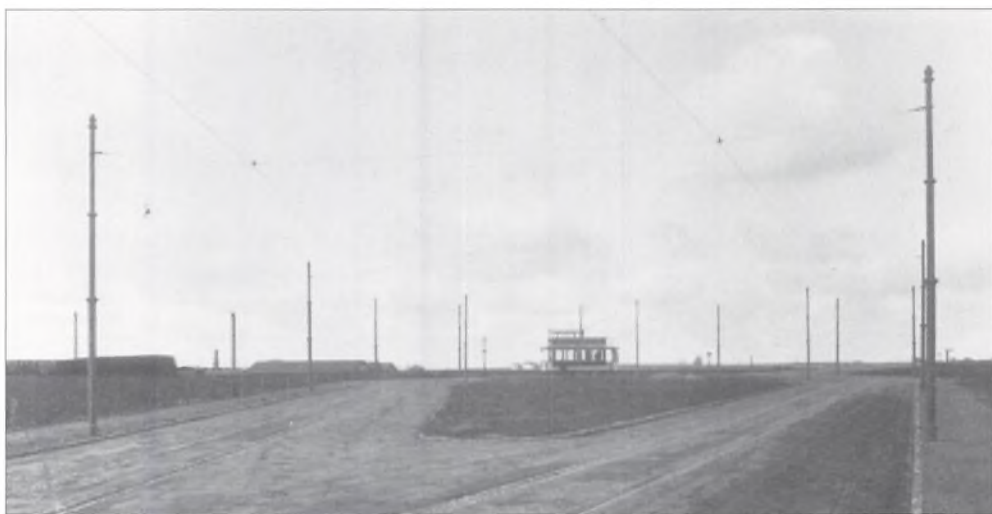

Så landligt var der i området o. 1890. Akvarellen er malet omtrent ud for Grøndals Parkvej.

visse områder blev forbeholdt til villagrunde, andre til 3-etages huse og atter andre til friere bebyggelse.

En lignende overenskomst fik kommunen med „Store Godthåb“ og med de mindre ejendomme nord for Godthåbsvej nærmest Grøndalsåen. Fordelene for ejendommene var, at de uden udgift kunne benytte kommunens kloakanlæg.

Med i planen var også en ændring af vejene i området. Godthåbsvej blev gjort bredere, og den nye Fuglebakkevej blev forbindelsesvejen mellem Godt-

Allerede i 1905, hvor der kun var enkelte villaer i Fuglebakke kvarteret, var der etableret sporvognsforbindelse. Her er sporvognen ved sin endestation, sløjfen på den sære Kristian Zahrtmanns Plads.

håbsvej og Borups Allé. Man benyttede desuden lejligheden til at forbinde vejene helt fra Borups Allé til Roskildevej.

Samtidig blev vejnettet nord for Egernvej samt hele Duevej og Vagtelvej gjort færdigt af Fuglebakkekonsortiet. Vagtelvej adskiller sig ved at være lidt skæv, for den følger Grøndalsåens krumning. Den danner nu skel mellem villa-og rækkehusbebyggelse og store lejlighedskomplekser.

Endelig sørgede kommunen gennem kontrakt med Sporvejselskabet for, at sporvejslinierne blev ført ind i hjertet af det nye distrikt til to vejknudepunkter, ét nord og ét syd for Godthåbsvej. Det skete i 1927, da Fasanvejslinien, linie 20, blev åbnet. Den gik fra Valby Station ad Toftegårds Allé over Nørrebro til endestation ved Mågevej.

I forvejen var der linie 2, der gik ad Rolighedsvej/Godthåbsvej med gaffeldeling ad Fasanvejen, hvor endestationen var Nyelands Plads for hver anden, og Kr. Zahrtmanns Plads på Fuglebakken for hver anden. Så skønt Fuglebakken af mange på den tid blev regnet for et landligt område, var der dengang som nu - fra 1969 med bus - kun kort transporttid til Rådhuspladsen.

Midt i et erhvervsquarter

Området vest for Fasanvej var altså frem til århundredskiftet endnu præget af åbent land og bondegårde. Efterhånden som udstykningerne bredte sig, fik området det brogede billede, der karakteriserer et byområde i fremmarch: en blanding af fabriksområder, oplagspladser, kolonihaver og boliger.

Før rækkehusene blev bygget, var der et fabriks- og erhvervsområde mellem Fasanvej og Duevej, og tilsvarende mellem Vagtelvej og Grøndalsåen. På den anden side af anlægget ved Egernvej voksede et villakvarter op, med Duevejens Skole og hospitalet på Fuglebakken som to kæmpebygninger.

Børnehospitalet på Fuglebakken er opført 1913, og var oprindeligt et Homøopatisk hospital, indtil Københavns Kommune 1916 lejede det og indrettede det til børnehospital med 70 senge.

Københavns kommune købte ejendommen i 1930. I tilslutning til hospitalet var der nu opført en rekonvalescentafdeling med plads til 50 børn, og den blev omdannet til tuberkuloseafdeling. Med udvidelser var der i 1958 160 sengepladser, og der arbejdede i alt 165 her, heraf 8 læger.

I 1984 blev Børnehospitalet nedlagt, og i nogle år var der flygtningecenter, indtil det i 1986 blev overtaget af Danbyg Totalentreprise og ombygget til kontorer.

Kom man endnu i 1920'erne gående ad Godthåbsvej var der stadig en del åbent land. Her kunne man endnu se børn fange hundestejler i Grøndalsåen. Efter Vagtelvej fulgte et markområde, hvor nogle få heste græssede. Drosselvej var endnu ikke ført igennem til Godthåbsvej, men lukket med en hæk. Om-trent fra Solsortvej fulgte så et kolonihave-område frem til pakkassefabrikken på hjørnet ved Duevej.

Det nordlige Frederiksberg 1880. Gårdene udstykket fra Godthåb er stadig den eneste bebyggelse. Markveje og -skel kom til at bestemme strukturen for den senere vejføring. Stadslandinspektørens kontor, Frb. kommune.

Det åbne område, hvor rækkehusene blev opført, var på to sider flankeret af ret store erhvervsvirksomheder.

På hjørnet af Godthåbsvej og Vagtelvej, hvor der nu er lejligheder, lå Emanuel Jensen og H. Schumachers murer- og entreprenørfirma fra 1890'erne. Firmaet havde flere patenterede specialiteter, som cement-rørsten, og fra 1925 fremstillede man korkgulvbelægningen Expanko.

Emanuel Jensen opførte 1895-96 „den grå villa“ ud til Godthåbsvej til sig selv. Det mere specielle end smukke hus bygget af firmaets egne rørsten faldt, da det nuværende tiltalende etagebyggeri Godthåbsvænge med Hans Hansen og Alvar Lauritzen som arkitekter blev opført 1934-35.

I forlængelse heraf op ad Vagtelvej lå Oscar Køhlers Dampsnedkeri. Firmaets indehaver var kraftigt involveret i udstykningskonsortiet.

I 1927 overtog maskinsnedkeriet Silvan virksomheden, hvis store herregårdslignende hovedbygning ud for Egernvej nedbrændte i 1933 under rækkehusbeboernes nysgerrige blikke. Endelig havde De forenede Vafabrikker en fabrik på Vagtelvej. Her fremstillede man vattæpper og kapok.

På de to firmaers grunde opførtes 1963 boligkomplekset Vagtelhave.

På hjørnet af Duevej og Godthåbsvej lå maskinsnedkeriet Silvan (L.N. Holm og Nielsen) fra 1898 til 1904, hvor fabrikken blev solgt til Københavns Pakkasfabrik, der med sine tømmerstabler var et markant indslag i gadebilledet. Det lå her helt til 1960, hvor det nuværende boligkompleks blev bygget.

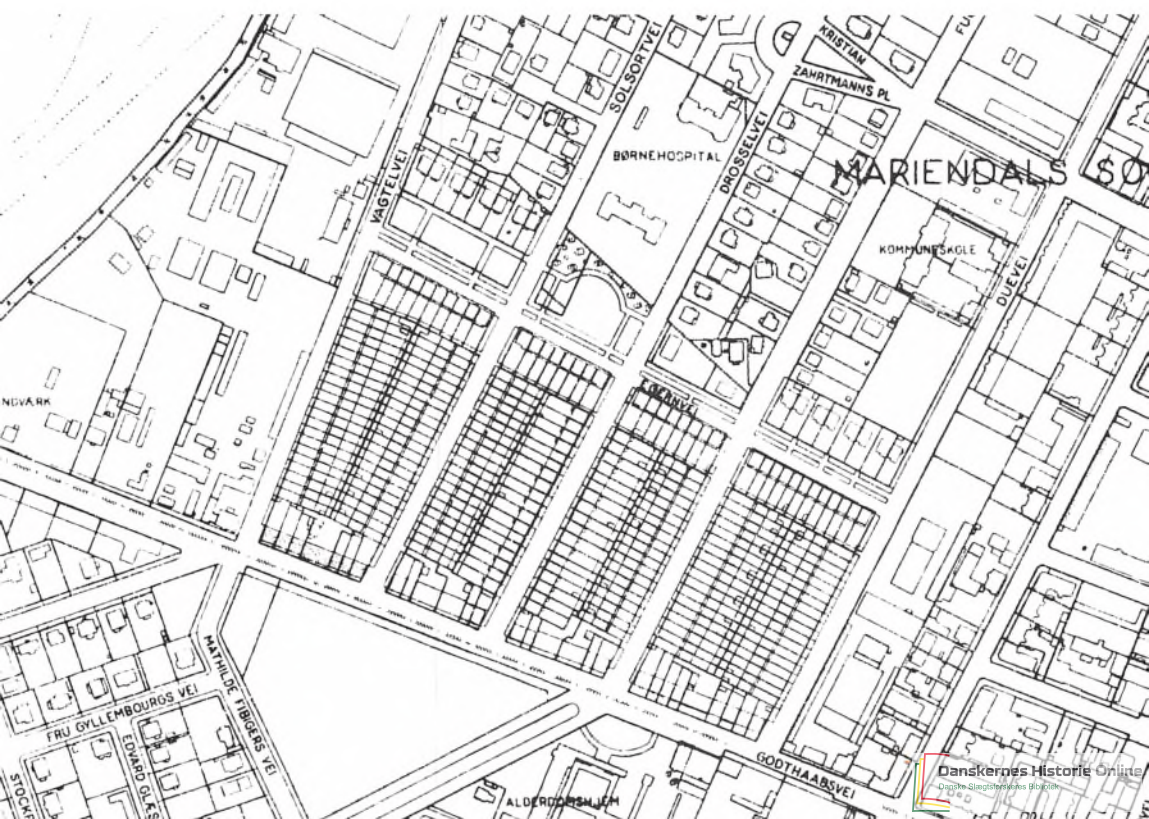
Kolonihaver

På den anden side Godthåbsvej, mellem Tesdorfsvej og Mathilde Fibigersvej, lå der en kolonihaveforening fra 1900. Havefolket havde lejet jorden af Store Godthåbs ejer, og passede huse og blomster indtil der blev bygget lejligheder og butikker på grunden i 1953.

Selve rækkehusgrunden lå heller ikke helt ubenyttet hen. Før der blev bygget, var også dette område et fristed for kolonihavefolk.

I august 1927 blev der ryddet for lysthuse og skure ved Duevej og Fuglebakkevej, og de forjagede fik lov at genopføre dem midlertidigt på den østlige side af Solsortvej. Kommunen blandede sig i disse flytninger, for bolignoden var stor i årene efter 1. verdenskrig. En undersøgelse viste, at 28 familier i kommunen boede permanent i deres kolonihavehuse, og overfor dem førte man en forsigtig politik.

I 1932 er rækkehusene kommet på Frederiksbergkortet. Området blev blandt taxa-chauffører hurtigt kendt som DFDS-kvarteret: Duevej, Fuglebakkevej, Drosselvej, Solsortvej. Stadslandinspektørens kontor. Frb. kommune.

Haveforeningen „Store Godthåb“ lå ved Godthåbsvej lige overfor rækkehusene. Byggekon-sortiet forsøgte uden held at købe grunden. Billedet menes at stamme fra haveforeningens høstfest 1904

Vanskelige jordbundsforhold

Byggekonsortiet, der bestod af Thorkild Henningsen, muremestrene Andersen og advokat Karl Krange, købte grundstykkerne i 1927 af A/S Haabegodt, og var nu klar til at gå i gang. Kort tid efter var man færdig med husene på vestsiden af Duevej, østsiden af Fuglebakkevej, og sluttede af med rækkehuse på Egervej og etageejendomme på Godthåbsvej.

Det gik nu ikke helt uden besvær, for der opstod tidligt problemer med funderingsarbejdet. Kommunens tekniske forvaltning udtalte, at grave- og funderingsarbejderne til rækkehusenes opførelse blev forceret på en sådan måde, at forvaltningen under hensyn til de vanskelige stedlige jordbundsforhold pålagde bygherren muremester G.C. Andersen at antage en ingeniør til specielt at føre tilsyn med funderingen. Det var der god grund til, for en senere undersøgelse fra et rådgivende ingeniørfirma har fastslået, at rækkehusbebyggelsen „er beliggende på et relativt plant areal ... grænsende til den gamle Ladegaards Å og mellem to bakker.“ På generalstabskortet fra 1851 fremtræder området gennemskåret af mange grøfter.

Ingeniør Jørgen Glud fik opgaven, og hans detaljerede beregninger blev nu grundigt gennemgået af teknisk forvaltning, som foreslog flere rettelser.

At denne opmærksomhed om jordbundsforholdene ikke var nok til at sikre mod knækkede karnapper og kælderhalse og sætninger i murene er jo beklageligt for de nuværende beboere, der stadig finder potteskår i haven fra opfyldningsjorden. Men som det er blevet sagt: Det er skavanker, man må leve med, hvis der ikke skal ofres formuer på at blive dem kvit.

Folk strømmede til

„Jeg skal ellers love for, at inden de næsten overhovedet var begyndt at bygge, strømmede folk simpelthen til om søndagen i et skur på Duevej, hvor der var tegninger og planer. Jeg var også derinde, det var meget morsomt,“ fortæller G.C. Andersens datter Ellen Kann.

Da det første hus blev solgt, gav Thorkild Henningsen champagne, med god grund, for de øvrige huse blev revet væk. Da rækken ned ad Duevej blev opført, blev der indrettet et prøvehus. Det var ret nyt dengang, og noget som murermester G.C. Andersen gik ret højt op i. Huset var udstyret med gardiner og forsynet med møbler fra Andersens og Henningsens gode bekendt snedkermester Johannes Hansen. En journalist skrev: „Værelserne er rummelige, og væggenes tapeter er hyggelige og holdt i rolige, lune farver. Man føler ikke, man står i et nyt ubeboet rum.“ Der var ansat en sælger, men murermesteren gik tit selv hen for at snakke med de interesserede.

Også Thorkild Henningsen lavede salgsfremstød på sin egen charmerende facon. Ud over at propagerede for rækkehustanken og annoncere i Kritisk Revy, udtalte han sig til pressen:

*„Have og indgang og gård er lagt sådan, at det vil være beboerne umuligt at genere hinanden. Man kan sidde på sin veranda uden at der kan høres et ord af, hvad de andre siger ved siden af- og ikke sandt, den sort længsler og lyster er det enhver god arkitekts pligt at modarbejde. Vi må ikke lefle for den slette smag og de dårlige tendenser. I de nye huse kan man leve sit liv uafhængigt af dem ved siden af...hegnene vil hurtigt blive så høje, at man ikke kan se over dem.
„Hvad koster sådan et idealt hus?“, spurgte journalisten.*

---

nye Rækkehuse **ved Duevej**

A. V. Andersen
Murermester

ent. 14859

Nørre Al

Der blev reklameret kraftigt for de nye huse, da de stod færdige i 1928. Denne annonce stammer fra det kulturradikale tidsskrift Kritisk Revy, der propagerede kraftigt for rækkehusideen

„Kun små, venlige, fire tusinde kroner (om året), og deri er endda beregnet forrentning af beløbet, vedligeholdelse, skatter og omkostninger. Det er da billigt, og på den måde kan de allerfleste skabe deres eget hjem, deres egen lille og hyggelige rede. I stedet for at flytte ud i en af de grå og grimme og upersonlige kaserner, hvor gangene er et sydende ekko af børnelarm, af sladder og snak, og hvor ofte tror De ikke, at sådan en kasse bliver rugestedet for alle slags baciller... I vore huse skal luften nok rense og feje stuen fri for smitstof, det kan jeg godt love dem, der flytter ind til os.“

Den 6. marts 1928 kunne Berlingske Tidende meddele, at alle 66 huse var solgt. A.V. og G.C. Andersen havde nu planlagt yderligere 100 nye huse mellem Duevej og den ny vej, Egernvej, gennemskåret af Fuglebakkevej, Drosselvej og Solsortvej.

Prisen for et af de mindre rækkehuse med et bebygget areal på 73 kvm var 25.000 Kr. med en udbetaling på 5.000 Kr. For at holde prisen nede, havde man kun bygget halv kælder i denne første sektion. Derefter kunne der regnes med en årlig leje af egen bolig på godt 1.435 Kr., og heraf var 440 Kr. afdrag. De store huse på 101 kvm kostede 33.500 kr, og her var den årlige udgift 1.650 kr., med 325 kr. i afdrag.

Flyttede ind i snevejr

Det sneede den dag i februar 1928, da fru Espersen på Egernvej flyttede ind som den første beboer. Et flygel måtte ind gennem den plørede have. „Der var ikke anlagt noget som helst endnu, det var mudder og pladder og sne, men vi kom da ind.“

Der var endnu ikke bygget færdigt på Duevej og Fuglebakkevej. Egernvej var ikke anlagt, og der var heller ikke noget fortovt.

Var det besværligt at flytte ind, havde fru Espersen til gengæld den tilfredsstillende at få indflydelse på byggeriets udformning. Hun fandt hurtigt ud af, at det var besværligt at have mange gæster i spisestuen. Den var for smal, når serveringen bød rundt, så hun fortalte murermestrene, at det ville være klogt af dem at gøre husene ned ad Egernvej bare 30 cm bredere. Det gjorde de. Og da de skulle til at bygge garagerne, vandt fru Espersen gehør for sit forslag om at beklæde dem med rafter, så det matchede.

Individuelle ønsker

En meget energisk mor, der var alene med sine tre piger, fik ligeledes bygget hus på Egernvej. Hun havde fulgt byggeriet og besluttet, at her ville hun bo. Mens hendes hus blev bygget, var hun oppe og se til det hver dag.

Familiens økonomi var ganske vist stram, og baseret på at de to ældste piger afleverede lønnen fra lærerinde- og fysioterapeutjobbet hjemme. Men som moderen sagde: „Det bliver godt for jer, når I bliver gamle.“

Ved Egernvej findes et parklignende anlæg. De to piger er fotograferet da det var nyt i 1930.

På loftet skulle der indrettes en selvstændig lejlighed, så der blev lavet trappe i stedet for stige, indrettet tekøkken og opsat varmeapparater. Det gik godt indtil tilsynet kom og forlangte varmeapparaterne fjernet. Murermesteren tog det roligt, varmeapparaterne kom op igen, men desværre vendte tilsynet tilbage.

Nu var loftsrummet måske heller ikke det mest beboelige sted i begyndelsen. Det regnede ned gennem taget, og moderen klagede. Først da en jurist-slægting talte familiens sag, blev der lagt nyt tag på.

Det var også muligt for andre nye ejere at få indflydelse på enkeltheder i deres nye hus, hvor ifølge byggekonsortiets beskrivelse alle materialer og alt arbejde skulle „være 1. klasses og udføres efter almindelig god skik.“ En byggebeskrivelse fra Fuglebakkevej har tilføjet, at der skulle lægges fliser fra terrassen til vejen. Gibsgesimser og gibsrosetter i værelserne var ekstratilbehør. Det gjaldt også det overordentligt flotte gulv af oregonpine, som tømrermesteren må have købt stort ind af – det findes i mange huse. Som en behagelighed for de ejere, der opfattede sig som herskab, var der også mulighed for at få en ekstra dørklokke installeret i pigeværelset.

Det nyopførte byggeri tog sig endnu ikke for godt ud. Familien Thorkild Henningsen flyttede ind i marts, og datteren Nan fortæller: „Det så alt sammen meget bart ud, da vi flyttede ind i marts. De var lige begyndt at sætte raftehegnene op, men ellers var der intet gjort. En dag kom en rengøringskone forbi på gaden med en spand i den ene hånd og sin lille dreng i den anden.

Drengen spurgte: „Hvem bor der?“ Rengøringskonen kiggede op på husene: „Der bor nogen af de allerfattigste mennesker.“ Hun troede, at de nye huse var sådan noget som de Classenske Boliger på Godthåbsvej.

Rækkehuskongen

Lederen af den håndværksmæssige del af byggeriet, murermester Georg Christian Andersen (født 1882), var nærmest Thorkild Henningsens modsætning. En solid rolig håndværker af den gamle type, der ikke var til at løbe over ende. Han havde samarbejdet med Thorkild Henningsen i bl.a. det store Bakkehusene-byggeri. Sammen med broderen A.V. Andersen havde han bygget Henningsen-rækkehuse i Sundvænget, og de stod for udstykning af grundene på Fuglebakken og opførelse af husene. Kritikken af rækkehusbyggeriet fik imidlertid A.V. Andersen til at trække sig ud. Han var ikke så dristig.

G.C.Andersen var en meget fåmælt mand. „Det var ikke mange ord, han sagde. Inden ti om morgenen blev der ikke sagt et ord. Han så ikke vred eller gal ud, han var bare sig selv. Men når han havde fået et par glas vin, kunne han blive snakkesalig. Vi har da også set ham mere sig kolossalt meget, men ikke til daglig. Lørdag aften og søndag slappede han af, og så ville han godt se nogle mennesker. Næsten hver lørdag i 7-8 år var vi i teatret om lørdagen og inde og spise natmad. Jeg var fra 12-13 til 18 år i den periode, og det var meget hyggeligt“, fortæller hans datter Ellen Kann.

Murermester Andersen kom ind fra Sorø, da Bakkehusene skulle opføres, og det gav stødet til det videre samarbejde med Thorkild Henningsen. Han ville oprindeligt have været arkitekt, men det blev ikke til noget. Han elskede at tegne, og rent faktisk var han en habil arkitekt. Han sad og lavede mange gode ting ved bordet, dem kunne vi godt snakke lidt om sammen, fortæller Ellen Kann, der selv er uddannet arkitekt. Hun mener, at han kom med mange ideer til rækkehusene. Han var ikke enig med Thorkild Henningsen i alt. Stålvinduerne var han lidt sur over, det passede ham ikke rigtigt. Og da samarbejdet brast var det slut med stålvinduer i rækkehusene.

I det senere samarbejde med arkitekt Dahlerup Berthelsen kom han bare med en plan og sagde: „Du behøver bare lave den sådan.“ Men det var kun indretningen, han udtalte sig om, ikke facaderne.

G.C. Andersen sluttede med at bygge i højden. Hans sidste opgave var Kaj Fiskers

Murermester Georg Christian Andersen stod som bygherre for rækkehusene. Han havde arbejdet sammen med Thorkild Henningsen siden Bakkehusene ved Bellahøj, og fortsatte efter bruddet med Henningsen i 1929 med at bygge rækkehuse i samarbejde med arkitekten Hans Dahlerup Bertelsen

store byggeri i Borgergadekvarteret. Han døde 1943 i en alder af 61 år. Men også han nåede at bygge mange gode boliger.

Andersen havde succes med opførelsen af rækkehusene, og det blev en god forretning. Derfor kan det for nogle være nærliggende at hefte betegnelsen spekulant på ham. Det skyldes vel især, at en del af byggeriet på Fuglebakken er for dårligt piloteret, og tagspærrene er også lidt underdimensionerede. Men spekulant-betegnelsen er dybt uretfærdig. Stort set er alle hans byggerier vellykkede, og hans samtids opfattelse af hans indsats er mere ærbødig.

Samfundskritikeren Poul Henningsen havde den største respekt for brødrene Andersen. I Kritisk Revy hed det, at når rækkehusbyggeriet var muligt, skyldtes det „i første række to mænd, murermestrene A.V. og G.C. Andersen.“ Efter Bakkehusene byggede de rækkehuse „under langt vanskeligere økonomiske forhold, men med afgjort held. Det dristige var, at de for alvor løb en risiko for det nye. Det var altså folk med talent. Men de er ikke kommet sovende til resultatet. Sjældent er vel et byggeri blevet til under så intimt et samarbejde mellem håndværker, bygherre og arkitekt. Det er ikke muligt at påpege skillelinjen mellem arkitekts og håndværkers arbejde. Det har været af stor betydning, at disse håndværksmestre har uddannet sig til specialister i rækkehuse.“

Thorkild Henningsen som samarbejdspartner

Thorkild Henningsen var i den grad en selvsikker individualist, at han til tider kunne være meget svær at arbejde sammen med. Det er meget træffende sagt, at han var en „tyran på humanismens vegne.“

Han var ikke nem som medarbejder, fordi han havde vænnet sig til at kræve suveræn selvbestemmelsesret. Hans spot var bidende skarp, hans begejstring brændende, hans lune uimodståeligt. „Dog har få været en bedre kammerat, utrættelig i at ordne alt for alle, dersom blot måden, det skulle ske på, måtte blive efter hans eget hoved.“

Murermester Andersens datter Ellen Kann husker Thorkild Henningsen som en bulderbasse: „Han var ilter, lidt voldsom, alt skulle være lige nu og her. Jeg kan tænke mig, at det var det, der irriterede min far lidt.“

Faktisk irriterede det Andersen så meget, at samarbejdet mellem de to brast under Fuglebakkebyggeriet. I et brev til Frederiksberg Kommunes tekniske forvaltning skrev byggekonsortiets advokat Karl Krange 25.10. 1928:

„På givne foranledning skal jeg som sagfører for murermester G.C. Andersen herved tillade mig at meddele, at herr arkitekt Thorkild Henningsen efter overenskomst er ophørt med at være arkitekt for rækkehusbebyggelsen på Vagtelvej, Solsortvej, Egernevej m.v. Det er et led i overenskomsten, at retten til benyttelsen af de anvendte tegninger m.v. er overgået til murermester G.C. Andersen.“ Endelig hed det, at arkitekt Dahlerup Berthelsen var ny arkitekt på byggeriet.

Egentlige uvenner blev Andersen og Thorkild Henningsen efter sigende ikke, men Fuglebakken skulle blive Henningsens sidste rækkehus. Hvad der er gået galt, ved vi ikke. Måske er der opstået uenighed om stålvinduerne, som prompte forsvandt, eller måske ville Thorkild Henningsen ikke være med til at gøre rækkehusene større, som de blev i sidste afsnit på Drosselvej og Egernvej. Det var for langt fra hans udgangspunkt - boliger for almindelige mennesker.

Det blev også Hans Dahlerup Berthelsen, som efter Fuglebakken fortsatte som rækkehusarkitekt i Parkvænget i Charlottenlund, og det er ganske tydeligt, at han har anvendt Henningsens „standardrækkehus.“

Den sidste del af byggeriet

Hans Dahlerup Berthelsen overtog Thorkild Henningsens funktioner i den sidste del af byggeriet. En bebyggelsesplan dateret 9. november 1928 viser, at området med Drosselvej og den vestlige side af Fuglebakkevej endnu ikke var projekteret. Det var nu op til arkitekt Dahlerup Berthelsen at færdiggøre rækkehusene på Fuglebakken.

Dahlerup Berthelsen ønskede at sætte sit præg på byggeriet. Han kom derfor med det lidt usædvanlige forslag, at 4 af husene på den vestlige side af Drosselvej skulle have flade tage. Det ville have givet vejsiden et mere imponerende udseende, noget i stil med en engelsk herskabsbolig. Det passede ikke ind i det øvrige nøgterne byggeri, og det må man have erkendt, for forslaget bortfaldt heldigvis. Husene på Drosselvej blev større end oprindeligt planlagt. I stedet for de projekterede 41 huse skulle der kun være 31, „hvilket samtidig vil give et mindre befolkningspres.“

Byggeselskabet var ikke rigtig gearet til rækkehusbebyggelse, og det gav sig udslag i et par pudsige dispensationer. Teknisk Udvalg gav dispensation, så der ikke skulle være gårdtoilet til husene, da de kun bebos af én familie hver, og var forsynet med et lettilgængeligt wc på 1. sal.

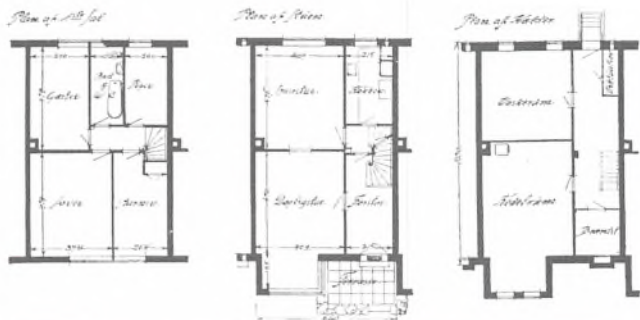
Man godkendte også, at loftshøjden på 1. sal kun skulle være 2,40 m, da husene var beregnet til 1 familie.

Da Hans Dahlerup Bertelsen blev arkitekt på den sidste del af byggeriet, ville han gerne sætte sit præg på byggeriet. Husene på Drosselvej kom dog aldrig til at se ud, som han på denne tegning oprindeligt havde tænkt sig.

Hustyper fra Rækkebebyggelsen paa Frederiksberg ved Godthaabsvej, Fuglebakkevej.
Maal 1:250.

Bebygget Areal — 73,03 m².

Prioritering m. m.

1. Prioritet Østfjernes Kreditforening	10.500 Kr.
2. — Hypothekforeningen	4.000 —
3. — Grunden	5.000 —
Udbetaling	5.500 —

Købsum 25.000 Kr.

Aarlige Ydelser.

4 1/2% Rente, 1/2% Afdrag	Kr. 525 --
5% — 1% —	240 —
5% — + i 14 Aar..	500 —
Skatter og Afgifter	170 —

Aarlige Udgifter Kr. 1.435 --

hvoraf Afdrag gennemsnitlig — 440 --

Maalestoksforhold 1:2500

Bebygget Areal 101,5 m²

Prioritering.

1. Prioritet	ca. 16.000 Kr.
2. —	4.000 —
3. —	5.200 —
Udbetaling	8.300 —

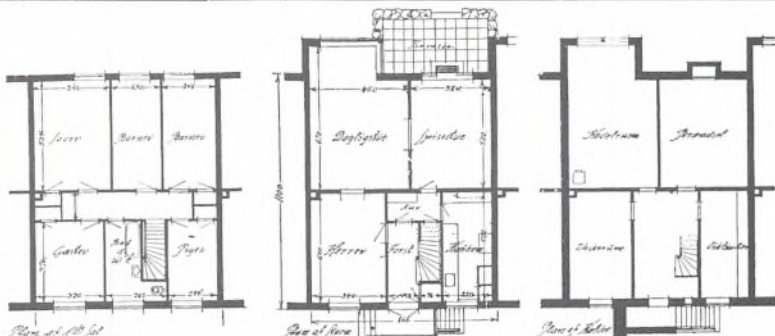
Købsum 33.500 Kr.

Aarlige Ydelser.

4 1/2% Rente, 1/2% Afdrag = 800 Kr.	
5% — 1% — = 240	
5% — 2% — = 364	
Skatter og Afgifter	ca. 246

ca. 1.650 Kr.

Deraf Afdrag paa Prioriteter en. 325 Kr.
(Kapitalopsparing)

G. C. ANDERSEN, Godthaabsvej 94, Telf. Godth. 4427 og Godth. 4382.

Da planen for udbyggelsen var færdig, blev den benyttet i annonceringen. Den øverste grundplan med tilhørende finansieringsforslag er for et standardrækkehus, mens den nederste viser et hus på Egernev. Annoncen er fra bladet „Det ideale hjem“

På Drosselvej havde man yderligere det problem, at der var uklarhed om vejens bredde. Haverne blev derfor indrettet sådan, at de med en vejudvidelse ville blive beskåret, så de kom til at se ud som forsiden af Egernvej-husene - altså helt uden forhave.

De sidste ændringer af planerne var, at man opførte de nuværende dobbelthuse på Egernvej mellem Solsortvej og Vagtelvej, i stedet for som oprindeligt projekteret højere etageboliger med forhaver. Kommunen strammede betingelserne lidt, for man ville ikke have direkte tilkørsel til dobbelthusene fra Egernvejsanlægget.

Samtidig med disse sidste ændringer søgte Dahlerup Berthelsen om at måtte opføre husrækken langs Fuglebakkevejs vestsider som oprindeligt projekteret - med Henningsens tegninger som grundlag.

Arealet til opførelse af de sidste 86 rækkehuse blev solgt til byggekonsortiet af A/S Haabegodt for 16,40 kr. pr. m²., en pris på 3.500 kr. - 4.000 kr. pr. grund.

I april 1929 blev der givet tilladelse til den sidste etape af byggeriet. Og nu blev der sat tidsfrist på sidste del af byggeriet. Hele arealet mellem Vagtelvej, Egernvej og Duevej skulle være klar til indflytning senest oktober flyttedag 1929.

Ikke flere rækkehuse på Fuglebakken

Frederiksberg kommune var modstræbende gået med til rækkehusbyggeriet, og mente åbenbart, at der måtte være en grænse. I hvert fald kunne man 1929 læse i Berlingske Tidende:

„Det forlyder, at Frederiksberg Kommune ikke mere ønsker rækkehusbebyggelse på sine grunde. I hvert fald vil man ikke sælge murermester G.C. Andersen grunden overfor alderdomshjemmet på Godthåbsvej til rækkehusbebyggelse. Man mener ikke, at rækkehuset vil stå godt til alderdomshjemmet, og for resten finder man vist i det hele ikke rækkehusene særlig kønne.“

Trods disse udtalelser præmierede Frederiksberg kommune byggeriet i 1929. Det skete, da „Komiteen for præmiering af byggeføretagender på Frederiksberg“, der bestod af en politiker, kommunale embedsmænd og arkitekter, udvalgte en række huse fra hver af årgangene 1925-28 til bedømmelse. Rækkehusene på Fuglebakken blev for året 1928 foretrukket for rækkehusene ved Philip Schous Vej - C.N. Petersens Vej.

Foruden æren fulgte diplomer til Thorkild Henningsen og murermestrene Andersen. En bronzetavle blev sat op på muren ved indgangen til Fuglebakkevej. I dag er den væk, men der anes stadig en oval skygge på muren.

Huse bygget med fornemmelse

I sin omtale af Thorkild Henningsens rækkehuse beskrev Edvard Heiberg Fuglebakkehusene som den sidste og klareste type.

Der var ikke meget igen af symmetrien. „Det er ligesom om Thorkild Henningsen her først har fået anledning til at vise sit rigtige ansigt. De usymmetri-

Husene på Drosselvej og den vestlige side af Fuglebakkevej blev bygget til sidst. Her ses de under opførelse

ske facader med karnapperne, der alle er vendt mod solen som et geled soldater, der fejrer hovedet, er ikke længere arkitektur i gammeldags forstand, men funktionelt byggeri.“

Ivar Bentsen fandt, at Henningsens huse hver gang var blevet et slag bedre: „Husene mellem Godthåbsvejen og Fuglebakken virker ikke blot i indretning og anlæg, og fordi de danner et helt lukket kvarter, så rigtige, men de har et udpræget naturligt fysiognomi: de lette men lukkede havehegn, stueetagens ud og ind, karnapperne med syd-sidevinduet til verandaen ved indgangsdøren, der giver det åbne og indbydende, den intime forbindelse mellem ude og inde; den ubrudt gennemgående 1.ste sal som fæstner gaderummet, der virker med en stilfærdig, men klar kadence, fordi det enkelte hus, der stadig gentages er uregelmæssigt, uden ensartede underdelinger.“

Og Poul Henningsen udtalte: „Også i det ydre blev husene på Fuglebakken Thorkild Henningsens egne. Det kommer til udtryk i facaderne, hvor han på 1. salen kobler vinduerne sammen for at opnå større murflader. Der er i hele byggeriet arbejdet med større fornemmelse i fordelingen mellem mur og vindues- og dørpartier. Selv de usymmetriske facader virker så harmoniske, at man ikke fornemmer noget brud på den symmetri, som han ellers anvender.“

Rækkehusene på Fuglebakken var banebrydende på flere områder. Husrækkerne blev ikke blot spejlvendt i forhold til hinanden, men bebyggelsen består også af flere forskellige typer. Fælles for alle husene er, at opholdsstuerne vender ud mod lyset og haven.

Er planløsning og beliggenhed original, er brug af materialer til gengæld ret traditionel. Det var mest i industribygninger, man muntrede sig med beton- og jernkonstruktioner for at opnå større dimensioner. Det var endnu ikke nød-

Rækkehusene set fra „Den grå villa“ på hjørnet af Godthåbsvej og Vagtelvej ca. 1930.

vendigt på boligområdet. „Skredet i hoderne“ førte til større vinduesareal, som en jernbjælke havde gjort mulig. De nye tider ses ellers mest på dørene, hvor massive fyldninger er erstattet af krydsfiner, og samme materiale er brugt til de indbyggede skabe.

Thorkild Henningsen efter Fuglebakken

Fuglebakken blev de sidste af Thorkild Henningsens 600 rækkehuse. Han var ude af byggekonsortiet, men han fortsatte med vanlig energi med boligkareer, hovedsageligt i Københavns Kommune.

Han var ved at bygge hus til sig selv og sin familie i Rungsted, og så småt ved at forlade Fuglebakken. Det nåede han ikke, for han døde en januar dag i 1931, kun 46 år gammel. Han led af angina pectoris, og da en voldsom influenza angreb ham, kunne hjertet ikke længere.

Det var et svært slag for hans nærmeste venner. Poul Henningsens datter Bertha husker, da faderen fik beskeden: „Den eneste gang, jeg har set min far græde, var den morgen, da der blev ringet, at Thorkild var død.“

Selv skrev Poul Henningsen: „Han var som menneske, som han selv syntes, huse skal være. I hans væsens facade var intet gjort for at indtage, men den, som var trådt indenfor, vil aldrig glemme ham....For mig er hans betydning for dansk byggeri efter krigen alt overskyggende.“

I nekrologen fra en anden nær samarbejdspartner, professor Ivar Bentsen, var der et flot knæfald for makkeren fra Bakkehusene: „Hans rækkehuse var sikkert hans betydningsfuldste indsats. De første byggede han i...samarbejde med undertegnede. Men hans egne blev meget bedre.“

HUSENES INDRETNING

Husenes ydre arkitektoniske fremtræden er naturligvis vigtig, men det indre bærer også præg af at være grundigt gennemtænkt.

Den oprindelige grundplan var klar i de nyopførte huse. I standardrækkehuset dannede et lille vindfang overgang mellem terrasse og entré, hvor der var indgang til stue og en elegant buet trappe var opgangen til 1. sal. I stueetagen var der to regulære stuer, den ene opholdsstue med karnap, den anden spisestue. Fra en lille anrettergang var der dels indgang til det ret smalle køkken, dels nedgang til kælderen.

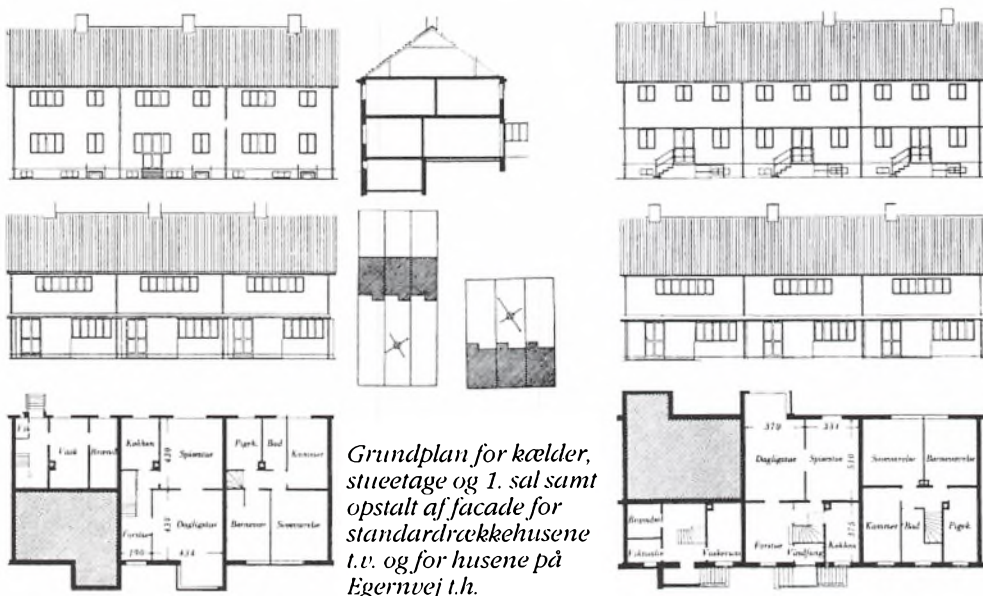
I de fleste større huse på Egernevvej og Drosselvej var stueetagen lidt anderledes. Fra vindfanget kom man ind i et egentligt værelse, som det så er op til ejeren at udnytte på bedste vis - kun at bruge det til entre var fråds.

Trappen fra entreen førte op til en gang, hvorfra der var indgang til et lille pigeværelse, et soveværelse og to mindre værelser samt toilet med bad. Fra soveværelse var der adgang til et værelse, som kunne bruges til påklædningsrum.

Fra gangen var der ad en lem med stige adgang til ét stort loftsrum, der dækkede hele husets areal.

Kælderen bestod af en lang gang med udgang til baghave, et lille brændselsrum til koks, et rum svarende til stuen med centralfyr, og en vaskekælder med gruekedel.

Huset er altså på 2 fulde etager til beboelse, og 4, når kælderen og loftsrum medregnes. På den måde snyder det smalle rækkehus ved første øjekast - det er langt mere rummeligt, end man umiddelbart skulle tro.

Husene vokser

Ville man udvide boligarealet, var den første mulighed at udnytte loftsrummet. I 1932 var der givet tilladelse til atelier og loftsværelse i 6 huse på Drosselvej, Solsortvej og Vagtelvej, og i 1944 fandtes det i 11 huse. Det kostede ganske vist lidt plads på 1.sal til trappen, men alligevel var det en betydelig gevinst.

Her kunne så indrettes arbejdsværelse til husherren, forældresoveværelse, eller der kunne også blive fire værelser til børnene ud af det tidligere opbevaringsrum. Særlig da Velux-vinduerne dukkede op i 1950'erne kom der gang i ombygningerne for dem, der havde råd.

Det mindste værelse på førstesalen blev til rådighed for familien, da det ikke længere var muligt at få tjenestepiger, men i en del tilfælde blev det slagtet, fordi trappen til loftsværelset kunne løbe herfra.

Kælderen var også en udvidelsesmulighed, men først da fjernvarmen kom i 1949, og kælderen med ét slag blev mere ren. Kul, koks eller under besættelsen det endnu værre tørv skulle nu ikke mere lempes ned i brændselsrummet. Sort støv og svineri forsvandt. Der var nu mulighed for at indrette fyrrummet

til gildestue, arbejdsværelse eller - ganske vist ulovligt - værelse til et barn eller ungt menneske, der gerne ville have det lidt for sig selv med egen indgang. Vaskerummet beholdt imidlertid fortsat sin funktion, blot blev gruekedelen skrottet og erstattet med vaskemaskine.

Når så alle etager var indrettet, stod man for det lille standardrækkehus vedkommende med et boligareal på ca. 220 kv.m. mod de tidligere 140 kv.m.

Så stilig kunne husene indrettes. Dette møbleringsforslag er lavet af Thorkild Henningsen og snedkermester Johannes Hansen til Bakkehusene 1923, men blev også anvendt på Fuglebakken

Dagligstuen hos familien Lichtenberg på Fuglebakkevej var i 1930'ernes moderne stil med bl.a. PH-lamper

Køkkenet er for smalt til at leve op til nutidens krav, hvor flere familiemedlemmer deltager i madlavning, eller kokken i det mindste gerne vil underholdes af køkkenskrivere. Det er derfor blevet udbredt at banke væggen mellem køkken og spisesstue ned og få ét stort fællesrum ud af det.

Mange huse er i dag anderledes, end Thorkild Henningsen havde tænkt sig, da han tegnede sine huse. Men som den pragmatiske mand, han var, ville han helt sikkert have bifaldet udfoldelserne, blot de ikke ændrede det ydre - det ville han nu engang gerne bestemme.

*Frans Lichtenberg
i sit værelse
ud mod bagvejen*

*Loftsrummet bød på en naturlig udvidelsesmulighed. Det kunne gøres ved at lave mindre eller ét stort rum.
Designeren Gubi har i 1980'erne løst opgaven på denne måde.*

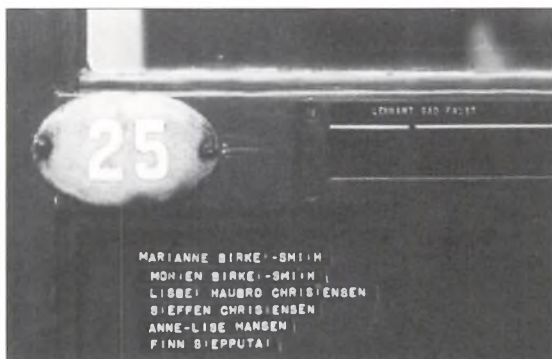
Rækkehus - ikke blot for kernefamilier

I sin opbygning af rækkehuset har Thorkild Henningsen tænkt det som en bolig for en dansk kernefamilie suppleret med en tjenestepige. Det var også det normale, men de rummelige bygninger har indbudt enkelte husejere til at gå andre veje.

En måde at overleve på for enlige kvinder var at oprette et pensionat. Sådant et var der i 1930'erne på Egernevej. Husets ejer, en enke, kaldte sig „værtinde“, og ud over sine tre børn havde hun 6 betalende personer på pension. Selv måtte værtsfamilien tage til takke med et kælderrum, hvor sengene stod opmarcheret.

Andre oprettede en slags bofællesskaber, som f.eks. den ugifte 61-årige kommunelærerinde på Fuglebakkevej, der i 1930 havde en kollega på 28 år boende, foruden en kvindelig cand. mag. på 29 år, en kontorassistent på 38 og en stenografilerer på 39. Den slags bofællesskaber var, om langt fra det normale, ikke ualmindelige, særligt i bebyggelsesens første år.

Drosselvej 25 var i en årrække omdannet til kollektiv

Naturligvis har det været fristende også at kunne udøve erhverv i de store huse. Det har der i de fleste tilfælde heller ikke været noget til hinder for. Nogle arkitekter indrettede tegnestue i et af værelserne - det gælder såmænd også Thorkild Henningsen, der dog havde sit firmas tegnestue på Hulgårdsvej. Også enkelte læger har haft konsultation.

Området skal dog være boligkvarter, og det har i nogle tilfælde voldt problemer for ejerlauget, hvis opgave det var i tvivlstilfælde at trække grænsen for det tilladelige.

En grosserer, der havde garage i kælderen, spurgte i 1933 bestyrelsen om han måtte opsætte en motor. Bestyrelsen svarede, at det ville den ikke blande sig i. Det var uklogt, for tre år senere sad man nemlig med et brev fra naboen, der ikke brød sig om den „fabrik“, der var i grossererens kælder. Herfra kom der såvel motorstøj som parfumeduft, kasser blev slået op og i, og der blev hugget brænde - oven i købet om søndagen. Først et år senere fik grosserereren besked fra kommunen om at holde op med sine lyde og dufte.

Kollektiv på Drosselvej

1970'ernes boform for mange unge, kollektivet, gik heller ikke helt uden om Fuglebakken. En halv snes år var der indrettet et kollektiv på Drosselvej. I 1975 kom ejeren på plejehjem, og barnebarnet Morten Birket-Smith fik derved mulighed for at komme til at bo i huset. Morten og hans kone Marianne havde en masse venner, der ligesom de ikke havde ret mange penge, så de kunne ikke købe huset. Overtagelsen var en yderst fordelagtig ordning: De lejede huset mod kun at betale udgifterne. „Og de var søreme små, så vi boede her 5 mennesker for 500 kr. om måneden den første tid. Det var i den samme periode, jeg blev færdig som læge, vi har aldrig haft så mange penge“, fortæller Morten.

Ud over Marianne og Morten var kollektivisterne Mortens venner fra et rockband, og nogle ferievenner. Forholdet mellem beboerne gik op og ned, og der skete flere udskiftninger allerede det første år, så det var lidt svært at få fællesskabet til at fungere.

Da Mortens morfar døde slog de pjalterne sammen med et andet kollektiv, og sammen købte de huset på Drosselvej, som fik udbygget tagetagen.

Det var et meget spændende kollektiv et par år, men i længden holdt det ikke. Det var for trangt til 6 personer - Marianne og Morten havde fået sønnen Frederik i mellemtiden. En aften skulle de snakke om, hvad de helst ville hver især. Pludselig proklamerede en af fyrene, at han allerhelst ville være sig selv. Det kom som en bombe, også for hans kæreste. Det gav en dårlig stemning det næste års tid.

Den næste ejerform i det rekonstruerede kollektiv var „Andelsforeningen Dorthes Trøst“ - navnet til ære for den fattigste - med tre ejere. Det gik godt i nogle år, med ind- og udflytninger, men efterhånden begyndte det hele igen at smuldre. De hyppige udskiftninger sled, og med tiden voksede forskellene

mellem de par, der fik børn og arbejde, og dem der fortsat studerede. Det endte med, at Marianne og Morten købte hele ejendommen, hvor de siden har boet som almindelig kernefamilie.

Et mylde af mennesker

Hele den tid, hvor der var kollektiv og bofællesskab, var der et mylde af mennesker, ikke bare dem, der boede her, men alles venner, og de havde nogle vidunderlige fester med 50-60 mennesker. Til tider inviterede de kun andre kollektiver, som hver medbragte deres fane - Drosselvejfolkenes var Fugl Fønix - og en slagsang.

Ved den allerførste fest i kollektivet ville de vise, at nu var de blevet voksne, så de inviterede alle deres forældre til haresteg med waldorfsalat og alt tilbehør og den gode islagkage fra Ønskeisen på Godthåbsvej. Serveringen foregik, med tidens ironiske distance til alt borgerligt, med damaskserviet over armen, glas på sølvbakke, jo for en aften var der stil over det midt i ølkasse-møblerne.

Engang lavede de en jungle ude i haven, med et kæmpestort næsehorn i papmaché, og i buskene var der placeret højttalere, som udsendte jungleryde. Fra en bekendt havde de fået palmegrene, bananer og kunstige vindruer til at pynte haven med.

Kollektivet, hvor folk myldrede ud og ind, stak meget af fra resten af gaden. Hele kvarteret var et pensionistkvarter dengang, uden ret meget spræl. Til gengæld var der, trods jungleryde i haven, ikke problemer med naboer og genboer, for Morten kendte mange fra sin barndom, og det gav en vis goodwill.

Indretningen af huset

Husets underetage var kollektivets fællesrum, med stuer og køkken. På første-salen var der 4 værelser, som blev delt ud efter lodtrækning, og på øverste etage var der 2 store værelser. Der har aldrig boet flere end 6 personer på de 265 kvm i kollektivet. I lang tid havde Marianne og Morten to værelser, det ene var børneværelse, det andet var så deres eget værelse. Det krævede naturligvis, at man havde det godt sammen som par. De rykkede lidt rundt i ny og næ, men det var ikke det store problem.

Til de positive sider hørte, at man fik udvidet vennekredsen gevaldigt. Til højdepunkterne hørte kollektivets „internationale periode“ hvor f.eks. halvdelen af Jean Cocteaus franske mimetrup var gæster. „Det var meget skægt og spændende. Da fik man virkelig udvidet sin horisont i den periode“, husker Marianne.

Marianne og Morten ser tilbage på tre faser i kollektivets tid: den første mens de var studerende, den næste, hvor de havde fået arbejde, og den tredje med børn. Det var absolut den sidste periode, der gav flest problemer. Inden de fik børn var det skægt, men der var mange anstødsstene omkring børneopdragelse.

HUSPRISERNE

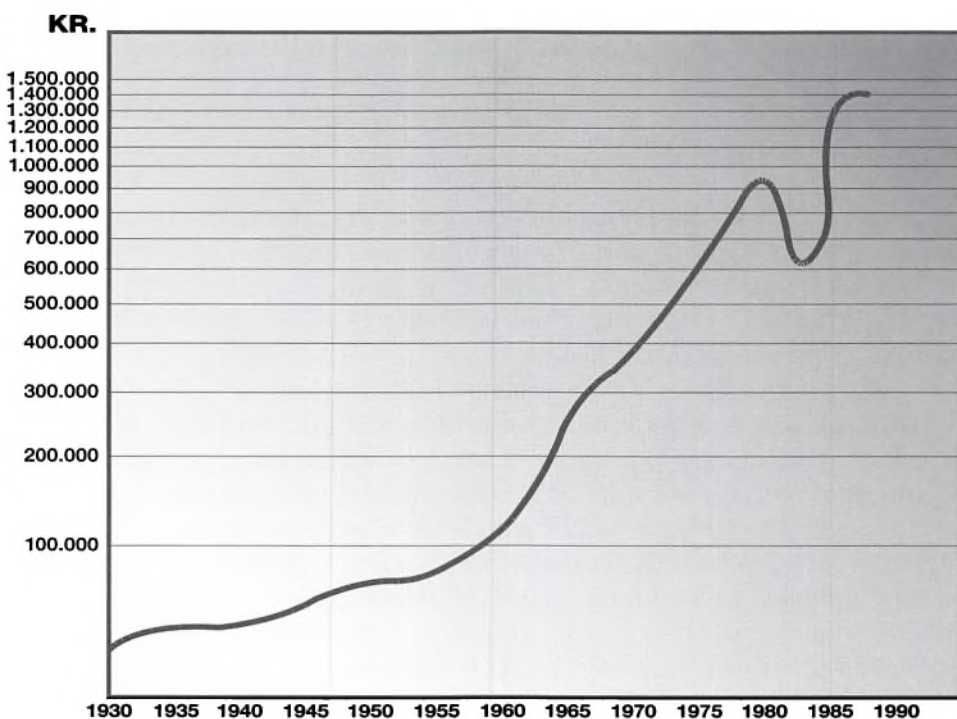
Ingen havde vel i deres vildeste fantasi forestillet sig, da de flyttede ind i de nybyggede huse, at prisen i en periode på 65 år gennemsnitligt ville fordobles næsten hvert år, så den i dag er ca. 60 gange nyprisen. Dengang befandt man sig, som nu, i et lavinflationssamfund, hvor der kun var tale om moderate stigninger på priser og løn. Det var da også først omkring 1960, huspriserne for alvor begyndte deres himmelflugt.

Fra 24.000 kr. til millioner

Da byggekonsortiet begyndte salget af husene på Duevej i 1928 var prisen 24.000 kr. Udbetalingen var med sine 5.000 kr. forholdsvis stor.

Priserne på husene varierede fra vej til vej. På Fuglebakkevejs ulige numre lå priserne fra 25.740 kr. til 30.790 kr. for det dyreste hjørnehus. Den typiske pris var 27.500 kr.

På Vagtelvej og Duevej, hvor der også var tale om Henningsens standardrækkehuse, kostede de det samme, mens Egernvej-husene lå på et lidt højere

Huspriserne på Fuglebakkevej 1930-90. Først efter 1945 kom der gang i stigningerne, og fra 1960 til 1980 gik det for alvor stærkt. Der er tale om salgspriser, og der er ikke taget højde for, at ændret prioritering kan have haft indflydelse på priserne.

niveau fra 29.000 kr. til 36.000 kr. for et hus i rækken, 39.000 kr. for et hjørnehuse og 38-40.000 kr. for et halvt dobbelthuse. På Drosselvej var der tale om de mest uensartede priser. Her var det i høj grad individuelle huse, hvad størrelsen angik, så derfor strakte priserne sig fra 26.000 kr. til 37.500 kr.

De første år var der ikke tale om de store prisstigninger - ejerne var heldige, hvis de slap fra salget med skindet på næsen. For standardtypen kunne man nærmest tale om, at priserne fulgte årstallet. Sådan blev det ved til besættelsen, men efter 1945 begyndte priserne at ryge i vejret. Efter 1950 sneg prisen sig op over 100.000 kr. for de dyreste huse, men endnu i 1960 kunne man få fat i et rækkehuse til den pris. Men så satte inflationen ind.

I løbet af 1960'erne tredobledes huspriserne, så de ved udgangen af årtiet lå på ca. 300.000 kr., og det fortsatte med stort set samme fart i 1970'erne, så i 1978 måtte en huskøber på Drosselvej for første gang af med mere end 1 million for herligheden. Dernæst svingede det op og ned i 1980'erne, men også de 2 mill. kr. nåede at blive rundet for et af de største huse. Men der findes også de husejere, der i de senere år lidt bittert har måttet se på, at huse nu igen blev solgt til samme pris, som de selv havde givet en halv snes år tidligere.

Mindre huse mere værd

Kigger vi på det samlede byggeri, viser salgspriserne i de 60 år fra 1930 til 1990, at byggeriet stadig er delt i tre priskategorier efter de forskellige hustyper: billigst er standardrækkehusene på Duevej, Fuglebakkevej, Solsortvej, Vagtelvej. De lidt større huse på Drosselvej ligger prismæssigt i mellemklassen, mens de største på Egernvej er dyrest.

Der er dog sket nogen forskydning mellem grupperne, og den generelle tendens er, at de mindre huse er blevet forholdsvis mere værd. Mens de små huse i 1930'erne kostede godt 75% af et Egernvejshuse, og et Drosselvejshuse lå på o. 85%, blev situationen efter 1970 den, at de små huse kostede o. 90% af et Egernvejshuse, mens et Drosselvejshuse lå på 90-95%. Måske blev de mindre huse mere eftertragtede efter oliekrisen.

Jo ældre byggeriet er blevet, jo større individuel forskel er der kommet på huspriserne. Der er forholdsvis mange huse, der kun har haft et par ejere, ja i enkelte bor stadig dén, der købte sit huse for 65 år siden. Det er klart, at ældre mennesker ofte savner energi til at holde ejendommen vedlige, og kravene til køkken og badeværelse er sat betydeligt i vejret de sidste årtier. Et forfaldent huse og et topstandsset har tit stort set kun skallen og beliggenheden på Fuglebakken tilfælles. I 1982 kunne man f.eks. købe et rækkehuse for 1.071.000 kr., hvis man havde råd til det, men man kunne også nøjes med at give 605.000 kr. Så var det naturligvis en fordel med en familie med et godt håndlag og forstand på værktøj.

De store forskelle på salgspriserne har også den fordel, at det giver yngre og mindre velbeslåede mennesker mulighed for at købe huse, og det gør kvarteret lidt mere sammensat, både aldersmæssigt og socialt.

DE MANGE SMALLE HAVER

„Halvt stad, halvt park - de store skoves farver - mere blide“ - Viggo Stuckenbergs ord kunne passende bruges om Fuglebakken, for ser man samlet ud over rækkehushaverne, danner de nærmest en park. Det var også hensigten fra arkitektens side, for haven var en meget væsentlig del af rækkehusideen.

Christian den Fjerdes Nyboder regnede Poul Henningsen ikke for rækkehuse i moderne forstand, for de manglede haverne. Den vigtigste egenskab ved det moderne rækkehus var netop at give bymennesket en have, „et friluftsrum, der ikke var større end han selv kan passe det, men stort nok til, at han og kone og børn kan hente sundhed og nervevile derfra.“

Haven var ikke længere kun forbeholdt villaen. Byen skulle gøres grønnere, og ved alle nybyggerier, også af etageboliger, plantede man træer og lavede haveanlæg. Den folkelige og overkommelige kolonihave blev et forbillede for de kulturradikale. Som Thorkild Henningsen selv sagde: „Rækkehusbebyggelsen skulle være kolonihaven og hjemmet slået sammen.“

Havearkitekten på besøg

Bladet „Havekunst“ besøgte i 1930 Fuglebakken for at se på hvordan man får en fornuftig have ud af en smal strimmel jord. På forhånd var journalisten ret begejstret, og indledte artiklen:

„Af de senere års rækkehuskvarterer er vel ingen bedre beliggende, smukkere udformet og mere bekendt end Fuglebakkens. Store annoncer har for et år eller to siden spredt kendskab til navnet selv i den fjerneste provins. Tusinder af mennesker har om søndage, mens der byggedes, valfartet derud for at se dette nye og for at bedømme, om det var noget for dem og deres familie, - og bestandigt ses det, hvorledes publikum finder vej ud til denne fjerne del af Frederiksberg for at stifte bekendtskab med dette nye, hvorom de har hørt så meget godt.“

Rækkehuse var in i 1930'erne, og det smittede af på interessen i forhaverne. Der blev udfoldet stor kunstfærdighed for at få den smalle strimmel til at virke indbydende.

Det overdækkede indgangsparti mellem to karnapper var et af Thorkild Henningsens mestergreb. På den beskedne plads skabte han en vidunderlig solkrog

Thorkild Henningsen var berømt for sin storslåede evne til at disponere et område. Det var én af hans kvaliteter som arkitekt, at han for sit indre øje kunne forudse det færdige resultat, når træer og buske var vokset op. Han overlod intet til tilfældighederne, men sikrede sig på forhånd, at der var bestemmelser ikke blot for husene, men også for hegn og vegetation omkring husene.

„Havekunst“ var meget tilfreds med at Fuglebakkens haver og andre anlæg var sikret gennem en deklARATION, der skabte ensartethed i den samlede bebyggelse og i gadebilledet, og hindrede de enkelte grundejere i at genere hinanden ved forkerte beplantninger.

Der var dog det forbehold, at dyrkning af frugttræer var praktisk talt umulig på så smal en grund. I praksis mente man, at det indskrænkede sig til frugttræer som espalier op ad raftehegnet.

Deklarationen har også en bestemmelse om, at træerne ikke må blive over 3 m høje, og det kan jo godt gøre det lidt kedeligt, at der ikke er nogle trækrøner at kigge op på. Derfor var der i bestemte skøder indføjet bestemmelser om at der skulle plantes og vedligeholdes visse krontræer, og kommunen kunne så have hånd i hanke med, at man fik træer på de steder, det var bestemt. Tiden har naturligvis gjort denne stramme planlægning illusorisk. Der er mange træer over 3 meter, og hvor de planlagte krontræer befinder sig nu, står hen i det uvisse.

Der var forskel på havernes længde. For de første karreers vedkommende, der opførtes i 1927, havde forhaverne en længde af ca. 25 m, mens baghaverne blev afsat med 12 m - ved senere bebyggelse af Fuglebakkevej er forhaverne gjort ca. 5 m kortere, ligesom baghaverne er på ca. 8 m. Ved Drosselvej er forhaverne indskrænket til 4 m, mens baghaverne er 18 m dybe.

Slyngplanter op ad rafterne

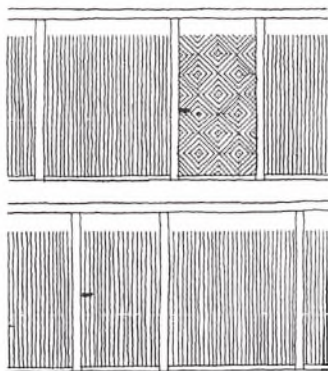
Indhegningen af haverne var dengang som nu mandshøjt granraftehegn, bortset fra at partiet langs Drosselvej med de små haver i stedet for havde fået ganske lave jernstakitter, der var tilplantet med slyngroser. Når de blomstrede ville de sikkert afgive et meget smukt og blomsterfrodigt billede, mente „Havekunst“.

Indhegningerne gav de mange ens bygninger et roligt og harmonisk billede, der endnu i 1930 kunne virke noget hårdt af alt det meget døde træ. Men det ville dog nok mildnes lidt efterhånden som slyngplanter og træer voksede til.

Journalisten kunne godtage raftehegnet, men brød sig ikke om de lave havelåger, der stod mellem to betonstolper - som han gerne så udskiftet med træstolper. I det hele taget syntes han, at lågen gjorde det muligt at kigge for meget ind i haven. Der var imidlertid taget højde for det ved at forskyde lågen lidt til siden, så den gang, der førte op mod huset, fik et knæk. Nogle steder var der også inden for sat nogle rafter, som hindrede indkik mod huset fra havelågen.

De forbipasserendes nysgerrige blik har også generet beboerne, for i 1948 gav kommunen dispensation fra servitutterne. Det blev tilladt „de ejere, der måtte ønske at hindre indblik i haverne at erstatte de oprindelige grønne tremelåger med høje og tætte raftelåger.“ Man foreslog to låger, en rudemønstret og en låge med lodrette rafter, men i øvrigt var der frit slag.

Men tilbage til „Havekunst“s journalist:

Oprindeligt var der lave låger ind til haverne. Men beboerne følte sig generet af nysgerrige forbipasserende og fik derfor mulighed for at opsætte låger i raftehegnets fulde højde. I de senere år er den oprindelige havelåge dog ved at vinde indpas igen.

En sommerdag ca. 1943 på Fuglebakkevej 21.

Trods sin beskedne størrelse rummer rækkehushaverne flere rekreative muligheder. Havelågen er stadig af den oprindelige lave type. Ca. 1943.

Gangen, der førte op til huset, var i reglen flisebelagt, og der var brugt megen opfindsomhed for at variere. Ved siden var der i reglen en blomsterrabat med stauder eller sommerblomster. Skønt der var meget skygge, „har haveejerne dog kunnet opvise meget smukke resultater af deres flid“, ikke mindst af sommerblomster, blandt hvilke især nasturtier fejede hele orgier op ad rafterne.

Den endelige dom over haverne var, at det kun var et fåtal af haveejerne, der ikke havde forstået, at haven måtte indrettes anderledes end en villahave eller kolonihave. „Man har da fået følelsen af, at hvad det først og fremmest kom an på, var at lave noget, der ligesom bygningen indgød ro og ligevægt, og ganske naturligt er da de ubrudte græsflader blevet hovedmotivet i de fleste haver, således at der kun indrettes den ene gang fra huset til vejen, og græsset ivoirigt beregnes til at gå, ligge eller tumle på.“ Altså et noget afslappet forhold til den lille have. Det var bladets indtryk, at der blev ofret megen tid på vedligeholdelse af de allerfleste haver. Undtagelserne, de forsømte haver, var yderst få, og dem var der da i servitutterne også sørget for.

Roste haver

Men der var naturligvis nogle beboere, der gjorde mere ud af det end andre. Blandt dem fru Lili Armand, der havde fået den kendte havearkitekt C.Th. Sørensen til at anlægge den lille strimmel. Hvis nogle af de nuværende beboere ønsker en præmiehave, er her opskriften: Øverst oppe ved huset var der to terrasser med kalkstensfliser, og en buet trappe ned. I havens største del var der lagt et mønster af betonfliser. Midt i haven dannede mønstret en ret bred vej, udvidet til en siddeplads mod syd. For at opnå ro var der kun gule blomster, fordi gult var vanskeligt at komme uden om. Blåt udelukkede roser og tulipaner, og rødt ville volde store vanskeligheder ved sammensætning af farver. Et par slyngplanter, der skulle give et hurtigt dække, fik dog lov at have en afvigende farve.

Bagvejen Duevej-Fuglebakkevej ca. 1930. I baggrunden ses Duevejens skole. Denne bagvej har som den eneste beholdt sin oprindelige grusbelaegning.

Fuldmægtig Eibes have på Egernevej nr. 51, opnåede 1932 den ære at vinde førstepræmien, Kaj Niensens lille barnefigur fra Herman A. Kähler, i dagbladet B.T.'s konkurrence om den smukkeste rækkehushave. Denne have var tegnet af E. Erstad-Jørgensen, der også var mester for fru Johanne Birkedahls have på Fuglebakkevej 29.

Slut med interessen

Rækkehusener har fået deres del af omtalen, mente Erstad-Jørgensen, da han for sidste gang gav ros til Fuglebakkehave i Havekunst 1937. Nu mente han, at de var langt mere omtalt, end rækkehusenes udbredelse kunne retfærdiggøre. Det måtte skyldes, mente han, at rækkehuset var den fornuftigste boligform, og

Bagvejens træer krævede stadig beskæring, her af Anatol Lichtenberg 1943

at interessen for haveformen derved blev en agitation for rækkehusideen. I artiklen var Fuglebakken pænt repræsenteret med 3 haver: hofbroncestøber Poul Rasmussens på Fuglebakkevej, ingeniør Regnar Genefkes og lektor Jacobæus's på Egernvej, der hver for sig havde udnyttet den lille plads på en god måde.

HANDEL PÅ HOVEDSTRØG OG BAGVEJ

Da husene stod færdige i slutningen af 1920'erne, var det nærmest en selvfølge, at der var butikker i nærheden. Det var da heller ikke nødvendigt at gå længere end hen om hjørnet på Godthåbsvej for at blive forsynet med de allerfleste fornødenheder.

Der er stadig en del butikker, men butiksdøden har ikke skånet kvarteret. Dentale klinikker og postordrefirmaer har nu holdt deres indtog i tidligere butikslokaler.

I forhold til nu i 1990'erne var der et mylder af butikker i etageejendommene: købmandshandel, bagerier, boghandel, ismejeri, pålægsforretning, isenkræmmer, tobakskiosk, chokoladeforretning, delikatesseforretning, modebutik, herreekvipering og lingeri, damefrisør, vinhandel, parfumeri.

Linser, chokolade og Morten Korch

Den tidligere bagemester Albert Petersen (i det nuværende „Vagn“) var en meget dygtig bager, som var højt berømt for sine fremragende linser. Der var ikke så langt mellem bagerne dengang, for på hjørnet af Godthåbsvej og Vagtvej lå Engelbert Petersens bageri.

Chokoladeforretningen Anni Otto mindes med et vist vemod. Her blev der fremstillet vidunderlig hjemmelavet chokolade, og under besættelsen bejlede man til indehaveren for stadig at kunne købe lidt sødt. Det var en stor gunstbevisning at få lov til det.

Men tiden arbejdede ikke til fordel for de små chokoladebutikker. Da det blev forbudt at fremstille varerne i køkkenet, måtte Anni Otto lukke, og siden blev der solgt modetøj her. Ak ja.

Den gamle tobakshandler Carl Nielsen var kendt under øgenavnet „Galocheræven“ hos familien Thorkild Henningsen. Når han om eftermiddagen gik ud med Berlingske Aftenavis nærmest bad han om et øgenavn med sine grønne broderede tøfler.

Lindberg Petersens boghandel var et vigtigt sted. Her fik børnene på Fuglebakken deres første skolehefter og blyanter.

Allerede i 1930, da Lindberg Petersen var 25-årig nystartet boghandler, havde han 2 boghandlermedhjælpere, 1 lærling og 2 bude boende i sit hus. Siden er mange boghandlere uddannet i denne forretning, og drenge fra de clas-

Kvarterets forretningsstrøg ligger på Godthåbsvej. Her ses bl.a. en af områdets oprindeligt tre bagerbutikker 1928

senske boliger på Godthåbsvej tjente her lommepenge som cykelbude. Med tiden voksede forretningen til over 20 ansatte, for Lindberg Petersen havde på et tidligt tidspunkt oprettet postordreforretning med Morten Korch-bøger, som blev sendt til kunder over hele landet.

Handel på bagvejen

I de „gode gamle dage“ kom der også handlende ud og faldbød deres varer direkte til beboerne.

Der var grønthandleren med sin trækvogn og en ostemand, og hver tirsdag kom fiskedamen. Når en motorcykel dukkede op, var det „Store Richard“, som havde æg i sin sidevogn. Denne brogede flok handlende gav kvarteret et enormt liv.

Bagvejssalget havde den fordel, at man ikke behøvede være særlig fint

Boghandler Lindberg-Petersen havde fra 1928 en betydelig forretning på Godthåbsvej. Her ses de ansatte.

klædt på. Ellers var der en del med honnête ambitioner, som klædte sig om for at gå på indkøb i ismejeriet på Godthåbsvej.

Desuden kom mælkeemanden dagligt og byttede de tomme flasker på trapperne ud med fyldte, og tog mod ordren på den seddel, der stak op. To gange om ugen blev der leveret store isblokke til isskabene fra Krystalisværket på Nordre Fasanvej. Man kunne tegne abonnement på en halv eller en kvart stang, som blev lagt på måtten. Det var klogt at være hjemme, når den kom, så der ikke blev oversvømmelse.

Katten af tønden på „cementen“

Hvor nutidens handlende kappes om kunderne ved slagtilbud, lærte datidens handlende hurtigt, at vejen til kundernes hjerte går gennem børnene. Ovre på Alléen, som bagvejen til Duevej altid er blevet kaldt, blev der hvert år holdt fastelavn, forestået af de handlende med „Moster“ fra charcuteriforretningen som den drivende kraft.

Som optakt gik Moster op og ned gennem gården med en lirekasse, og så vidste de udklædte børn, at nu var det hende på „Cementen“ det foregik - porten ud mod Godthåbsvej. Her blev katten slået af tønden, og bagefter fik børnene pølser.

Krævende kunder

Kvarterets kunder kunne være krævende. En pige, der stod i grøntbutik i 1950'erne husker, at der skulle siges De og Hr. eller Fru til kunderne. De var også meget nøjeregnende med varernes kvalitet. Det var borgerskabet, der satte dette lidt stramme præg på butikkerne, mens kvarterets mere snurrige beboere gav andre oplevelser.

Slagter Flemming Nielsen havde mange farverige kunder, bl.a. teaterhistorikeren dr. Robert Neiiendam fra Drosselvej. Neiiendam havde sin faste stol i slagterbutikken. Når han skulle ekspederes, rejste han sig op, lagde stokken på stolen og sagde: „Her sidder jeg!“

En dag kom Neiiendam ind til slagter Nielsen og smed et brev på disken. Det var fra Slagteriskolen, hvor er hold gerne ville besøge Teatermuseet. Som en selvfølge gik Neiiendam til sin slagter med sådan et brev:

„Ring ned til dem, slagter.“

Besøget blev aftalt, men dermed var slagterens opgave ikke slut. Da dagen oprandt, vendte Neiiendam tilbage til slagter Nielsen:

„De skal hente mig!“

„Ja, naturligvis skal de det“, svarede slagteren.

„Nej, De skal hente mig og følge mig ind til Teatermuseet. Jeg vil ikke alene ind til de vilde hunde. Jeg ved jo ikke, hvad det er for nogen.“

Slagteren fulgte troligt med, og da de besøgende viste sig at være meget tilforladelige, gik fremvisningen ganske udmærket.

LIVET MELLEM RÆKKERNE

Fuglebakken 1930

I 1930 var der næsten 1000 indbyggere i Fuglebakkens rækkehuse - dobbelt så mange som dagens 477 beboere.

„Jamen dengang var der jo også mange flere børn“, har været den usvigeligt sikre reaktion på den oplysning.

Det er lidt rigtigt - men mest forkert. Helt så simpelt er det nemlig ikke, for familierne i 1930'ernes Fuglebakken var ikke ret meget større end i dag. Der var i gennemsnit præcis to børn i børnefamilierne. Og det er lidt, men ikke afgørende flere end dagens børnefamilier.

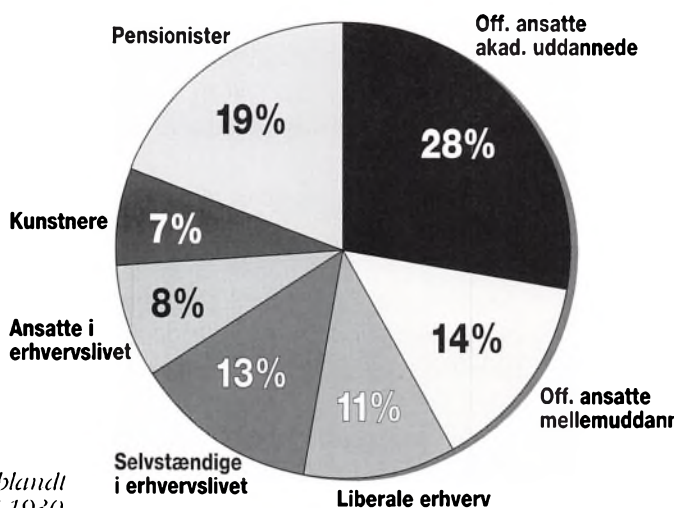
Store børneflokke var sjældne. To familier havde 6 børn, og 6 familier havde fire, men området var altså ikke overbefolket med børn. Fuglebakkens befolkning var moderne, oplyste mennesker, der kendte til præventionens fortrin.

I alt boede der 970, fordelt på 642 voksne og 338 børn. Var der altså ikke et væsentligt større antal børn, så var der langt flere voksne end i dag, i gennemsnit 2,7 pr. hus. Af dem var der ikke færre end 214 - fordelt på 135 husassistenter og andet tyende samt 79 logerende - som i dag ville kunne tælles på én hånd. Eller med andre ord: 6 ud af 10 familier havde tjenestepige. Det vil kort sagt sige, at der var 1 ekstra voksen tjenestepige eller logerende pr. hus. Husene blev simpelt hen fyldt mere dengang.

Alligevel boede der omkring 300 flere i kvarteret dengang, når man ser bort fra tyende og logerende. En del af forklaringen er, at de fleste af dem, der flyttede ind i 1927-28 var i 30'erne og 40'erne - gennemsnitsalderen for beboerne var 43-44 år for mænd og et par år mindre for kvinder. Det drejede sig altså mest om familier, der havde fået børn, og hvor alle børn stadig boede hjemme.

Normalt var det en ægte-mand, der stod som ejer af rækkehuset. Naturligvis var der nogle få undtagelser, hvor konens (velhavende) familie havde bidraget med en sum ved købet.

Bortset fra denne lille gruppe var der overraskende mange kvinder blandt hus-ejerne i 1930. Ikke færre end 37 kvinder havde skødt på huset - op mod hver femte.

Erhvervsfordelingen blandt rækkehusbeboerne i 1930.

Et dusin var enker, og stod anført som husmødre, der levede af formue. Men 25 var kvinder, der både ejede huset og havde et arbejde, typisk som sygeplejerske, kommunelærerinde, som det hed, forfatter eller oversætter.

Familier, hvor begge var lærere på en kommuneskole, var der flere af. Det var nødvendigt, at begge var uclearbejdende, når de skulle tjene til huslejen.

Lokale forskelle

Folketællingen 1930 viser, at der var forskel på gaderne i det nye kvarter.

Den „ekstra“ befolkning af husassistenter fordelte sig ikke jævnt. Mest besynderlig er Duevej, hvor den første indflytning fandt sted. Her var der kun 2 husassistenter, men hele 14 logerende. Det kan nok ikke forklares på anden måde end at der var tvivl om hvem byggeriet egentligt var målrettet til. I hvert fald var de første huse ikke så efterspurgt af borgerskabet, som de senere blev.

En enkelt familie lejede hele 1. sal ud til en anden familie med børn - lidt af en misforståelse, for det egner husene sig ikke til.

Også på Vagtelvej var der ret mange logerende (13), men dog lige så mange husassistenter. Tyende var der dog afgjort flest af i gaderne med de store huse, Egernvej og Drosselvej. Her havde næsten hvert hus én, og nogle sågar to husassistenter. I disse gader var der til gengæld forholdsvis få logerende.

Der var andre pudsigheder. Solsortvejs lige numre var Fuglebakkens pensionistgade: Her boede 4 enker, der alle havde døtre eller andre slægtninge hos sig. Derudover var der en ugift dame på blot 29 år, der levede af formue. Hun boede sammen med andre ugifte kvinder fra sin familie.

AKADEMIKERE PÅ SOCIAL ADRESSE

Det var gennemgående højtuddannede mennesker, der boede i husene 1930. Titler som ingeniør, civilingeniør, magister, dommerfuldmægtig, cand.polit. går igen. Læger var der mange af, hvad beliggenheden mellem Fuglebakkens Børnehospital og Frederiksberg Hospital næsten betinger. Københavns Kommune, der ejede børnehospitalet, havde to embedsboliger for reservelæger på Egernvej - overlæger måtte hytte sig selv. Derudover boede der også flere privatpraktiserende læger.

Paul Hammerich har givet denne karakteristisk af beboerne i sin barndoms Fuglebakken:

„Som småborger på Fuglebakkens Egernvej fra 1932 kan jeg bevidne, at det ikke blev de sejrige proletarer, der rykkede ind i det funktionelle paradis, skønt disse boligpriser svarede til andre lejligheder. Tidens boligpolitik henviste stadig manden på gaden til etagerne. Og rækkehusene blev så eftertragtede, at de blev sælgers marked. Min officerfars genboer og naboer var ministerielle embedsmænd, eliten af forfatter-, redaktør-, skuespiller- og arkitektstanden og unge forretnings-

folk. Her kunne den frisindede gymnasielektor blive jordbesidder uden at miste sin isme. Her kunne man leve i praktiske, velindrettede omgivelser på en adresse, der var lidt mere „social“ end andre.“

TJENESTEPIGER PÅ FUGLEBAKKEN

Rækkehusene er opført på det tidspunkt, hvor det allerede så småt begyndte at blive mere usædvanligt for byfamilier at have tjenestepiger. Efterhånden begyndte de unge piger at foretrække bedre betalt arbejde. Mange familier fortsatte dog med at have tjenestepiger endnu i 1950'erne, fordi hustruen var udearbejdende i en tid, hvor der endnu ikke var vuggestuer og børnehaver.

Men endnu i årene umiddelbart efter opførelsen var der stadig mange, der havde en tjenende ånd. Ikke færre end 142 husassistenter, 5 husbestyrerinder, 2 barnepiger og 1 sygeplejerske, i alt 150 kvinder var i 1930 ansat til at hjælpe til i rækkehusene. Så næsten 3/4 af familierne brugte dengang pigeværrelset til dets oprindelige formål.

Men nogle områder af Fuglebakken blev mere opvartet end andre. I de største huse, på Egernvej og Drosselvej, var der flest tjenestepiger ansat, næsten én i hvert hus. På Fuglebakkevej, Solsortvej og Vagtelvej var der omtrent én tjenestepige i hvert andet hus.

En familær stilling

En af kvarterets husmødre var fra 1949 lærer på Vesterbro, og savnede derfor en ung pige til at passe børnene. Hun satte annonce i enten en jysk eller en

Anne Marie Østergaard var i 14 år tjenestepige hos direktør Jørgensen på Solsortvej. Her ses hun i sin vinteruniform i 1952

sydsjællandsk avis, hvor hun kaldte hjemmet et lærerhjem, og tilbød pigen en familær stilling. Så vidste ansøgerne - og deres forældre - at den unge pige ikke bare skulle passe børn og gøre rent.

Mange af pigerne var forlovede, og de ville gerne „i lære“ som husmor. De gik ind i et samarbejde om kostplan, indkøb og madlavning. Udover det blev der også foreslået kurser på aftenskole for pigerne, og de valgte med for-kærlighed gymnastik og syning - men trods opfordring aldrig sprog.

Tjenestepigerne var meget optaget af, hvad der skete med de kendte i kvar-teret, og de gav gerne en begejstret orientering om, hvad der foregik. Deres kendskab til skuespillere fra Femina og Tidens Kvinder var ofte meget bedre end husejernes.

Henrik Sten Møller har fortalt, at i hans barndomshjem var der altid husas-sistent, skønt „i dag er det mig ubegribeligt, hvordan man holdt sådan én be-skæftiget. Min mor var jo hjemmegående. Hun ofrede hele sit liv for min far og mig, som var enebarn. Men de gjorde rent altid, det er utroligt lidt vi gør rent i dag. Min mor stod op kl. 6 hver morgen og fyrede i centralfyret. Min far kom aldrig nogen sinde ned ad kældertrappen. Han var sådan en Gud, der skulle beskyttes. Alt blev lagt frem til ham, hans rene tøj lå parat hver morgen. Og han havde husets bedste værelse til sin tegnestue.“

Husets unge piger kom fra Anholt, hvor en vognmand meget passende havde 9 døtre, som efter tur var nogle år i huset. De kom som 15-16 årige, og når de blev 17-18 år, begyndte der at stå ung mand og vente udenfor, og det blev hurtigt klart, at de havde en kæreste. Så kunne vognmandens næste dat-ter begynde at gøre sig klar til rejsen mod Fuglebakken, for bekendtskabet endte altid med at pigen blev gravid og gift i hurtig og hast.

Tjenestepige i 14 år

„Åh, Frederiksberg, der vil du ned - så nær byen,“ tænkte Anne Marie Øster-gaard, da hun så i avisen, at familien Anker Jørgensen på Solsortvej søgte ung pige i huset. Selv om huset så lidt stort ud inden i, da hun så det første gang, flyttede hun alligevel ind med sine få ejendele i december 1938.

Familien bestod af Anker Jørgensen, direktør for OTA i København, hans kone, der efter tidens skik kaldte sig fru Anker Jørgensen, og datteren Lene, der var fire år dengang.

Frk. Østergaards dag begyndte kl. 6.30 med at anrette morgenmad og smøre madpakker. Formiddagen gik med rengøring, mens fruene tog sig af indkøb. Den egentlige tøjvask var også frk. Østergaards område og foregik med et rig-tigt gammeldags vaskebræt.

Efter frokost og opvask, forberedelse til middag og måske bagning, blev der tid til eftermiddagskaffe sammen med fruene. De sad i spisestuen ud til bagha-ven og sludrede, og her blev frk. Østergaard ført ind i antikviteterne og kun-stens verden.

Når aftensmaden og opvasken var overstået, gik frk. Østergaard ovenpå for at hvile sig i sit lille værelse. Møbleringen var enkel: et lille skab, og i forlængelse heraf en seng. For enden af sengen stod en servante med vandfad og kande nedenunder, for hun måtte ikke gå ud i badeværelset og vaske sig. Da der senere kom bad i kælderen, måtte hun benytte det. Modsat sengen stod hendes kommode, et lille bord og en kurvestol. Tiden gik med at læse, brodere og høre radio. Ved 20.30-tiden serverede hun aftenkaffen, og så var hendes dag slut.

Nu kunne frk. Østergaard endelig tage sin uniform af. Hver morgen iførte hun sig kittel - der skulle jo gøres rent om formiddagen, og bagefter blev der skiftet til tjenestepigeuniform, en sort kjole med hvid krave. Om sommeren var hendes uniform helt i hvidt. Hun havde flere dragter af hver slags, som hun selv betalte.

Slid og fritid

Nu var hver dag jo ikke ens for tjenestepigen, og nogle opgaver har bidt sig fast i hukommelsen.

En dag, frk. Østergaard husker tydeligt er Lenes konfirmation. "Det var jo en dejlig dag for Lene, men hvor havde jeg meget arbejde. Natten før konfirmationen arbejdede jeg til kl. halv tre. Selv om der kom kogekone, var der alligevel mange ting med huset, og sølvtøjet, der skulle ordnes. Men herregud, dengang var man i 20'erne, og da kunne man jo alting."

En af de mindre festlige opgaver kom dengang fru en pludselig syntes, at gulvet oppe i loftsrummet så forfærdeligt ud. Det blev ellers kun brugt til opbevaring af legetøj. Det var ikke nok at vaske gulvet - det blev også skrubbet og skuret. Rengøringen tog 32 timer, og bagefter blev gulvet ferniseret af fru en.

Nu var det ikke arbejde hele tiden, lidt frihed blev det også til hver onsdag og hver anden søndag efter kl. 14. Hun så ikke meget til de andre tjenestepiger på Fuglebakken, ud over at de hilste på hinanden. Men af og til var hun med nogle venner ude at more sig: „Somme tider kom jeg jo lidt sent hjem. En gang var jeg til fest på Frederiksberg og kom hjem kl. 5 om morgenen. Så gik jeg bare op og klædte om og begyndte arbejdet.“

Frk. Østergaard var også flere gange på udflugt med familien Jørgensen. Turen gik til Humlebæk Kro. „Det var ikke almindeligt, at unge piger blev inviteret med, men der blev jeg inviteret på kaffe. Og der følte jeg mig som om ...- jeg var jo ikke vant til at komme med ud, vel? Det var dejligt.“ En anden gang gik udflugten til Tisvilde, hvor frk. Østergaard så det hus, Jørgensens tilbragte sommerferien hvert år, mens hun selv ferierede hos sin familie i Jylland.

I 1952 var det slut. Lene blev student det år, og samtidig gik Anker Jørgensen på pension, så der var ikke brug for tjenestepige længere.

Udgift 1934

1934	Dato		Kasse Kredit	Ranch konto	Holmink skaber	Renholdelse Kalkulation	Debet	
		Bankekaldning	~~1877 14~~	1877 14				
Jan	15	1	H. Henriksen: Indtægning af Regnskaber	2 00		2 00		
	24	2	Palace Hotel, Lige af Lokale	37 00		37 00		
	27	3	H. P. Henriksen & Son: Kalkulation for Kalkulation for	79 18			79 18	
Feb.	1	4	Mohr & Co. 150 Regnskaber	22 50		22 50		
	12	5	H. Henriksen: Indtægning af Regnskaber	2 00		2 00		
	17	6	Mohr & Co. 150 Cirkuilæser	10 00		10 00		
	-	7	Aa. Sommer: Rengøring	10 00			10 00	
	-	8	Svend Hansen: Affaldskiosk	3 00			3 00	
	19		Ledsat i Sparekassen	1648 40	1648 40			
	21		" " "	980 60	980 60			
	23		" " "	1070 00	1070 00			
Marts	3		" " "	556 00	556 00			
	-	9	Maja Mauley: Lucasso	54 00		54 00		
	5		Ledsat i Sparekassen	1015 85	1015 85			
	27	10	H. Henriksen: Indtægning af Regnskaber	2 00		2 00		
	31	11	Mohr & Co. 150 Cirkuilæser	10 00		10 00		
	-	12	Aa. Sommer: Rengøring	10 00			10 00	
April	7	13	" " "	12 00			12 00	
	12	14	Ak. Holmskov: Indtægning af Regnskaber	110 00		110 00		
	14	15	Aa. Sommer: Rengøring	12 00			12 00	
	21	16	" " "	12 00			12 00	
	28	17	" " "	12 00			12 00	
	30	18	Frederiksborg Kommune: Vejgift	300 62			300 62	
Maj	5	19	Aa. Sommer: Rengøring	12 00			12 00	
	12	20	" " "	12 00			12 00	
	18	21	" " Indtægning af Gæst	28 00			28 00	
	19	22	" " Rengøring	12 00			12 00	
	22	23	" " Rep. af Snebinder	3 00			3 00	
	26	24	" " Rengøring	12 00			12 00	
Juni	2	25	" " "	12 00			12 00	
	8	26	J. R. Riischberg: 28 Cas Gæst 5 Cas Gæst	384 25			384 25	
	9	27	Aa. Sommer: Rengøring	12 00			12 00	
	16	28	" " "	12 00			12 00	
	23	29	Ledsat i Sparekassen: Rendt Maj 1934	57 13	57 13			
	30	30	Aa. Sommer: Rengøring	12 00			12 00	
Juli	7	31	" " "	12 00			12 00	
			Tilslutning	9264 53	7205 12	139 50	716 25	3080 80

Side fra ejerlaugets regnskabsprotokol 1934

EJERLAUGET

Når beboerne flyttede ind på Fuglebakken og skulle „opdrages“ til at bo i rækkehus i det velordnede samfund, som bygmester og arkitekt forestillede sig det skulle være, fulgte der forpligtelser med. I rækkehuse var man tættere på hinanden end i villaer, så det var nødvendigt at vise hensyn. Men der var også fællesskab om en lang række ting, f.eks. raftehegn, bagvej og kloakledninger. I deklARATIONEN stod der, at køberne af parceller havde pligt til at være medlem af et vejlaug, eller ejerlaug, som det senere kom til at hedde.

Nu gik det sådan, at der faktisk kom to ejerlaug i rækkehusområdet. Den første gruppe rækkehuse i blokken Duevej-Egernvej-Fuglebakkevej fik sit eget laug „Lille Godthåb“, mens de øvrige huse hørte til Fuglebakkens Ejerlaug, og sådan er det forblevet.

Pionertiden

Primus motor i Fuglebakkens Ejerlaug, som dette handler om, var ikke helt uerfaren med at bo i rækkehus, da han indkaldte til stiftende møde. Landsretssagfører N.C.A. Nielsen flyttede nemlig hurtigt fra Duevej til Drosselvej, og dermed fra det ene ejerlaug til det andet. Så gik det slag i slag, som det jo gør i foreningsdanmark: stiftende generalforsamling - på Palace Hotel på Rådhuspladsen - med valg af bestyrelse.

Landsretssagfører N.C.A. Nielsen var vært for det første bestyrelsesmøde i ejerlauget, som blev holdt den 25. marts 1930. Her konstituerede de valgte sig med lrs. Nielsen som formand, ingeniør V. Børsholt som kasserer og ingeniør Th. Kragh-Müller som sekretær. De øvrige medlemmer var tømrermester O. Arboe og dommer Krarup.

De tog straks fat på væsentlige punkter, som skulle vise sig at blive evigt tilbagevendende: Vedligeholdelse af vejene, som man besluttede at få Frederiksberg Kommune til at stå for - og det gjorde den for 2 kr. pr. meter. Der skulle ansættes en mand til at tage sig af bagstierne - en interesseret havde allerede henvendt sig - og man drøftede, hvordan man kunne komme af med haveaffaldet. Og hvem havde påtaleretten, når beboere gik over stregen. I følge deklARATIONEN var det Frederiksberg Kommunes tekniske udvalg, der havde den, og derved blev det, skønt bestyrelsen gerne ville overtage den. Et par forespørgsler fra generalforsamlingen blev også drøftet: lys på bagvejen og anbringelse af antenner. Kontingentet vedtog man skulle være 5 kr. pr. løbende facademeter.

Endelig var en sammenslutning med det lille ejerlaug på Duevej/Fuglebakkevej på dagsordenen på mødet måneden senere. Dets myndige formand ingeniør Eriksen var mødt op, men der kom ikke nogen fusion ud af mødet. Det var dog ikke sidste gang dette resultatløse forehavende blev foreslået.

Bestyrelsen var de første år plaget af et sandt gennemtræk. Det begyndte med at lrs. N.C.V. Nielsen solgte sit hus på Drosselvej april 1931. August samme

år solgte kasserer Børsholt, november solgte den nye formand sit hus og gik af; den konstituerede formand gik af måneden efter af samme grund. Men så var det også slut.

Ejerlauget holdt generalforsamlingerne på Palace Hotel indtil 1935, hvorefter man gik over til Frederiksberg Selskabslokaler, Allegade 10. Først i 1945 fandt man et lokalt sted, nemlig Duevejens Skole, og siden har medlemsmøderne fundet sted der.

Høsehold og tæppebankning

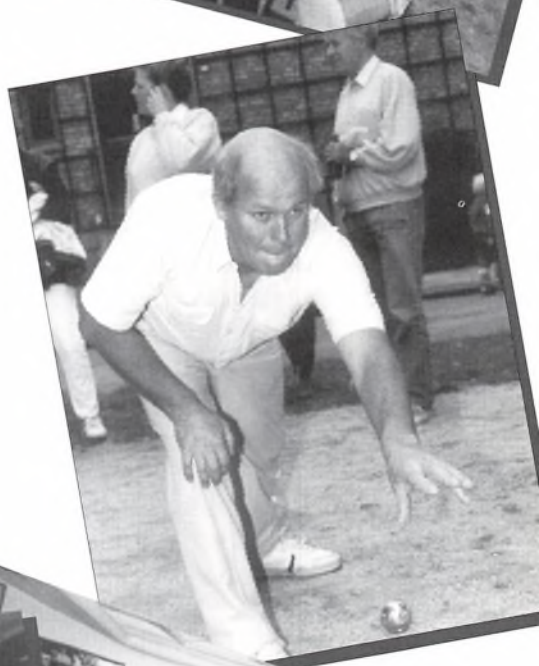
Allerede i august 1930 tog man visse beboeres uheldige adfærd op. Bestyrelsen henstillede, at der ikke blev musiceret i det fri eller for åbne vinduer. Man ville også bede ejere af automobiler eller motorcykler om at starte og køre på bagstier og veje med så lidt larm som muligt.

Dengang tog man ikke letfærdigt på søndage og de øvrige helligdage. Det faldt nogle for brystet, at vasketøjet hang til tørre om søndagen. Fru Nathansen på Drosselvej bad også bestyrelsen påtale, at der fandt tæppebankning sted om eftermiddagen i kvarteret. Men bestyrelsen skønnede, at det drejede sig om et isoleret tilfælde, som ikke gav anledning til særlige foranstaltninger.

Det evige problem, hunde, bad man ejerne holde inden for egne enemærker, så de ikke grisede de omliggende haver til: „I øvrigt henstilles det til hundeejerne at drage omsorg for, at hundene ikke gør, særlig om aftenen og natten, da det er til stor gene for de omkringboende ved en så tæt bebyggelse.“ Og en husejer fik skriftlig besked på at holde op med sit høsehold. „Det kan ikke undgås, at der kommer rotter i kvarteret, ligesom der spredes ilde lugt til nabohusene“ var begrundelsen for at sende brev til beboeren.

Rotter var et stadigt tilbagevendende problem, og årsagen til, at ejerlauget var temmelig liberal overfor kvarterets mange katte, som der også blev klaget over. Men katte kunne naturligvis ikke tage denne ulige kamp op alene, så fra kommunen fik man påbud om at udlægge rottegift efter aftale med Zuschlags kemiske laboratorium. 1935 udlagde man 3-400 pakker rottegift. Rottegiften havde desværre den uheldige bivirkning, at nogle katte forså sig på pakkerne og døde en yderst smertefuld død.

▶
*Beboerfest arrangeret
af Fuglebakkens Ejerlaug 1992*

A/S Fuglebakkens tennisbaner

Larm af forskellig art har været et tilbagevendende problem.

Mens det var lidt svært at gøre noget ved uartige børn på Solsortvej, var en klage over en kunstner på Drosselvej mere konkret. Han musicerede om natten på „grammofon, højttaler og spil“, og børnene legede støjende i kælderen. Bestyrelsen besluttede at rette en høflig henstilling til kunstneren.

Træerne på bagvejen har også været et emne, der gennem tiden har optaget husejerne. På generalforsamlingen 1936 var der forslag om beskæring, fældning og plantning af andre træer. En beboer foreslog en langsom og billig død, ved at skære træerne ned til mandshøjde og lægge gift på stammerne. Men i referatet blev der skrevet den sjældne kommentar: „Klap! Håndklap fra forsamlingen“, da det blev sagt, at denne allé frembød den største skønhedsværdi i hele kvarteret, og ville beboerne på bagvejen mellem Solsortvej/Vagtelvej af med træerne, måtte de selv betale for udskiftningen.

Træerne i alléen holdt faktisk yderligere 21 år, til gartner Jensen, der pasede og beskar træerne, skiftede dem ud med 44 flotte japanske kirsebær. De gamle træer var da rådne og hjemfaldne.

Det vil sikkert ærgre en del nuværende beboere at erfare, at der i 1930 var planer om at lave tennisbaner i forlængelse af Egernvejanlægget. Formanden førte på det tidspunkt samtaler med kaptajn Ramm fra kommunens tekniske udvalg om et tennisanlæg, og i begyndelsen var tonen ret optimistisk. Hvis samtlige omkringboende ville gå med til det, var der mulighed for at anbringe to baner mellem Egernvej og Børnehospitalet, og man foreslog at sende en tegningsliste til beboerne for at lodde stemningen. Planen gik ud på at oprette et aktieselskab, hvis der meldte sig nok. Det har der åbenbart ikke gjort, for derefter fortøner den gode plan sig.

Ejerlauget og besættelsen

Besættelsestiden medførte, at ejerlauget pludselig måtte tage stilling til ganske usædvanlige opgaver.

En grosserer på Fuglebakkevej, der var indvandrer og jøde, spurgte allerede i 1939, om ejerlauget havde tænkt at iværksætte kollektive foranstaltninger til imødegåelse af følgerne af luftangreb. Forespørgslen blev indgående drøftet, men man svarede, at det lå uden for ejerlaugets område. Så beboeren gjorde selv som den eneste i kvarteret sin kælder til et gassikkert beskyttelsesrum. Det gjorde et stærkt indtryk på de omkringboende.

De første besættelsesår medførte lettelser for ejerlauget. Bemærkningerne for året 1942 er kendetegnende for forholdene: „Et let år for ejerlauget. På grund af forholdene havde virksomheden indskrænket sig til det mindst mulige. Af hensyn til dagrenovationen havde man måttet rydde bagvejene for sne - det anså man dog for en ekstraordinær foranstaltning. Under evt. diskuteredes bl.a. løbesod.“

Under besættelsestidens strenge vintre kneb det med snerydning og grusning, ikke på grund af snemængderne, men fordi man manglede arbejdskraft. Flere nødvendige arbejder, som udskiftning af raftehegn blev udsat på grund af materiale-mangel. På én måde var det en fordel: overskuddet havde ikke før nået besættelsestidens højder. I 1944 var det over 5.000 kr., eller ca. halvdelen af balancen.

Nattevagt og villaluftværn

Da det danske politi blev opløst 1944, var det nødvendigt at slå ring for at holde den værste ufred fra Fuglebakken. Bestyrelsen anså det for sin pligt at foreslå medlemmerne forskellige sikringsforanstaltninger, så sammen med det lille vejlaug indgik man samarbejde med Frederiksberg Nattevagt. Det skulle foretage 4 natlige afpatruljeringer af hovedveje, bagveje og tværstier mellem kl. 22 om aftenen og kl. 6 om morgenen. Desuden blev bagvejene afspærret med låger ved indgangen - en dyr nødvendighed til 1.500 kr.

Fra kommunen var der bud efter beboernes beredvillighed til oprettelse af et frivilligt villaluftværn. Bestyrelsen kendte sine pappenheimere, så den ramte plet med bemærkningen: „Bestyrelsen var mest tilbøjelig til at tro, at medlemmerne nok ville have et værn oprettet, men ikke selv ofre tiden dertil.“ Et rundspørge gav kun 66 svar, og heraf ville 10 husstande deltage i kolonnen, mens 4 tilbød at stille et kælderrum til rådighed som kommandorum. Villaluftværnet på Fuglebakken blev aldrig til noget.

Sløje år

De første mange år var det ikke noget voldsomt problem at få medlemmerne til at møde op, men i 1950'erne kom der mærkbart færre - 12-14 medlemmer samt bestyrelsen blev det normale. Helt galt gik det i 1960'erne.

På generalforsamlingen i 1963 kunne man konstatere, at der var en livlig debat om hvorvidt medlemsbidraget skulle forhøjes - alle deltog i diskussionen. Det var 4 medlemmer og bestyrelsen. Møderne blev en ren formssag, og var overstået på højst tre kvarter. I slutningen af 1960'erne gik det frem igen, så meget at der nu blev købt en klokke til dirigenten.

Fra 1975 steg engagement i ejerlauget, og det skyldtes i første omgang Frederiksberg Kommune, der havde stillet forslag om, at der skulle oprettes en fodboldbane mellem bunkeren i Egernevejsanlægget og Børnehospitalet. Det forslag mødte en voldsom modstand. Synspunktet var bl.a. at det ville være til skade for de mindre børn, at der kom et sandt rend af større drenge fra omliggende bydele, og at områdets rekreative værdi derved ville blive forringet. Som det var nu, kunne alle aktiviteter udfoldes lige fra at sidde på bænkene til at lege indianere i træerne - uden fodboldbur. Forslaget faldt, men beboerne blev snart engageret i planer om stilleveje.

Stilleveje og hybridnet

Da rækkehusenes ene yderområde Vagtelvej gik i gang med at lave stilleveje blev rækkehusområdet også involveret. Det var derfor nærliggende også at etablere stilleveje på hele lagets område, og en særlig arbejdsgruppe - i begyndelsen nærmest i opposition til bestyrelsen - gik i gang med at få udarbejdet tegninger.

Stillevejsprojektet blev diskuteret på generalforsamlingen 1981. Arkitekterne Jan Gehl og Erhard Larsen indledte, og hermed var der åbnet for en meget følelsesladet debat om emnet. Ejerlaugets medlemmer var for alvor kommet op på dupperne:

„Dirigenten satte herefter endnu engang bestyrelsens forslag til afstemning, hvilket medførte en uendelig række ændringsforslag og afjødte en for ejerlauget hidtil ukendt barsk diskussion, der næsten bragte dirigenten ud af fatning.“ Også referenten fik sin sag for: „Diskussionen, der nu havde varet over to timer, er umulig at referere.“

Det kan ikke undre, at den næste generalforsamling vedtog at købe en dirigentklokke - den gamle var åbenbart forsvundet - for „det har vist sig ved gentagne generalforsamlinger, at beboerne er vanskelige at styre.“

Stillevejene med de velkendte bump blev etableret i oktober 1984. Det medførte, i hvert fald i begyndelsen, et fald i trafikmængden på 40%, og det er stadig svært at få taxaer til at køre ned gennem Fuglebakkevej. Hele Fuglebakkevej blev „bumpet“, da kvarteret nord for rækkehusene dannede deres eget ejerlaug for også at få stillevej dér.

Kvarteret er ødelagt, og der er en del ting, der skal rettes op på. Fortovene var efterhånden blevet så slidte og farlige at gå på, at ejerlauget satte en omfattende renovering i gang 1992.

Om nu debatten om stillevejsprojektet var det nødvendige løft, eller beboerne blot i al almindelighed var ved at blive mere aktive, så er det sikkert, at nu var ejerlauget gået ind i projekt-og informationsperioden. Der kom en ny kamp, da Axel Juhl-Jørgensen begyndte at renovere Fuglebakkens Børnehospital, der blev lukket 1984. Der var almindelig utilfredshed med, at der nu skulle være handel og industri i området. Det var der nu ikke så meget at gøre ved, lokalplanen blev vedtaget. Men da ombygningen så gik i gang, fulgte lange forhandlinger med byggeselskabet, og argumentet fra bestyrelsen var, at vejene i området blev nedslidt af de store, tunge lastbiler, der skulle hen til byggepladsen. Resultatet blev et pænt beløb fra Juhl-Jørgensen, der nu i en særlig fond forsøder ejerlaugets arrangementer.

De seneste års opgaver har været præget af to modstridende tendenser: på den ene side den tekniske udvikling, på den anden side alderens gnavnende tand.

Fremskridtet var hybridnet til de TV-glade, som pludselig fik over 20 kanaler at vælge imellem. En sidegevinst ved kabel-TV er, at det har ryddet ud i de grimme antenner på tagene. Af praktiske grunde blev Hybridlauget en ny forening, hvor man kan tilslutte sig som andelshaver eller lejer.

Det mere negative er, at kvarteret efterhånden er kommet så højt til års, at det ikke længere udelukkende ældes med ynde. Et af ejerlaugets seneste store projekter har været genopretning af fortovet, hvis direkte anledning var en klage til kommunen over ujævne fliser. For at komme kommunen i forkøbet lavede ejerlauget sit eget projekt, der, skønt dyrt nok, givetvis var billigere end en kommunal fortovsopretning.

Den nære fremtid vil byde på nye store opgaver. Kloaksystemet har altid været bebyggelsens achilleshæl, fordi undergrunden er blød mosejord, så der skal ikke meget til, før rørene knækker. Den anden store opgave er bagvejene, der altid har været en af de tunge opgaver. Den første snes år af bebyggelsens historie blev vejene nedslidt af tunge lastvogne, der leverede kul og koks til kælderrummet, men nu er der blot tale om almindeligt forfald.

Fjernvarme – slut med kul og koks

I 1949 slap beboerne for hver morgen at gå ned i kælderen og fylde brændsel på centralvarmefyret.

Frederiksberg forbrændingsanstalt leverede i forvejen fjernvarme til kommunens institutioner og hospitalet, men der var en ekstra kapacitet, som ikke blev udnyttet. Derfor var forbrændingsanstalten på udkig efter en samlet bebyggelse som aftager, og lidt ved en tilfældighed kom Fuglebakkens række-huse først.

Nordisk Kabel og Trådfabrik på la Courvej fik også leveret fjernvarme, og dets driftsingeniør Bagge Hansen, der boede i et rækkehus på Duevej, syntes fjernvarme ville være en god ting i rækkehusområdet.

Med Bagge Hansen som drivkraft blev planerne udarbejdet, og i oktober

Bedienungs-Vorschriften

für
Blankenburg - Kessel
Serie „Harz“

Brennmaterial: Das geeignetste Brennmaterial ist Sechen- oder guter Gasohol von ca. 3–5 cm Stückgröße.

Beginn der Heizperiode: Kofel, Züge, Rauchföhren und Föhre gut reinigen. Nachsehen ob die Anlage und ca. 1/3 des Ausdehnungsgefäßes mit Wasser gefüllt ist. Thermometer und Manometer prüfen.

Arbeiten: Freischlußklappe sowie Drosselklappe im Rauchföhren ganz öfnen. Etwas Holz auf dem Kofel entzünden und einige Schaufeln Brennmaterial aufschütlen. Wenn das Brennmaterial gut brennt, nachfüllen, Abfahlfür schließen und Freischlußklappe öfnen.

Tagesbetrieb: Schüren, abfchlacken und Füllraum vollsetzen. Um die Schlacke bequem entfernen zu können, nimmt man den Droststoff entseber ganz heraus, oder klappt ihn nach vorn, was durch etwas Anheben desselben leicht möglich ist. Abfchlack reinigen. Verbrennungsregler, wo dieser fehlt, Freischlußklappe mittels Schraubendreher einstellen, bzw. Drosselklappe im Rauchföhren nach Bedarf einregulieren. Bei gemischtem Brennmaterial wie Braunkohle oder Steinkohle mit Koks muß die Luftzufuhr an der Feuerföhre entsprechend eingestellt werden. Um das Ueberföhren der Anlage zu vermeiden, darf die Wassertemperatur nicht über 90° kommen.

Nachtbetrieb: Kofelstoff von Schlacke befreien, Abfchlack leeren, Füllraum vollsetzen, Freischlußklappe bzw. Drosselklappe einstellen. Dem Feuer nur wenig Luft geben, damit es langsam brennt.

Reinigung: Die Rauchföhre und der Füllraum des Kessels müssen mit Drahtbürste und Reiber öfter gründlich gereinigt und die Fingerringe im Rauchföhren öfnetet werden. Je sauberer der Kessel, um so besser die Ausnutzung der Wärme und um so kleiner der Kohleverbrauch.

Ueberföhren: Beim Ueberföhren Freischlußklappe schließen, Füllföhre bzw. Drosselklappe im Rauchföhren öfnen, nötigenfalls das Feuer heranziehen, um den Kessel abzukühlen. Durch Ueberföhren geht Wasser verloren, das aber normale, solange der Kessel noch heiß ist, durch kaltes Leitungswasser ersetzt werden darf. **Wasserentnahme:** Wasser darf aus der Anlage nicht entnommen werden, da bei häufigem Wasserwechsel die Kesselfeinstellung und dadurch eine schlechtere Wärmeübertragung gefährdet wird.

Schluß der Heizperiode: Kessel reinigen, das Wasser bleibt auch im Sommer im Kessel.

Frostgefahr: Wird eine Anlage im Winter nicht benutzt, so ist das Wasser, der Frostgefahr wegen, abzulaufen.

Vejledning til et af de oprindelige kulfyrede centralvarmeanlæg. Da fjernvarmen blev indlagt i 1949 blev det nemmere og mere renligt for beboerne – men i perioder også ganske dyrt.

1949 var tilslutningen så stor, at der blev indkaldt til stiftende generalforsamling i Fuglebakkens Varmelaug. Anlægget blev bl.a. financieret ved, at hver enkelt husejer kunne optage et lån i sit hus.

De første år var meget bevægede, for fjernvarme viste sig at være en meget dyr opvarmningsform. Den årlige udgift lå på omkring 5.000 kr., og det svarer til mindst 50-60.000 kr i dagens mønt. Ikke underligt, at gymnastiksalen på Duevejens Skole var fyldt hvert år til generalforsamlingen.

Efterhånden som fjernvarmenettet blev ældre, skete der også brud. Det skyldtes blandt andet tæring på jernrørene, forårsaget af elektrisk påvirkning fra sporvognene og nedtrængt vejsalt. Et par gange blev det til nogle meget kolde vinteruger inden døre. Der blev dog sikret mod gentagelse bl.a. ved at sporvognsskinnerne blev fjernet i 1970'erne.

Også prismæssigt fik trængslerne en ende.oliepriserne dykkede i 1960'erne, og det betød, at fjernvarmeudgiften faldt til en tredjedel. Næste overraskelse kom i 1973 med „oliekrisen.“ Da blev fjernvarmeprisen bundet til prisen på olie, men efter et par hårde år lettede det igen. Nu er det atter en ret billig opvarmningsform.

Fjernvarmen på Fuglebakken er i dag en del af det storkøbenhavnske fjernvarmesystem.

BARN PÅ BAGVEJEN - OG DEROMKRING

Rækkehusenes frodige haver og stille bagveje har altid dannet en god baggrund for leg. Det var den lokale bagvej, der samlede børnene - mens de pæne asfalterede veje dannede små psykologiske floder, som dog blev overskredet, når man fik skolekammerater rundt om i kvarteret. Stemningen på de forskellige bagveje og alléer var meget forskellig, og børnene var meget lokalpatriotiske. Dem på de nærmeste bagveje var åndssvage, og de fjerneste bagveje var som fremmede kloder.

Vi vil se på legene i 1940'erne og 50'erne, hvor kvarteret før daginstitutionernes tid var myldrende fyldt med børn. Og det var meget skarpt opdelt i områder, præget af, hvor der var lidt større drenge, der terroriserede de mindre. De mindre fik ligesom områder, hvor de kunne klare sig selv. Det var nøje beskrevet i deres bevidsthed, men forblev totalt usagt. Til gengæld kunne de lidt større have fornøjelsen af at pine de mindre i deres eget revir. „Jeg kan endnu vågne badet i sved, når jeg tænker på, hvordan jeg har plaget personer, der i dag indtager høje stillinger i vores samfund,“ er det blevet sagt.

Rundt i kvarteret

Området omkring Fuglebakken var tidligere mere legevenligt end nu, hvor der bare er boliger overalt. Drengene legede meget på tømmerpladsen på Duevej. Det måtte de ikke, men porten stod altid åben, og så gik de derind. En frygtelig pladsforvalter var altid på jagt efter børn - så det var om at komme over hegnet som væggelus, når han dukkede op.

Der blev leget meget ovre på den anden side af Godthåbsvej, i området mellem Godthåbsvej, Caroline Mathildevej og C.F. Richsvej, hvor der var kolonihaver. Der var mægtig gang i den dér.

Bagvejen var børnenes tumleplads. Her har Frants og Jonas Lichtenberg opført et skur. Ca. 1935

Børnehospitalet virkede både tiltrækkende og frastødende. Man kunne ikke komme derind, men se ind til de tuberkuloseramte børn gennem et trådhegn. Når nogle af rækkehusenes børn stod ved hegn, fik de den fikse idé, at de kunne risikere at blive smittet, så de holdt vejret, til de blev blå i hovedet. Men de ville se de børn, der levede inde bag hegn som en slags vilde dyr.

Anderledes børn virkede tiltrækkende. Robert Naur, der boede i et dobbelthus på Egernvej, blev ven med maleren og forfatteren Mogens Lorentzens børn nede fra Drosselvej. Robert kom ganske vist fra et kunstnerhjem, men med borgerlig forankring. Lorentzens var bohemer, livet kørte i festgear, og børnene var helt indforstået med rollen som „anderledes børn“. Det kunne ses: Lorentzen-brødrene og Robert fandt nogle norske skikasketter, sorte med en lang skygge og øreklapper til frostvej. Dem gik de med året rundt, med en stor følelse af at være aparte - og have ret til at være det.

Det var outsiders borte børn, som havde det ret frit. Men der fandtes også de forældre, som forlangte, at børnene stod ret, når Dannebrog gik til tops på den lille haves flagstang. Eller premierløjtnanten, hvis motto var: „Jeg slår aldrig mine børn - med hånden.“ Han brugte ridepisk. I samme hjem fik man dannebrogflag i øjnene når man sad og spiste - de hang ned fra loftet.

Klar til bilvæddeløb på bagvejen mellem Fuglebakkevej og Drosselvej. Ca. 1935

Fodbolden røg i fyret

Naturligvis var fodboldspillet populært blandt drengene. På bagvejen blev der spillet fodbold uforstyrret, ligeså meget som det passede os, fortæller Frans Lichtenberg. De mange klager, der i årenes løb har været på ejerlaugets generalforsamlinger, kom ikke til at slå noget i stykker for drengene. „Selvfølgelig var der lidt smadder engang imellem, men det tog vi os ikke af. Jeg har aldrig følt mig hæmmet i min fodboldmæssige udfoldelse,“ fortæller Frans Lichtenberg. Årsagen til det er, at deklARATIONEN meget klogt har udlagt bagvejene til legeområde. Klager over for voldsomt fodboldspil har der nemlig været mange af i tidens løb. Men selv om ejerlaugets bestyrelse havde en vis forståelse for klagerne, afstod den fra at skride ind, for deklARATIONEN måtte overholdes.

Ét sted skulle drengene nu alligevel passe på, at bolden ikke kom på afveje. Når den hoppede over hegnet til Henriette Nathansen, var det sket. Bolden forsvandt, og onde tunger påstod, at fru „Satansen“ puttede den i fyret. Så hende var drengene rædselsslagent bange for. Kun én dreng har én gang været i stand til at charmere hende til at udlevere hans bold.

Haverne, og især baghaverne, kunne bruges til meget. Robert Naur holdt af at lave lidt håndværk, og det gav sig bemærkelsesværdige udslag. Særlig populær var „Lokumsflyveren“. En beboer havde kasseret et wc-sæde, og stillet det uden for hegnet. Robert bemægtigede sig det og indså genstandens muligheder: kransen med klap var det ideelle cockpit i en flyver ophængt i gårdens gyngestativ. Det vakte opsigt, og mange børn, som ikke fik lov at udfolde sig i forældrenes pæne haver, foretog her springet fra lokumsflyveren, forsvarligt sikret i en faldskærm af sække og tøjnsnor.

Den årlige brand på Silvan

For 1930'ernes børn var en af årets tilbagevendende begivenheder branden i Silvans Snedkeri på Vagtelvej med et højdepunkt i 1933, hvor der var ildløs både i april og juli.

Første gang gik det ud over bygnings-snedkeriet, som nedbrændte. Snedkeriet var næppe genopbygget, før der søndag morgen den 4. juli ved 4-tiden igen var alarm, denne gang til en langt farligere og mere omfattende brand. Ilden havde især fat i trælageret, der var helt fyldt med tørt træ, og hvor heden var særdeles voldsom.

Der var virkelig fare på færde. Nogle brandmænd undgik med nød og næppe at blive ramt af en nedstyrtende mur. Ilden var nærmest eksplosionsagtig, Vagtelvej var spærret, og ilden slikkede op ad de nærmeste villaer. Nabovirk-somheden Vafabrikken måtte man også sørge for ikke blev ramt af ilden.

Der blev straks sendt bud efter forstærkning fra Københavns Brandvæsen, og senere kom en militærkommando, i alt deltog over 150 mand. Først ved 10-tiden om formiddagen var ilden endeligt under kontrol, men brandvagten blev der til onsdag aften.

Branden i Silvans maskinsnedkeri var en årligt tilbagevendende begivenhed. Til højre ses det yderste dobbelthuis på Vagtelvej. 1931

Mange af Fuglebakkens beboere stimlede naturligvis til som tilskuere. En af dem var Frants Henningsen, som våggede ved larmen fra branden, og gik ind til sin mor. Det var tidligt om morgenen, kl. var 6. „Nu går jeg til ildebrand,“ sagde han. „Hvad gør du knægt?“, var svaret. Men hun vidste, at Frants mente det, så hun gik med.

Da de stod og så på branden skete der noget, som blev en af fru Henningsens yndlingshistorier:

Der kom en ambulance kørende for fuld udrykning. To reddere skyndte sig ud, og folk ventede, der kom en båre. Men ud tog de: 4 kasser øl.

Solsortvejs „kælderteater“ opfører Odysseus i 1962. Stykket var forfattet af Merete Verner Larsen, og trak mange børn til huset.

Voksne leger med

Nu er det naturligvis ikke sådan, at børn altid har tullet rundt alene. Voksne har også leget med:

„Der var særlig mange børn på vores bagvej, og vi havde mange aktiviteter sammen. Hos os i kælderen havde vi både store fastelavnsfester, og i flere år børneteater. Ét år ville børnene partout spille et stykke om Odysseus. Da et sådant ikke fandtes, måtte jeg så skrive det selv. Det

blev, som de andre af vores opførelser, en stor succes. Vi lavede selv masker af papmaché - næsten ligeså fine som på Gladsaxe Teater," fortæller Merete Verner Larsen fra Solsortvej.

Ved juletid var hun med til at arrangere skovtur for at hente gran, mos og kogler til dekorationer. Om sommeren gik udflugten til skov og strand. Børn fra de andre bagveje ville gerne være med hos dem, fordi der kom så mange legekammerater og foregik så meget sjovt.

Skolerne

De fleste af kvarterets børn har gået på den lokale folkeskole, Duevejens Skole, der med sin imponerende bygning rager højt op i villakvarteret.

Da skolen blev indviet 1906 lå den næsten alene, kun omgivet af spredte villæer og et par bondegårde. I mange år var den kendt som en ret striks skole med håndfaste regler og forordninger for hvordan man måtte gå og hvem der måtte cykle til skole. Og med skolegården forsvarligt inddelt i en pige- og en drengeafdeling. Pædagogikken var ikke særlig frisindet.

Skolen er naturligvis fulgt med tiden, og indførte i 1960'erne mere afslappede omgangsformer. En elev fra denne tid husker skolen som glimrende og med en engageret og kompetent lærerstab.

Men i 1930'erne fik en del børn fra Fuglebakken, hvis forældre tilhørte det ret store kulturradikale indslag, lov til at gå på la Courvejens Skole. Her stod skoleinspektør Arvin, senere rektor på Danmarks Lærerhøjskole, i spidsen for en ny, fri forsøgsundervisning. Her blev Sophus Francks seksualundervisning introduceret i stilfærdig form, og landets første skolepsykolog var ansat på skolen.

Den lille skare i forsøgsklassen havde en mildere skolegang end resten af eleverne. Her lærte børnene at putte figurer i huller, og løse ordopgaver. Læreren var dog ikke så frisindet, at han accepterede Robert Naurs besvarelse: „Tyve tallerkener“ på en opgave med at skrive 20 ting, der begynder med t.

Kvarterets folkeskole er Duevejens Skole. Den blev opført i 1904.

Hvert år til fastelavn går de mindre børn stadig rundt og synger. 1992.

Robert Naur fulgtes her i begyndelsen af 1930'erne hjemad mod Fuglebakken med sin klassekammerat Frans Lichtenberg. „Jeg kan endnu se os to små drenge med hånden på hinandens tornyster marcherende hjem fra skole ad Tesdorpsvej besværgende skrålende: „Hitler er et dumt svin - det hele ligner lort““, inspireret af en artikel, Roberts far Albert Naur havde skrevet om det nazistiske kunstsyn.

Boycot af børnefødselsdag

Nogle børn havde det ikke nemt i det pæne rækkehuskvarter. Aksel Larsens børn oplevede det under Ungarnsopstanden i 1956. Det var en offentlig hemmelighed, at sønnen Mortens far var kommunistformand, og han blev mobbet i en sådan grad, at han søgte tilflugt på drengetoiletet på Duevejens skole i hvert frikvarter. Til en børnefødselsdag udeblev klassekammeraterne på nær én - det sved.

En del oplevelser fra barndommen blev fortrængt. Morten brød sig ikke særlig meget om nogle unge mænd fra Fuglebakkevej, da han voksede op, og en dag fortalte hans mor ham hvorfor. Morten og hans bror Peter legede normalt på legepladsen på Langelandsvej i et andet kvarter for at være i fred, men en dag var der pludselig nogle drenge fra Fuglebakkevej, der gerne ville lege med dem.

Det foregik i buskadset mellem Egernevej og Børnehospitalet, og endte med at Peter og Morten blev bundet til et træ, mens der blev tændt bål under deres fødder.

KENDTE PÅ FUGLEBAKKEN

Med sin beliggenhed nær Københavns centrum, i cykelafstand fra teatre, folketing, avisredaktioner, radiohus, universitet og andre uddannelsesinstitutioner, er det ikke underligt, at Fuglebakken har huset en række mennesker, der var kendte i offentligheden. Herudover har der også boet en del, som gjorde sig gældende inden for erhvervslivet. Men måske har der ikke boet flere „kendte“ her end i andre lignende kvarterer på Frederiksberg. Da et ugeblad i 1971 lavede en snobbeartikel, tog det turen rundt i hele Fuglebakkekvarteret og fandt 11 familier værdige til omtale, heraf 5 i rækkehusene. Så der var

såmænd ikke flere „kendte“ i rækkehusene end i den øvrige del af kvarteret.

Det er ikke meningen her at lave en blå bog over rækkehusbeboerne, men derimod at give et indblik i den særlige form for liv, nogle af disse mennesker i forskellige perioder har tilført kvarteret. Så en del offentligt kendte personer, heriblandt flere nulevende, er ikke omtalt her.

Da rækkehusene stod nyopførte flyttede der straks flere kendte mennesker incl. især kunstnere og skribenter. Fællesnævneren for dem var deres venskab eller bekendtskab med Thorkild Henningsen. Han kunne lide at omgive sig med gode venner. så „far tvang dem til at flytte herud“ med datteren Nans ord. Da kunstneres indkomst kan være ret svingende, flyttede flere af dem igen efter nogle år.

Den anden store periode faldt i halvtredserne, og her var det mest skuespillere, der dominerede, foruden et par fremtrædende politikere, Jens Otto Krag og Aksel Larsen.

Kulturradikale i rækkehus

En gruppe var særligt stærkt repræsenteret i rækkehusene i de første år. Det var de ideologiske fortalere for selve rækkehusideen og deres nærmeste venner, kulturradikale kredse med tæt forbindelse til samfundskritikeren Poul Henningsen.

I Sundvænget i Charlottenlund boede Poul Henningsen selv. Han var i 1920'erne kommet i forbindelse med Thorkild Henningsen, som blev hans hjælper på flere måder. Det var Thorkild Henningsen, der sørgede for at Poul Henningsen fik sin lampe med på verdensudstillingen i Paris - en vigtig begivenhed i PH-lampens triumftog. Og de to arbejdede sammen om at oprette det legendariske kulturtidsskrift *Kritisk Revy*, der næsten skamløst blev brugt til at propagandere for rækkehusideen. Her stod de sammen, samfundspøreren Poul Henningsen og den iltre skaber af husene Thorkild Henningsen. På terrassen til Fuglebakkevej nr. 36, har de helt sikkert fået et par øl.

Men der var flere bekendte. Kunstmaleren Mogens Lorentzen, der havde slået sig ned på Drosselvej, arbejdede tæt sammen med Poul Henningsen om den tids samfundskritiske revyer. Og kom Poul Henningsen til Fuglebakken var det måske alligevel slet ikke for at besøge nogen af dem. Det kunne tænkes, at han og hans kone Else skulle til frokost i dobbelthuset på Egernvej hos maleren Albert Naur, der var gift med en søster til Else Henningsen.

Thorkild Henningsen kendte kunstnere, og han kendte håndværkere. Også en del af dem slog sig ned på Fuglebakken. Der var den solide møbelsnedkermester Johannes Hansen, som med årene blev producent af bl.a. Wegnermøbler. Han havde i 1920'erne fremstillet flere af Thorkild Henningsens møbler. Henningsens kompagnon gennem mange år muremester G.C. Andersen skiftede ligesom sin arkitekt adresse fra Bakkehusene til Fuglebakken.

De mest stabile af disse pionerer var håndværkerne, der blev boende i årtier. Thorkild Henningsen fik som nævnt kun 3 år til at nyde sit hus på Fugle-

Maleren og radiomanden Mogens Lorentzen og hans familie gav med deres bohemliv farve til det ellers ret borgerlige rækehusekvarter

Lorentzen var også forfatter. Efter at have skrevet i *Kritisk Revy* begyndte han som en af PH-drengene med *revy*, bl.a. skrev han ABC-visen til Liva Weel. Det helt store publikum nåede han imidlertid gennem det nye medium radioen. I månedsserien „Så gik...” gav han med markant stemmeføring og tonefald en slags borgerlig bekendelse med letfattelig visdom.

Robert Naur har skrevet om Lorentzen i *Fuglebakketiden*:

„Han troldede for os bag sit røde skæg, fortalte historier og spillede med det overskud af talenter; naturen havde øst på ham. En tid gik han på cigaret-afvænnings - han var astmatiker - og tyggede bærepinde i stedet for. Det var i de år arbejdsløsheden nærmede sig. Mogens var faldet for et stort brød af en arbejdsløs, Georg. Georg havde været fire år i Amerika og så langt borte fra hjemmet og sin gamle mor, at han havde glemt sin egen fødselsdag. Det var rystende at høre for et barn. I øvrigt var han havemand og gjorde sig nyttig for de honorarer, Mogens betalte ham af hjemmets vaklende budget.“

bakkevej, og Mogens Lorentzen flyttede efter 6 år.

Skovtrolden Mogens Lorentzen

Blandt de mennesker, Thorkild Henningsen „tvang“ til at flytte ind på Fuglebakken var „Skovtrolden“ Mogens Lorentzen og hans norskfødte kone Else. Han lavede vældigt op i kvarteret med sine farverige klæder - det kedelige tøj havde han afsværget ved at brænde sit kjolesæt på Dyrehavsbakkens Skt. Hansbål under stor offentlig omtale - når han gik og såede kornblomster og valmuer i sin fritvoksende have.

Mogens Lorentzen (1892-1953) debuterede som maler 1916 på Kunstnerenes Efterårsudstilling, og 1920'erne var den periode, hvor han satsede på maleriet. Han malede bl.a. i den yderligtgående ekspressionistiske stil, der blev moderne i Tyskland omkring gruppen *Der Sturm*. Senere i dette årti ændrede han sin stil, som nu blev mere munter, elskværdig og fortællende.

At der ikke var meget at rutte med understreges af beboere, der har set Mogens Lorentzen gå hen ad gaden med en fødselsdagsgave: en rose fra haven i en tom bajerflaske. Når han skulle ind til byen kunne han finde på at gå ind i Lindberg Petersens Boghandel på Godthåbsvej og låne til sporvognsbilletten.

Maleren Albert Naur

En anden kendt kunstmaler fra Fuglebakken var Albert Naur (1889-1973). Han var allerede et veletableret navn, da han flyttede ind i dobbelthuset på Egervej. Siden 1912 havde han udstillet på Kunstnernes Efterårsudstilling. Efter et studieophold i Paris nærmede han sig ekspressionismens „præcise farveflader, men ofte løse og ubesluttsomme linjer“, som han selv udtrykte det, samtidig med at han nærmede sig kubismens krav til form og rum. Da de ældre kunstnere modsatte sig hans værker, blev han sammen med andre afviste stifter af Grønningen 1915. Men som Mogens Lorentzen ændrede han også stil. Ligesom andre af sin generation begyndte han at skildre det sorgløse danske sommerlandskab, og det blev den lyse farveholdning, der kom til at dominere. Hans portrætter og figurbilleder af kvinder viste en naturlighed og næsten robust livsglæde.

Også Albert Naur havde en lige forbindelse til kulturradikale kredse. Hans anden kone var den talentfulde skuespillerinde Ella Ungermann, der døde ganske ung for egen hånd. Poul Henningsens mor Agnes Henningsen trøstede, men da Albert Naur var en flot karl, blev hendes mand skinsyg. Agnes Henningsen sendte derfor Albert Naur til sin rige søster på godset Dronninglund i Vendsyssel med besked om at skaffe ham rigeligt med unge kvinders selskab. Året efter var han rigt gift med Grethe Strøyberg, datter af Dronninglunds ejer - og søster til Poul Henningsens første kone.

I hjemmet kom der mange kunstnere, bl.a. Mogens Bøggild, Flemming Bergsøe og Jean Gaugain. Johs. V. Jensen og hans kone Else spillede bridge sammen med ægteparret Naur. Det foregik ved spisebordet, og PH-lampen generede Johs. V. Jensen. For at holde belysningen ud lavede han en admiralshat af en avis.

Maleren Albert Naur boede med sin familie i et dobbelthus på Egervej. 1938.

Forfatterparret Helge og Edith Rode

På Egernvej boede forfatterparret Helge og Edith Rode i første halvdel af 1930'erne.

Helge Rode (1870-1937), havde allerede en stor litterær produktion bag sig, da han og Edith slog sig ned på Fuglebakken. Hans forfatterskab går ad krogede stier, men er religiøst, på en udogmatisk og ukirkelig måde. Selv følte han sig i modsætning til sin samtid, og han passer heller ikke rigtig ind i de gængse litterære båse. Han følte sig nærmest knyttet til Henrik Ibsen, den tyske filosof Nietzsche, og Holger Drachmann.

Edith Rode (1879-1956) var en vidtfavnende forfatter i en lettere vægtklasse end sin mand. Hun skrev flere teaterstykker, radiohørspil og filmmanuskripter. Hendes bedste genre blev dog noveller, som hun fik udgivet i Berlingske Tidende fra 1913, de fleste med udgangspunkt i kvinders situation og med erotik som tema. Nogle gange virkede hendes litteratur lidt sødladen og koket, men det blev på en måde også hendes varemærke. Samtidig havde hun dog et godt blik for de kvindepolitiske strømninger, og en sikker indsigt i, hvordan sociale, seksuelle og psykologiske forhold hindrede mange kvinder i at udnytte de nye frigørelsesmuligheder.

Et godt måltid skal være en fest

Edith og Helge Rodes hus var livligt og gæstfrit. Der blev mest holdt improviserede selskaber, ofte med 8-10 mennesker. Bordet var festligt dækket med brogede duge, og maden appetitligt anrettet på mange fade og skåle. Edith Rode forkyndte, at et godt måltid skal være en fest, og at madlavning handler mindre om mad end om at skabe glæde. Men hun stillede store kvalitetskrav. Hun regnede ikke suppe, der ikke var kogt på kalv, og det værste, hun vidste, var et måltid tilberedt uden smør og fløde, og middage uden rødvin.

Hun købte selv ind, og blev modtaget som en primadonna hos de handlende - dog ikke uden at stille store krav, som blev honoreret, så hun med rette kunne udtale: „Jeg kan bedst lide den mad, jeg selv laver.“ Edith Rode elskede at overraske og glæde sine gæster. Når hun nu vidste, at forfatteren Johannes Jørgensen elskede pandekager, smuttede hun under middagen umærkeligt ud i køkkenet og kom tilbage med en stabel pandekager, som hun stillede foran ham.

Helge Rode var ikke særlig selskabelig anlagt, og gik sjældent ud. Men han nød at tage del i deres egne selskaber, selv om han ikke tog initiativet til dem. Da han døde i 1937 solgte Edith Rode huset. Der skulle fortsat være råd til gode måltider.

Sigrød og Robert Neiiendam

På Drosselvej boede teaterhistorikeren Robert Neiiendam og hans skuespillerindekone Sigrød Neiiendam, som i en menneskealder spillede Holbergs Magdalone-roller på Det kongelige Teater.

Sigrid Neiiendam var bedst til at fremstille personer fra socialt jævne lag - mange af dem var tyende og morliller fra landet. Når hun skulle gøre sine personer levende, gennearbejdede Sigrid Neiiendam sine roller omhyggeligt. Det kom kvarterets beboere til gode, når naboer og genboere kunne se hende vandre op og ned ad havegangen og memorere sine roller. Det lød utroligt, når hun gik og skreg dér muttersalene. Om aftenen kunne man se hende stå i vinduet iført hvid lærredsnatkjole med dertil hørende nathue, som taget ud af en Holbergkomedie.

Sigrids Neiiendams mand Robert var oprindeligt karakterskuespiller, men blev i 1930 forstander for og lærer ved Det kgl. Teaters elevskole. Her fik Neiiendams „språg“-behandling Poul Henningsen til at tilegne ham et vers i Liva Weel-visen „Ta' og kys det hele fra mig“. Han var en inkarneret teaterhistoriker, og blev leder af sit hjertebarn Teatermuseet, og havde desuden et omfattende forfatterskab.

På samme vej boede den mere stilfærdige forfatter Henri Nathansen (1868-1944). Allerede omkring århundredskiftet var Nathansen kendt som en af samtidens fineste psykologiske romanforfattere. Bedst huskes han for skuespillet „Indenfor murene“, der stadig er på Det kongelige Teaters standardrepertoire. Her behandler han med sin fine indfølelse de dybtgående forskelle mellem jødisk og dansk livsform, og giver et uforligneligt billede af gammeldags københavnsk-jødisk atmosfære.

Under besættelsen flygtede han til Sverige. Men han vendte ikke hjem. Hans tro på det gode i mennesket svandt i takt med de grusomme begivenheder i Europa, og han begik selvmord under sit eksil.

En skuespillerkoloni på Fuglebakken

Mens det i 1930'erne var en blandet skare af kunstnere, der udgjorde „de kendte“, ændrede det sig i 1950'erne til at det mest var skuespillere, der udgjorde det dominerende indslag.

Skuespillerægteparret Grethe Holmer og Kai Wilton flyttede ind på Sol-sortvej 33 den 20. januar 1952. De kom til at bo blandt mange gode kolleger, og vi vil tage med Grethe Holmer rundt i kvarteret til venner og bekendte:

„I nr. 13 boede „professor“ Mogens Lind - kendt fra radioens populære „20 spørgsmål til professoren“ - med sin første kone Lilian Ellis, og efter hendes død med Nina Pens. Ved siden af dem forfatteren Mogens Dam med sin kone skuespillerinden Else Corbert. På Vagtelvej fandt man foruden de nygifte Sigfred Johansen og Lily Weiding også skuespillerforbundets formand Emil Hass Christensen og Tivolis direktør Henning Søager, hvis datter organiserede babybasing for hele kvarteret. På hjørnet af Vagtelvej og Egernevej boede Else Marie, og i samme række Niels Bohrs søn advokat Ernest Bohr, Caia og Breido Kierboe (de mest farverige af alle) og ved siden af dem Helle Virkner med Ebbe

Statsminister Jens Otto Krag og skuespiller Helle Virkner gjorde Egernvej kendt. Her er de klar til afrejse en kold dag i 1964.

Rode, siden med Jens Otto Krag. Overfor i dobbeltvillaerne højesteretsdommer Louis le Maire. Han fik næsten dagligt besøg af Knud Åge Riisager og sammen skrædede de over græsplænen for at kortlægge verdenssituationen med Breido Kierboe, der både var uddannet som jurist og læge, men brugte al sin tid til at male billeder og istandsætte selvkøbte Waterbury-ure, som han forærede bort. Når Breido om efteråret tog sin daglige tur iført baskerhue og dufflecoat plus jægerstok - den slags hvor håndtaget kan slås op til en lille stol - kom han gerne hjem med flere pund champignons plukket i Frederiksberg Have, Søndermarken og Frederiksberg Alle. Og han besøgte naboer og venner og afleverede en god portion til hver. Caia Kierboe var en mellemting mellem vore dages kiropraktor og massør, og alligevel meget meget mere. Et unikum til at forme en krop (løfte røven 6 cm og hæve brystet 2 cm efter en fødsel), give den lige linje på indersiden af overarm og overben - hun tålte ikke ordet lår. Hun havde et kæmpeklientel fra teatrets verden, f.eks. gik Margot Lander aldrig på scenen uden at Caia havde haft hende under behandling om formiddagen. Om eftermiddagen kunne vi „piger“ samles i Caias „heksegryde“ og det var ikke så få kabaler, der blev lagt og diskuteret der. Astrid Villaume og hendes mand Carl von Staffeldt ledte efter hus, og i begejstring over vores inviterede vi dem hjem, skønt vi kun

havde boet der 2 dage; men de kunne ikke tænke sig et hus, man ikke kunne gå rundt om. Det varede ikke en måned før de selv havde købt Fuglebakkevej 11. I dobbelthuset overfor på Egernvej levede vores nære venner Niels Bjørn Larsen og Elvi Henriksen. Elvi havde fra sin mor arvet Familiejournalen, hver af 1920'ernes årgang indbundet. Når et barn til én af de bekendte var syg, fik vi straks sendt en årgang til at fornøje patienten. Det var de dage, hvor man efter teatertid kunne opleve en stille banken og en stemme, der sagde „i aften er der natmad i køkkenet hos os“ - Sommetider var det også én selv, der gik rundt og indbød,“ slutter Grethe Holmer.

Rækkehuset på Egernvej

Et bestemt rækkehus på Egernvej blev i en periode i 1960'erne et begreb i medierne. Det var Helle Virkners hus, der for alvor kom i søgelyset, da hun 1959 blev gift med Jens Otto Krag.

Da Helle Virkner var gift med Ebbe Rode, arvede hun et større beløb fra sine bedsteforældre. I 1956 brugte hun en del af pengene til at købe det selvsamme hus på Egernvej, som familien Rode havde ejet i 1930'erne. Den gamle Edith Rode, der 30 år tidligere havde forladt huset på Egernvej, var rystet. Tænk at bruge så mange penge på at købe et hus, noget så dumt. Helle Virkner skulle meget hellere bruge pengene til rejser, god mad og vin. Helle Virkner måtte beroligende sige, at selv efter at huset var betalt, var der penge til overs til en rejse til Rom. Det formildede hendes daværende svigermor.

Helle Virkner og udenrigsminister Jens Otto Krag mødte hinanden ved en reception, og Krag ringede hurtigt efter og inviterede sig selv til at se Helle Virkners hus på Egernvej. „En time efter fremviste jeg Egernvej og Jens gik rundt og sagde, at hver eneste ting var smuk og det hele var perfekt. Det har jeg tænkt på mange gange siden, når de forskellige lamper, stole og borde og lignende er blevet sendt ud af huset med bemærkninger om, at de faktisk ikke var rigtig pæne - for at blive erstattet af ting, som vidner om en anden og mere robust smag.“

Jens Otto Krag geninviterede Helle Virkner til et selskab i sit hjem få dage efter, og til en af sine andre gæster sagde han: „Til næste år bor jeg sikkert ikke her. Jeg tænker på at flytte tilbage til Frederiksberg.“ Det fik alle ti gæster til at rette blikket mod mig. Jeg antog samme farve i hovedet som min røde kjole“, fortæller Helle Virkner.

Krag fik sin vilje. Efter at parret under stor opmærksomhed var blevet gift i Frankrig blev huset på Egernvej parrets hjem. Jens Otto Krag (1914-78) var som ung forfatter til socialdemokratiets program Fremtidens Danmark, der var med til at bære landet ind i velfærdstiden. Allerede som 33-årig var han i 1947 blevet handelsminister i regeringen Hans Hedtoft. Han var udenrigsminister fra 1958, statsminister fra 1962 til 1968 og igen fra 1971 til EF-afstemningen i 1972. Han forlod Egernvej 1973.

Fuglebakken fik i 1963 sit hidtil mest celebre besøg, da Sovjetunionens ministerpræsident Krustjev kom til middag hos statsminister Jens Otto Krag og Helle Virkner. Her charmerer Krustjev Søs Krag i haven.

Krustjev på besøg

Et af højdepunkterne i Fuglebakkens historie oprandt i 1964 med statsministerparrets rækkehus på Egernvej som centrum.

En junaften kunne man se et par tusinde mennesker forsamlet, utålmodigt ventende bag et opsat hegn. Tilstrømningen var så stor, at politiet måtte tilkalde Falck-Zonen, som opstillede ekstra afspærringer. Inden for var placeret skarpskytter, og en russisk sikkerhedsmand bar på en lille kuffert med tåregasbomber.

Klokken 20.45 udløstes tilskuernes spænding. Op foran statsminister Kraghs hus på Egernevej rullede en stærkt bevogtet kortege af limousiner, og ud steg én af verdens mægtigste mænd, Sovjetunionens ministerpræsident Krustjev. To år før havde han bragt verden på randen af en atomkrig under Cubakrisen. Besøget i Danmark var vigtigt, bl.a. fordi det var ét af de første i den vestlige verden efter krisen. Med i følget var bl.a. udenrigsrigsminister Gromyko. Det var samtidig et af Krustjavs sidste statsbesøg, for samme efterår blev han afsat.

Statsministerparret havde været med ovre at studere landbrug på Fyn hele dagen, men var kommet i forvejen til Egernevej. Helle Virkner fandt hele kvarteret forvandlet. Dagene i forvejen var kogekonens og serveringspersonalets forhold blevet undersøgt af politiet, der nu krævede passerseddel af alle, der kom til og fra huset. I nabohaverne og uden for huset var der posteret politi. „Da jeg kom op i mit soveværelse for at klæde om, sad der en politibetjent på altanen - dog med ryggen til“, har Helle Virkner skrevet.

Men selv ikke dette massive politiopbud var uden sprækker. Midt på eftermiddagen kom Helle Virknervens nevø cyklende, stillede sit køretøj op ad muren og gik ind i dagligstuen. Her lagde han sin autografbog på bordet med ønske om at få Khrustjavs autograf. Så tog han sin cykel og kørte bort, uden at nogen havde ænset ham.

En ganske fortrinlig aften

Men her om aftenen på Egernevej åndede alt idyl omkring Krustjev og hustru Nina Petrovna med følge. Khrustjev spurgte, hvor mange af husene på Egernevej, statsministerparret ejede. Han så ikke overbevist ud, da de beskedent svarede: „Bare det her ene.“

Ved en drink i haven gav Krustjev til glæde for statsministerparrets børn og de fremmødte pressefotografer en dukke til Astrid Helene, som hun fik med i seng, og en hamse til Jens Christian. Der blev fotograferet, men derefter blev pressen hængt af, og man gik ind i spisestuen.

Her fik man en rigtig dansk sommermiddag: rejer med asparges, lammesteg med rabarberkompot samt jordbær med fløde. Kun tolken blev snydt. Diskussionen hen over middagshordet var så livlig, at han ikke fik ret mange mundfulde: „Pludselig drejede Khrustjev samtalen ind på krig og atombomber og holdt næsten en enetale med hævet stemme. Det hele tog kun nogle få minutter, så blev han afbrudt af sin datter Rada, der sad for bordenden. - Så er det godt, far, du skal ikke ødelægge denne aften“ har Helle Virkner berettet, og hun fortsætter: „Og fra at være den bidske Khrustjev mildnedes hans ansigt på et sekund, og han blev bare en ganske almindelig far, der sagde: „Min datter siger, jeg skal holde mund.“ Denne dynamiske mand var nok i stand til at dominere den halve verden, men han dominerede ikke sin egen nære kreds af stilfærdige kvinder. Det blev en hyggelig aften.“

Krustjev var i strålende humør, og var meget optaget af det danske land-

brug, som han havde set tidligere på dagen. Til landbrugsminister Karl Skyttes fortrydelse mente han dog ikke, at han havde lært noget nyt.

Først kl. 22.30 rejste selskabet sig, og herrerne fik serveret kaffen i den ene opholdsstue, damerne i den anden. Hvad toppolitikerne snakkede om vides ikke, men Politiken gættede på, at det var absolut ikke uvigtige, uformelle sikkerhedspolitiske drøftelser. Derimod ved vi lidt om hvad der foregik i kvindernes stue:

„Det havde været en lang, lang dag. Jeg sad ved siden af Nina Petrovna i sofaen, og hun kunne se, at jeg var ved at blive træt. „Læg benene op i sofaen“, foreslog hun. Det gjorde jeg så, og så tog hun mit hoved og lagde det mod sin skulder, og så blundede jeg lige i fem minutter. Jytte Fischer, gift med udenrigsministeriets direktør Paul Fischer, har ved mange lignende lejligheder været min gode hjælp og veninde. Hun sad lige overfor, og da jeg vågnede, kunne jeg godt se på hendes ansigtsudtryk, at hun aldrig før i sit lange liv ved sin diplomat-mands side havde oplevet en statsministerkone, der sad og tog sig en lur opad hædersgæsterne ved et statsbesøg“, huskede Helle Virkner.

Da klokken var omkring 1 stillede Nina Petrovna sig op i døren til den anden stue. Hun kiggede strengt på sin mand, og så blev der opbrud.

Der blev taget afsked på fortovet, og Krustjev satte sig i den ventende Cadillac, overvåget af naboernes nysgerrige blikke, samt et par hundrede tilskuere, der på 100 meters afstand prøvede at få et blik af supermagtslederen i sommernatten.

Statsminister Krag konstaterede, at det havde været „en ganske fortrinlig aften“ med Krustjev som en god og taknemmelig gæst.

En travl dag var endt, og beboerne på Fuglebakken kunne vende tilbage til hverdagen.

Kommunistlederen på Fuglebakkevej

En bestemt person i et rækkehus tæt på var af gode grunde ikke inviteret med til middagen. Aksel Larsen, den frafaldne kommunist, boede på Fuglebakkevej sammen med sin hustru Gerda og deres sønner Morten og Peter.

Familien var flyttet ind i 1955, og dens motto blev hurtigt: „Skaf dig hus, skaf dig sorger!“ Det gjorde det ikke lettere, at Gerda Larsen var invalid efter mis-handling i tysk fangenskab.

Aksel Larsen stod umiddelbart foran en turbulent tid, da han flyttede ind. Han var folketingsmand og leder af Danmarks Kommunistiske Parti, men i 1956 medførte Sovjetunionens invasion af Ungarn, at Aksel Larsen kom i modsætningsforhold til sit parti, og i oktober 1958 blev han ekskluderet.

Aksel Larsen var nu en truet person - angst for at blive likvideret af det sovjetiske efterretningssvæsen KGB - men også andre var interesseret i ham, og der kom nu en periode med „skæg og blå briller“ på Fuglebakkevej.

En dag blev han ringet op af en person, som han aftalte at mødes med i sit hjem.

Aksel Larsen fik kammeraten Holger Vivike til at møde op en halv time før mødet. Ægteparret Larsen var synligt nervøse, da Vivike ankom, og han blev straks tildelt opgaven som bodyguard - udstyret med en 7.65 mm pistol, som han holdt skjult i lommen under mødet. Gæsten viste sig at være en CIA-agent, der tilbød hjælp og penge i kampen mod verdenskommunismen - et tilbud, Aksel Larsen afslog.

Modparten var også aktiv, og en dag fandt Aksel Larsen en taske med et betydeligt beløb i gode amerikanske dollars i indkørslen på bagvejen. Der var ingen afsender, men Aksel Larsen var ikke i tvivl om givers adressen, og han afleverede pænt tasken med indhold i den sovjetiske ambassade.

Stifteren af Socialistisk Folkeparti Aksel Larsen boede fra 1955 på Fuglebakkevej. Her er han i entreen, på vej til arbejde i januar 1968.

Plakatfabrik i kælderen

Aksel Larsen stiftede Socialistisk Folkeparti, og var enegænger i Folketinget. Han var altså også truet på brødet - ved det næste valg ville han ryge ud, hvis der ikke skete noget ekstraordinært.

Valget blev udskrevet oktober 1960, og de færreste spåede Aksel Larsens nystiftede parti store chancer, men partiformanden gik med stor energi op i kampen for sin politiske overlevelse. Kælderen i rækkehuset blev forvandlet til en plakatfabrik, hvor et frivilligt arbejdshold trykte og monterede plakaterne, og gennem baghaven blev de båret ud til de ventende biler. Alle disse mennesker ville gerne bispises lidt godt - de arbejdede jo gratis. Men Gerda Larsen gjorde det klart for dem, at det var der ikke var midler til. Aksel Larsen havde taget et lån på 10.000 kr. mod sikkerhed i huset for at financiere kampagnen, han var 62 år og risikerede at miste sit job, Gerda var invalid, og der var to mindreårige børn. Aksel Larsen var så nervøs, at han bad sin ven, Venstres formand Erik Eriksen, om at hjælpe sig med et job, hvis det gik galt.

Men Aksel Larsen overraskede alle, og Socialistisk Folkeparti kom i Folketinget med 11 mandater, godt hjulpet af Larsens gennemslagskraft på TV, hvor et brækket ben fra en påkørsel på Godthåbsvej ikke var til skade.

Bagvej til Krag's hus

Aksel Larsen fik nu en mere central stilling i dansk politik, og det passede ham godt. Han søgte ihærdigt at få sit nye parti anerkendt og om muligt i samarbejde med Socialdemokratiet, og her kom det ham til gode, at Jens Otto Krag boede på Egernvej.

„Jeg har bagvej til Krag's hus“, sagde Aksel Larsen, og da de begge stressede af med at lufte hver sin sorte puddel om aftenen, blev det til mange uformelle samtaler om politik - og meget andet.

Det hændte også, at Aksel Larsen kom forbi på Egernvej og fik en kop kaffe. Den uformelle måde at mødes på var ikke uden betydning for dansk politik. Det fortælles, at de to partiledere inden afgørende beslutninger, f.eks. om „Det røde kabinet“ i 1967, der formaliserede samarbejde mellem Socialdemokratiet og SF, kunne ses spadsere eftertænksomme rundt i kvarteret.

Trods forskelligt politisk standpunkt kom Jens Otto Krag og Aksel Larsen til at sætte pris på hinanden. Ved Aksel Larsens død 1972 skrev Krag en mindeudtalelse. „Den er meget positiv“, konstaterede udenrigsminister K.B. Andersen undrende, hvortil Krag svarede: „Det er også meningen.“

BEBOERKLIMAET

Når alt er sagt om „de kendte“ gennem tiderne, må det fastslås, at det indbyrdes klima blandt rækkehusbeboerne - til trods herfor - har været velgørende frit for snobberi.

Uden at udfordre går folk klædt, som det passer dem, statussymboler præger ikke samtalerne, og stridigheder er få. Beboerne nærer en sund og naturlig interesse for hinanden, uden at interessen er pågående, og man har heller ikke længere tjenestepigerne til at bære sladder. Ind imellem holdes der hyggelige vejfester, hvor man kan deltage eller lade være - og mange kommer. Kvarteret er dermed nogenlunde blottet for gadespejlsnysgerrighed.

De mange yngre familier med børn, der har holdt deres velkomne indtog i kvarteret, har simpelthen travlt til den slags. Fuglebakken lever som et demokratisk samfund, hvor man også godt kan hjælpe hinanden, og i øvrigt samtidig passe sig selv. Nabokontakterne er tætte, og man behøver ikke være bange for at rejse fra sit hus - der er altid nogen til at kigge efter det og vande blomster. Ganske uundgåeligt er intentionen om at rækkehusbebyggelsen skulle have et „opdragende“ islæt slået igennem.

Med i billedet hører også, at kvarteret med sine efterhånden 65 år er nået til alders, og her og der godt kan virke lidt slidt, med stakitter, der trænger til opretning, rustne vinduer m.v. Og på bagvejene er fantasien af og til betydelig, hvad angår bygning af terrasser.

Som helhed har kvarteret de skavanker, der uundgåeligt følger med alde-

ren. Nye fortove har ganske vist pyntet stærkt, men der er stadig meget at udrette. Pengene sætter en naturlig grænse, samtidig med, at nogle af beboerne er mindre ordensmennesker end andre. Det lille samfund er et sindbillede på det større Danmark.

Naturligvis er husene ikke helt nye, men stort set kan det vel siges, at de ældes med ynde. Det er op til beboerne stadig at være opmærksomme på at bevare bebyggelsens karakter, og det skal nok lykkes, især efter at Frederiksberg Kommune har erklæret husene for bevaringsværdige.

Og når haver og hegn grønnes om foråret, genfinder området stadig sin store charme og fungerer efter de oprindelige visioner.

Rækkehusene set fra oven 1992

NODER

Niels Viggo Bentzon, beboer på Egernevej, har komponeret trioen *Hus Forbi* for obo, cello og klaver. Den blev uropført ved præsentationen af denne bog.

The image displays two systems of handwritten musical notation for the piece "Hus Forbi" by Niels Viggo Bentzon. The first system includes staves for Oboe (ob), Cello (cello), and Piano (Piano). The Oboe part begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a dynamic marking of *mf*. It features a melodic line with several triplet markings (indicated by '3' over groups of notes) and a long slur. The Cello part starts with a bass clef, a key signature of one flat, and a dynamic marking of *mf*. It includes a 3/4 time signature and a *v* (accendo) marking. The Piano part is shown in grand staff notation with treble and bass clefs. The second system continues the Oboe and Cello parts, with the Piano part showing more complex rhythmic patterns. The score is signed "N V B (-93)" in the upper right corner of the first system.

Handwritten musical score for Oboe, Clarinet, and Piano. The score is divided into three systems. The first system includes Oboe and Clarinet staves, with a circled section of the first two measures. The second system includes Piano staves with a circled section of the first two measures. The third system includes Oboe, Clarinet, and Piano staves. The score features various musical notations including treble and bass clefs, key signatures (one sharp and one flat), and dynamic markings such as *Piano*. There are also circled sections in the first and second systems, and a circled section in the third system. The notation includes notes, rests, and articulation marks.

3)

Handwritten musical score for oboe, cello, and piano. The score is divided into two systems. The first system includes oboe, cello, and piano parts. The second system includes oboe, cello, and piano parts, with a handwritten note "da capo sin al *" and a "3/4" time signature. At the bottom right, there is a handwritten note "x) flageolet".

“Uden hjernen kan man kun skrive en lille sang.
Men laver jeg en trio eller en symfoni, kræver
det et rasende opbud af intellekt”

Niels Viggo Benzon
Komponist til Jyllands-Posten

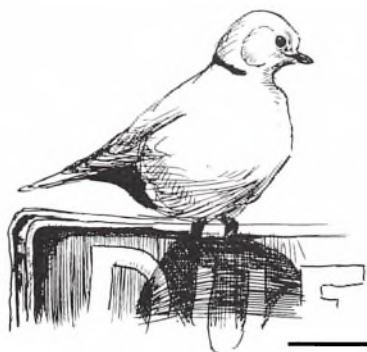

EJERFORTEGNELSE

Fortegnelsen over ejere i Fuglebakkens rækkehuse er udarbejdet på grundlag af oplysninger i tingbøgerne og genparter af skøder på landsarkivet for Sjælland.

De første huse på Duevej, Egernvej og de lige numre på Fuglebakkevej blev handlet således, at beløbet på 5.000 kr. alene er prisen for grunden, mens selve huset blev prioriteret efter opførelsen. Det anførte beløb er fra tingbogen. Den samlede pris for det færdigopførte hus lå typisk på 23.000 kr. incl. grund.

Hvor der ikke er anført nogen pris, er huset overtaget uden at handel har fundet sted.

Duevej

Nr. 3

1928	Bødker Martin Lund	5.000
1932	Skuespiller Chr. Arhoff	27.500
1954	Motorfabrikken ERLA A/S	114.000
1956	Fhv. forlagsboghandler Einar Andersen og fru Maja Andersen	114.000
1957	Karl Bjarnhof	120.500
1962	Direktør Kai Salomonsen	198.700
1965	Fabr. Hans Rathmann	205.000
1971	Hugo Abel	455.000
1975	Læge Niels Hanssen	675.000

Nr. 5

1928	Inspektør Henrik Lund	5.000
1937	Korrespondent Erik F.J. William	29.800
1939	Inspektør Peter Poulsen	35.000

Nr. 7

1928	Fru Mathilde Brockmann	5.000
1930	Enkefru Laura Rasmussen	24.000
1935	Prokurist Erik W. Holm	25.000
1937	Postmester L.P. Hansen	26.050
1965	Afdelingschef Kaj Nelander	223.000
1986	Pia og Peter Lørup	1.400.000

Nr. 9

1928	G.E. Regeser	5.000
1942	Vigona Nilson	40.000

1965	Fru Helga Christoffersen	225.000
1990	Joseph B. Watts	1.026.000

Nr. 11

1928	Skibsfører O.C. Mortensen	5.000
1953	Fru Elly Abrahamsson	70.000
1955	Kgl. solodanserinde Mona Vangsåe og kgl. solodanser Frank Schaufuss	85.000
1959	Direktør Poul Brandt	117.500

Nr. 13

1928	Rentier Frantz Petersen	5.000
1947	Fru Lone Grethe Lindahl-Holst	29.000
1966	Stats.aut. revisor C.E. Askgaard Olesen	107.000
1973	Eksp.sekr. Henri Pers-Lassen og advokat Inger Pers-Lassen	440.000

Nr. 15

1928	Grosserer Leo Koster	5.000
1932	Frk. Ella Ørn	26.800
1955	Fru Sonja Eppler	43.500
1989	Jan Koch og Conny Lund Nielsen Koch	823.600

Nr. 17

1928	Grosserer Kaj Lundby	5.000
1937	Cand. polyt H.F. Bagge Hansen	30.500

1992 Charlotte Andersson og
Kjeld Rønnest 1.020.000

Nr. 19

1938 Prokurist,
frk. Dagmar Howaldt 27.400

1978 Kim Hjorth-Olsen 865.000

Nr. 21

1928 Hørkræmmer N.P. Nielsen 5.000

1958 Overlærer Einar Nielsen 43.000

1991 Karen Mette Holst og
Michael Dithmer 1.140.000

Nr. 23

1928 Kontorassistent Helge Wiberg 5.000

1931 Kommunalærer
Kristian Kastberg 24.500

1965 Fuldmægtig
Gunnar Grønlund Kastberg 146.500

Nr. 25

1928 Fru Jenny Rasmussen 5.000

1966 Organist Finn Viderø 237.500

1988 Nina Kampmann og
Paul Brüniche Olsen 1.093.486

Nr. 27

1928 Skotøjshandler
H.O. Christensen 5.000

1959 Aase Haagensen 80.000

1977 Peter Hørslev 804.000

1987 Pia Marie Svarre og
Erik Svarre 1.380.500

Nr. 29

1928 Tandlæge Hjalmar Teisner 5.000

1966 Kontorchef Aage Lorentzen 250.000

Nr. 31

1928 Forretningsfører Jens Pedersen 5.000

1960 Kontorchef, cand.polit.
Elith Haagen Haagentoft 100.000

1979 Revisor Ole Holm og
Marie Holm 1.100.000

Nr. 33

1928 Premierløjtnant Th. Dyppel 5.000

1960 Oversergent Ib Linnert-Jensen 65.000

Nr. 35

1928 Skotøjshandler A. Bernstein 5.000

1930 Murerformand Edv. Andersen 25.000

1958 Professor Palle Hansen 105.000

1975 Cand. oecon. Karsten Holbek 490.000

1985 Johan Kaisner 1.550.000

Nr. 37

1928 Landsretssagfører N.C.A. Nielsen 6.000

1931 Scenemester Poul Nielsen 28.800

1934 Ekspeditionssekretær
Eggert Balthazar-Christensen 31.200

1956 Reklameassistent
Mogens Anton Heinrich
Balthazar-Christensen 70.000

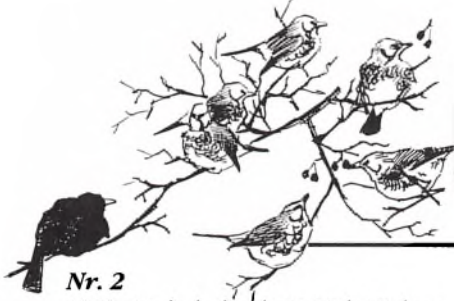
Nr. 41 (dobbelthus)

1928 Edv. Storm Hansen 30.500

1931 Skolekonsulent
E.C. Kaalund-Jørgensen 29.300

1955 Fru Ingrid Teilmann Ohrt 113.000

1957 Ingeniør
Preben Schaarup Sørensen 142.500

Fuglebakkevej

Nr. 2

1928	Møbelarkitekt V. Kirk Nielsen	5.000
1954	Hovedbogholder Kurt Høll Christensen	85.000
1963	Lektor, dr. phil. Bo Grønbech	223.550
1964	Kommunelærer Hans Christensen	232.100

Nr. 4

1928	Skibsfører Aage Emanuel Peter Larsen	5.000
1965	Læge Kaj Viskum	213.300
1977	Alice Berg	700.000
1983	Merete og Niels Strandberg	800.884

Nr. 6

1928	Snedkermester Th. Topp	5.000
1969	Laboratoriedir. Helle Olrik	320.000
1991	Erik Rønnow Larsen	993.850
1992	F. Michelsen og Daniel Michelsen	1.185.000
1993	Jill Søtoft og Henrik Søtoft	1.501.225

Nr. 8

1928	Bankassistent Carl Henriksen	5.000
1932	Maskinmester Jakob A. Vahlun	25.000
1977	Bent Vahlun	380.000

Nr. 10

1928	J.H. Schurmann	5.000
1965	Dr. E. Andersen	215.000
1970	Lektor Peter Andersen	285.000

Nr. 12

1928	Kommunelærer Bøgeskov Jensen	5.000
1990	Merete Ahm og Klaus Ahm	1.165.000

Nr. 14

1928	Maskinmester J.O.J. Hansen	5.000
1931	Adjunkt H.C. Lindhardt Hansen	19.700
1990	Gerda Benzon	

Nr. 16

1928	Enkefru K. Baaring	5.000
------	--------------------	-------

1935	Fabrikant Einar Jensen	30.000
1965	Dir. Ib Nielsen	225.000
1975	Lægerne Vinni Christensen og Flemming Højlund Carlsen	685.000
1983	Martin Grønlund Scholten	950.000
1984	Maria Petri og Sten Tulinius	1.270.000

Nr. 18

1928	Viktualiehandler S.V. Christensen	5.000
1938	Fru Gudrun Mangor	29.300

Nr. 20

1928	Skrædermester J. Ditlev	5.000
1939	Salgschef Erik Glud	29.000
1947	Grosserer G. Bang	60.000
1976	Ole Weiss Poulsen	600.000

Nr. 22

1928	Fabrikant N.V. Gyiring Nielsen	5.000
1933	Billedskærer Th. Foskjær	30.000
1936	Grosserer L. Larsen	31.000
1970	Fru Edith Larsen	275.000
1973	Civilingeniør Hølvig Mikkelsen	400.000

Nr. 24

1928	Mekaniker C. Christensen	5.000
1938	Vekselerer H.C. Andersen	30.000
1939	Vekselerer Viggo Thornsø	30.313
1982	Jann Groth og Susanne Groth	565.000
1985	Jørgen Ole Hansen og Lene Christensen	1.194.682

Nr. 26

1928	Handelsrejsende W. Mauley	5.000
1970	Ingerlise Mauley	1.230.000
1983	Jens Sauer	1.396.500
1990	Hans Henrik Rudal	1.028.000

Nr. 28

1928	Ingeniør K. Erichsen	5.000
1986	Preben og Inge Dichow	1.600.000

Nr. 30

1928	Ingeniør K.J. Møller	5.000
------	----------------------	-------

1932	Bogtrykker Robert Arnskov	27.500
1968	Kontorchef Vagn Aagesen	280.000
1988	Leif Petersen	1.375.000

Nr. 32

1928	Fuldmægtig Axel Petersen	5.000
1946	Boghandler Helga Kastoft	48.000
1952	Overingeniør Jørgen C. Fabricius og fru Grethe Fabricius	85.000
1955	Prokurist, cand. pharm Kristian Schydt	89.000
1979	Gitte Thiesen og Jørgen Golla	1.185.000
1980	Lise Brødsgaard	1.200.000
1984	Gert Rasmussen	1.221.471

Nr. 34

1928	Forretningsfører O. Leufstadt	5.000
1972	Adjunkt Jytte Brostrup	375.000
1978	Jens Dragsted og Lisbeth Dragsted	975.000

Nr. 36

1928	Arkitekt Th. Henningsen	25.500
1941	Helga Hansen og Agnes Hansen	36.000
1982	Jørgen Hansen og Yveline Mannesiez	725.000

Nr. 3

1930	Agnes Cathrine Henriksen	27.500
1932	Grosserer Harald Michelsen	28.500
1976	Apoteker Jens Peter Jensen	650.000
1993	Susanne Høegh Lorentsen og Niels Thams	1.188.350

Nr. 5

1930	Fabrikant Kr. Schmidt	30.790
1934	Fuldmægtig Jørgen Mørch Schmidt	31.000
1950	Fru D.M.Stephensen og Ingeniør Jørgen M.S.Schmidt	50.000
1980	Berthe Marie Willumsen og Niels Peter Fiil	959.000

Nr. 7

1930	Fabrikant Vald. Nielsen	27.500
1930	Skoleinspektør Helga Lehmann	29.000
1951	Apoteker E.S.R Selmer	78.000
1979	Poul Kastberg og Inge Merete Brandt Kastberg	1.000.000

Nr. 9

1930	Bibliotekar Victor Elberling	27.500
1953	Prokurist Holger Bechsgaard	79.000

Nr. 11

1930	Frøken Marie Foght	28.700
1953	Carl von Staffeldt	70.000
1990	Annette Ingeman Pedersen og Carl Erik Andresen	980.000

Nr. 13

1930	Enkefru Ingeborg Sporon	27.500
1953	Karen E. Albrecher	67.500
1982	Gert E. Jensen	516.797
1991	Thorkild I. A. Sørensen	1.700.000

Nr. 15

1930	Amtsstuefuldmægtig Poul Eget	27.500
1937	Adjunkt, cand.mag. E. Rønnow	35.500
1956	Lektor Adolf Rønnow	46.500
1975	Claus Mikkelsen Sørensen	450.000
1986	Kaja Mikkelsen Sørensen og Peder Mikkelsen Sørensen	1.440.000

Nr. 17

1930	Kunstmaler Andreas Friis	27.500
1937	Fru Camilla Herting	31.400

Nr. 19

1930	Skibsfører Charles Chr. Ravn	27.900
1934	Forretningsfører Georg Boeson	32.500
1953	Fru Christiane Jacobsen	82.500
1960	Direktionssekretær C.B.Andersen	115.000
1967	Forfatterinde Inge Haagensen og prokurist B. Vincent Hansen	350.000
1971	Sekretær Knud West Andersen	406.200

Nr. 21

1930	Ingeniør Naftal Anatol Lichtenberg	27.500
1970	Bankfuldmægtig Oluf J.W.Jensen	300.000

Nr. 23

1930	Bankdirektør A.G.Jungersen	27.700
1971	Direktør Sven Hillestrøm	307.500
1981	Claus Hjort	659.000
1987	Karen og Jørgen Andreassen	1.407.133

Nr. 25

1930	Fru Ellen Margrethe Cathrine Sophie Christensen	29.750
1930	Dr. Birger Olrik	32.760
1935	Frkn. Gertrud Anker og Anne M. Anker	34.000
1946	Bankbestyrer Knud Anker	55.000
1977	Ellen Margrethe og Gorm Friling	760.000

Nr. 27

1930	Styrmand Georg Sørensen	27.700
1964	Civilingeniør Georg Ole Sørensen	100.100

Nr. 29

1930	Enkefru Johanne Birkedahl	27.500
1947	Kgl. aut. translator Marie Birkedahl	
1955	Gerda Krintel Larsen	82.500
1985	Morten Larsen	830.000
1988	Erik Storm Jacobsen	1.108.955
1993	Ulla Thorøe og Lars Michler	1.570.000

Nr. 31

1930	Bronzestøber Poul Lauritz Rasmussen	27.500
1960	Bronzestøber Hans Lauritz Rasmussen	72.000
1967	Niels Erik Tanholdt	335.000

Nr. 33

1930	Ingeniør A. Mønsted	28.250
1953	Tandlæge Leif Marvitz	75.000
1973	Fabrikant Finn Christensen	525.000
1976	Hjørdis B. Nordling og læge J. Nordling	775.000
1982	Jens Langeland-Knudsen	1.324.815

Nr. 35

1929	Fuldmægtig Aage Niels Thomsen	25.740
1954	Erik Flindt Kruse	70.000
1986	Ingrid R. Hørslev	
1991	Norman Elliott Cleaver og Anne Ohm	1.302.500

Nr. 37

1930	Malermester Jens Tornum	27.500
1936	Ingeniør A. Härje	29.000
1937	Koncertsanger Aage Thygesen	34.000
1942	Grosserer Svend Børge Pedersen	45.000
1950	Bogtrykker Erik Kandrup	68.500

Nr. 39

1930	Kgl. kapelmusikus Aage Oxenvad	28.500
1932	Inspektør Otto Marstrand	35.000
1938	Redaktør J.P. Neerup	35.000
1962	Kaj Ernest Andersen	102.700
1985	Jan Ernest Andersen	950.000

Drosselvej

Nr. 2

1930	Grosserer J.P.Madsen	31.500
1939	Bestyrerinde frk. Anna Madsen, oversygeplejerske, frk. Johanne Madsen	36.500
1950	Jens Peter Madsen	
1957	Afdelingschef H.V.Jensen	85.000
1959	Grosserer M. Brogard	109.343
1992	Jørgen Wennerwald og Jorge José Figueire do Carneiro	1.582.000

Nr. 4

1930	Fru Jonna Nielsen	32.500
1932	Møbelfabrikant Christoffer Larsen	34.500
1937	Fru Clara Louise Ingeborg Pedersen	34.500
1943	Installatør Knud August Pedersen	
1951	Restauratør Walther Runge	90.000
1953	Civilingeniør Georg Busch	108.000

Nr. 6

1930	Vicekonsul Johan Brochmann	31.500
1932	Forfatter Henri Nathansen	30.000
1945	Arkitekt fru Ellen Kann	60.000
1949	Eva Birgitte Clausen	83.000
1951	Frk. Karen Christensen	95.000
1955	Læge Knud Bang Rasmussen	100.000
1960	Grosserer Frede Nielsen	139.000
1979	Ulla Jespersen og Mads Lundberg	1.150.000
1986	Ulla og Per Koppelhus	1.642.000

Nr. 8

1930	Bogtrykker R. Chr. Jørgensen	33.000
1935	Disponent Poul Rosenvinge Thürmer	34.000
1960	Boghandler E.W.Lindberg-Pedersen	135.000

Nr. 10

1930	Kunstmaler Mogens Lorentzen	27.000
------	-----------------------------	--------

1936	Ingeniør, cand.polit. Regnar Genefke	33.000
1949	Direktør Peter Bramsen	74.850

Nr. 12

1930	Kommunelærerinde, frk. Gudrun Raben-Jensen	26.000
1935	Cand.pharm. C. Wier	28.000
1947	Købmand Knud Lauritz Kjærgaard Kjems	57.000
1983	Peter Schmidt	757.200

Nr. 14

1930	Oberst Th.M. Thornberg	34.200
1938	Fru grosserer Astrid Grif	38.800
1973	Bankfuldmægtig Paul Grif	390.000
1982	Merete Aabo og Jens Simonsen	860.000

Nr. 16

1930	Rentier C. Howard Moulton	34.000
1935	Læge John Olesen	39.000
1971	Læge Mogens Hilden	405.000
1976	Læge Maja Levin Nielsen og læge Erling Tvedegaard	700.000

Nr. 18

1930	Enkefru Kristine Cohen	32.150
1937	Fru Bodil Simonsen	33.000
1974	Statsgeodæt, dr. phil Ove Simonsen	
1992	Eva Berg Simonsen og Kaare Simonsen	1.014.350

Nr. 20

1930	Provst C.C.Varming	31.700
1939	Kommunelærer, cand.mag. K. Dalgaard	35.500
1978	Marie Louise Wegmann	950.000
1990	Lene Nielsen og Peter Bruun	1.250.000

Nr. 22

1930	Kommunelærerinde, fru Martha Svane	35.500
------	---------------------------------------	--------

1941	Afdelingsingeniør, cand.polyt Per Fussing	45.000	1932	Grosserer Alb. Larsen	35.500
1979	Heinrich Sell	1.050.000	1933	Maskinmester Carl Hermann Emil Kallehauge	32.750
Nr. 24			1938	Snedkermester L. Lietmann	39.000
1930	Landsretssagfører N.C.A. Nielsen	34.000	1943	Politibetjent Vagn Hovard	40.000
1931	Kunsthandler J.A.Sørensen	37.000	1946	Fabrikant L. Lietmann	40.000
1966	Civ.ing. Vagn Østergaard	240.000	1948	Dansk Kontormøbelfabrik	85.000
Nr. 26			1954	Direktør O. Hillemann	95.000
1930	Cand.jur. Jørgen Henningsen	26.500	1977	Tage og Jane Lysgård	800.000
1980	Pia Lund Abrahamsen og Ole Abrahamsen	950.000	Nr. 5		
nr. 28			1930	Forpagter P. Falk-Jensen	31.500
1930	Kaptajn Emil Horn	28.000	1965	Inger Falk-Jensen	
1938	Arkitekt F.C.Lund	33.000	1991	Helle Andersen og Per Sørensen	1.157.776
1981	Annette Rasmussen og Gorm Christensen	1.050.000	Nr. 7		
Nr. 30			1930	Fru professorinde Dagmar Bendix	32.200
1930	Grosserer Axel Madsen	37.485	1934	Viceskoledirektør Niels Victor Thorvald Nystad	34.000
1940	Redaktør Knud Gantzel	42.000	1955	Professor, tandlæge Willy Krogh-Poulsen	95.000
1948	Fru Nina Abrahamsen		Nr. 9		
1950	Civ.ing. Aage Gade	88.000	1930	Fru Anna Sørensen	31.500
1966	Fru Karen Kyed	270.700	1936	Skotøjsfabrikant Henry Rasmussen	35.000
1967	Fuldmægtig Kate Gottlieb og fuldmægtig Henning Gottlieb	387.000	1947	Grosserer M. Winding	75.000
Nr. 32			1950	Kontorchef I.C.H.Meiner	79.000
1930	Fru Esther Brincher	31.500	Nr. 11		
1970	Afdelingsleder, cand.pharm. Harry Wiberg	405.000	1930	Teaterhistoriker Robert Neiiendam	26.000
1991	Annalise Dühning Wiberg		1967	Klaus Neiiendam	
Nr. 34			Nr. 13		
1930	Revisor S.Jensen	32.300	1930	Svend J. Kjær	26.000
1957	Kapelmester Tomas Jensen	95.000	1959	Læge Carsten Gehlshøj	82.228
1968	Læge Kaj Topp og fru Jonna Topp	300.000	Nr. 15		
Nr. 36			1930	Revisor Georg Albrechtsen	34.000
1930	Skoleinspektrice, frk. Nik. M. Helms	31.500	1975	Birthe Kragelund Parslev	405.000
1940	Biblioteksassistent Henrik Bramsen	37.000	1984	Susanne og William Riley	1.194.186
1955	Fru Lilli Lytzen-Sørensen	95.000	Nr. 17		
Nr. 3			1930	Direktør Aage Schmidt	30.500
1930	Frk. Agnete Krøyer	34.000	1932	Dyrlæge Axel Thomsen	38.500
			1966	Lektor Børge Nygaard	250.860
			1980	Ellen Valentinussen	1.200.000

Nr. 19

1928	Direktør Johan Ankerstjerne	32.650
1931	Enkefru Anna Sølling	33.000
1956	Jørgen Hoffmann-Madsen	75.000

Nr. 21

1928	Enkefru Olga Sporleder	31.650
1940	Direktør Victor Frederik Ole Sporleder	
1970	Underdirektør, civilingeniør Eigil Bech	385.000

Nr. 23

1928	Revisor Poul Erik Mølner	34.000
1949	Dr. med. A. Eldahl	88.500
1977	Michael Grossaner	950.000
1979	Torben Mailand Christensen	1.270.000
1983	Jette Christensen	900.000
1988	Lis og Finn Becher-Christensen	1.643.626

Nr. 25

1930	Dr. phil. Kai Birket-Smith	34.000
1978	Morten og Marianne Birket-Smith Steffen Christensen, Lisbeth Haubro Christensen. Anne-Lise Hansen	760.000
1982	Morten og Marianne Birket-Smith og Andelsforeningen Dorthes Trøst	
1985	Morten og Marianne Birket-Smith	

Nr. 27

1928	M.K.Michaelsen	26.000
1980	Birgitte Klingsey og Jens Møller	1.000.000

Nr. 29

1929	Frk. Ellen van Wylich	25.500
1941	Skotojshandler Svend Jensen	34.000
1959	Arkitekt Carl Wendelboe Jensen	92.000
1981	Arne Astrup Juul	1.100.000

Nr. 31

1930	Grosserer H. Engel	34.350
1937	Fabrikant Henry Larsen	43.000
1944	Læge Poul Færgemann	65.000
1950	Afdelingslæge Egill Snorrason	100.000

Nr. 33

1930	Enkefru Hanne Hansen	32.100
1935	Snedkermester Johannes Hansen	
1962	Redaktør Ole Hansen	140.000
1993	Hanne Laugesen og Finn Højgård Christensen	1.625.000

Nr. 35

1929	Magister Erik J. Petersen	32.550
1938	Murermester Kaj Aage Rasmussen	38.500
1957	Landsretssagfører Ebbe Suenson	105.000

Nr. 37

1929	Kontorchef Gustav Bauditz	31.500
1950	Skotojshandler Axel Nielsen	65.000
1970	Birgit og Peter Geismar	350.000

Solsortvej**Nr. 4**

1929	Froken Else Medow	26.000
1961	Dr. med. Erik Garde	127.200
1971	Civilingeniør Torben Iskjær	320.000
1993	Jette Berendt og Ole Nyboe Jacobsen	1.172.500

Nr. 6

1929	Assistent Jørgen Hertz	25.500
1935	Fuldmægtig A. Rahbek	30.000

1942	Eksportør Herbert Falkow	40.500
1952	Kontorchef Arthur Jensen	85.000
1992	Birgitte Bang Ingrisch og Hans-Carl Nielsen	924.800

Nr. 8

1929	Fru dommerfuldmægtig E.H. Nielsen	24.700
1977	Poul Fleng Nielsen	

Nr. 10			1974 Lektor, cand.oecon. Niels Chr. Nielsen	296.000
1929	Bogbindermester J. Olsen	25.500	1978 Jørgen Kampmann	1.020.000
1935	Ingeniør, cand. polyt V. Christiansen	30.000	Nr. 26	
1972	Direktør, civildommer Niels Christiansen	275.000	1929	Assistent H.O.Henriksen 26.050
1980	Marianne Jerslev og Sven Lund Rasmussen	975.000	1952	Kapelmusikus Ludvig Gunder 77.500
			1965	Læge Ole Winther 210.000
Nr. 12			Nr. 28	
1929	Frk. Marie Jørgensen	26.000	1929	Kommunelærer R. Jacobsen 26.000
1952	Frk. Ester Dornonville de la Cour	88.000	1959	Ida Mouritzen 99.000
1979	Arne Wittrup Nielsen	819.545	1972	Arkitekt Erik Holm 390.000
1986	Edith og Kirsten Sehested	1.532.685	1991	Hanne Stavad 1.325.000
Nr. 14			Nr. 30	
1929	Ingeniør V. Jørgensen	6.500	1929	Ingeniør O. Johannessen 26.250
1938	Arkitekt Viggo Sten Møller	33.000	1941	Enkefru Dagny Ellen Andersen 36.000
1990	Helle B. Hvid og Jens Jørgensen	946.250	1974	Civilingeniør Erik P. Olsen og Ulla Olsen 495.000
Nr. 16			Nr. 32	
1929	Fru professorinde K. Zacher	27.000	1929	Kaptajnløjtnant Kai Hammerich 27.000
1935	Assurandør Mogens Bramsen	32.000	1931	Fhv. statskonsulent Harald Faber 29.500
1952	Dr.med. Per Mogens Permin	80.000	1937	Cand.jur.Erich Güttler 30.000
1971	Reservelæge Claus Gad	475.000	Nr. 34	
1977	Tandlæge Birgit og Jan Calov	800.000	1928	Kordegner Einar Larsen 26.000
Nr. 18			1955	Uhr-og furniturehandler Jens Peter Flarup 55.000
1929	Gårdejer Anders Nielsen	26.000	Nr. 36	
1934	Arkitekt Otto Johan Skousen	29.500	1929	Kommunelærer O. de Hemmer Egebjerg 26.325
1941	Prokurist Jens Laursen	33.000	1950	Læge Svend Børge Selsø 85.000
1953	Letor Henry Verner Larsen	72.000	Nr. 38	
Nr. 20			1929	Frøken Mary Møllenberg 26.000
1929	Ingeniør L.H.Elver	25.500	Nr. 40	
1972	Ane Boe	270.000	1929	Fru Thora Nørlyng 26.000
Nr. 22			1944	Else Marie Hasselriis Christensen 27.000
1929	Grosserer A. Stegmann Laursen	26.050	Nr. 42	
1985	ASX 8834 Aps	1.300.000	1929	Bygningskonduktør Henry Mathiesen 25.500
1987	Inger Høedt-Rasmussen og Jørgen Bang	1.371.700	1935	Frk. Dagmar Hansen 30.500
Nr. 24			1943	Inspektør Erling Smith 40.000
1929	Frkn. Greta Henrietta Normann og Alma Augusta Normann	25.500	1943	Prokurist Vilh. Andersen 41.500
1933	Hotelforpagter Carl V. Jensen	29.000		
1938	Direktør Georg Madsen	34.000		

1977	Else Marie og Hans-Jørgen Rasmussen	750.000
1990	Charlotte Boysen-Schmidt og Gerardo Durazo-Ortiz	1.100.000

Nr. 44

1929	Fabrikant L. Gyiring-Nielsen	25.180
1955	Redaktør Ole Hansen	83.500
1962	Fuldmægtig, cand.jur. Bent Hansen	119.000
1981	Jens Hansen og Anni Svård	800.000
1993	Niels Steen Krogh og Eva Hammerum	1.363.000

Nr. 5

1929	Journalist, frk. Gudrun Egebjerg	26.000
1986	Vibeke H. Kammer	1.161.768

Nr. 7

1929	Bogbindermester Tycho Schramm	25.260
1932	Tandlæge Johannes Peter Frederiksen	29.500
1945	Læge, frk. Karen Margrethe Simonsen	57.392
1953	Læge Erik Madsen	86.000
1980	Lily Broberg Christensen	1.185.000
1982	Niels Rytter Jensen	865.000

Nr. 9

1929	Fru Cecilie Petersen	25.000
1931	Enkefru Jenny Sofia Sørensen	28.750
1937	Grosserer H.M. Jørgensen og hustru Helga Jørgensen	31.000
1938	Fru Anna Caroline Kessner	34.000
1944	Frk. Maria Kessner	26.000
1972	Amanuensis Jens Fejø	390.000

Nr. 11

1929	Korrespondent Sven Underbjerg	25.380
1962	Revisor Kurt Pordan	152.700
1973	Mette Rasch	440.363

Nr. 13

1929	Redaktionssekretær Mogens Lind	25.210
1960	Albo Trust	100.000
1968	Arkitekt Louis Weisdorf	312.500

Nr. 15

1929	Kaptajn K.L.Møller	26.510
1933	Ingeniør A. Knudsen	30.000
1954	Revisor A.Nielsen	83.000
1967	Revisor Poul Nielsen	200.000

Nr. 17

1929	Fabrikant Vald. Nielsen	25.000
1962	Fabrikant Vald. Niensens Mindefond	
1983	Peter Jønsson og Bodil Lissau	698.000

Nr. 19

1929	Repræsentant Svend Thorsøe	24.965
1934	Købmand H.P.Munch	30.500
1937	Arkitekt Svend Aage Henriksen	34.000
1984	Nanna Westergaard-Nielsen og Lars Nørregaard	1.115.000

Nr. 21

1929	Frk. Thyra Lassen og fru Carla Hansen	25.310
1935	Grosserer Anker Jørgensen	32.250
1981	Lene Pia Kastrup og Erik Skaaning Jørgensen	885.000

Nr. 23

1929	Telegrafkontrollør O. Walbum	25.878
1939	Mag.art. Poul Jørgen Riis	32.820
1949	Fru Ane Ingeborg Laursen	69.000

Nr. 25

1929	Enkefru, professorinde Clara Gædiken	25.265
1934	Frk. Salome Jensen	28.500
1947	Kommissionær Knud Iversen	60.000

Nr. 27

1929	Landsretsfuldmægtig Poul Gædeken	25.480
1933	Konduktør Otto Sørensen	28.500

Nr. 29

1929	Repræsentant Ove Høeg Staun	25.075
1942	Fuldmægtig, cand.jur. Børge O. Nørregaard	36.103
1971	Møbelarkitekt Henrik Rolff og Lene Rolff	300.000
1976	Socialrådgiver Anne-Birthe Winkler og overlæge Kjeld Winkler	660.000

1990 Lene og Steen Hjorth-Larsen 1.100.000

Nr. 31

1929 Kommunelærer D. Ditlevsen 25.000
1929 Vinhandler A.J.Zernichow 25.500
1934 Prokurist Karl Goelskjær 27.500
1959 Pressefotograf Jacob Maarbjerg 98.500

Nr. 33

1929 Justitssekretær Birger Clausen 25.750
1944 Fra Annette Elisabeth Ramm 42.000
1946 Læge, dr.med.
Henrik Johannes Clausen 63.500
1947 Grosserer Erling Metz 83.000
1951 Sceneinstruktør, skuespiller
Kai Wilton 92.000
1964 Fru Birthe Bøggild 200.000
1969 Ammanuensis Ole Karup Pedersen
og Edith Karup Pedersen 440.000
1971 Peter Suurballe 460.000
1980 Flemming Sølvsteen
Sørensen 1.500.000
1987 Else Debel 1.810.208

Nr. 37

1929 Ingeniør F.C.V.Nielsen 25.520
1969 Reklaktør Karsten Borch 330.000
1978 Søren Tandrup Hjorth 1.300.000
1987 Tonny Pape 2.250.000

Nr. 4

1928 Fuldmægtig Johs. Birk 25.000
1932 Enkefru Ch. Koch 30.000
1937 Fru Emmerentze Olivia Bach
Kristiansen 30.250
1940 Pastorinde
Karen Margrethe Maarbjerg 33.500

Nr. 6

1928 Enkefru Anna Ipsen og
frk. Georgine Ipsen 25.200

Nr. 39

1929 Disponent J.P.Jacobsen 25.000
1957 Overlæge Kjeld Værnet og
Bodil Værnet 88.500
1987 Jan Værnet og
Pia Lolita Hansen 809.761

Nr. 41

1929 Kommunelærer
Gunnar Hansen 25.175
1959 Kommunelærer
Henry Ellehammer Andersen 85.000

Nr. 43

1929 Tandlæge H. Bloch Jørgensen 26.500
1934 Cand.jur Ernst Andersen 32.000
1943 Læge Alf. Elmby 42.000
1988 Mette og Lasse Hansen 1.129.219

Nr. 45

1929 Dommer Theodor Krarup 25.674
1940 Hakon Larsen 33.000
1987 Birthe Neumann Hüttel og
Paul Hüttel 1.350.000

Nr. 49 (dobbelthus)

1929 Tømrermester P. Jul. Hansen 37.500
1935 Poul Juel Hansen 68.000
1994 Merete Cordes 1.746.800

Vagtelvej

1938 Adjunkt, dr. phil.
Frederik Fabricius-Bjerre 31.500
1939 Fru kaptajnløjtnant Kirsten
Seehusen 30.500
1946 Kaptajn A.P. Danhuus 55.000
1993 Lars Christensen og
Lisbeth Rask Petersen 1.381.470

Nr. 8

1928 Revisor Th. Højtved 25.000
1962 Professor, dr. phil.
Thøger Bang 187.600

Nr. 10		1978	Else Stage og overlæge Poul Stage	845.000
1928	Pianist K. Vorm	25.000		
1937	Fru Ellen Cecilie Poulsen	29.750		
Nr. 12		1929	Skytte H.M. Sørensen	25.560
1928	Kommunelærer Vald. Eriksen	25.000		
1985	John Balch Olsen	1.081.000		
1982	Margrethe Pump og Ole Poulsen	605.000		
Nr. 14		Nr. 28		
1928	Postekspedient Hans Johansen	25.000	1929	Enkefru Jenny Leysac
1939	Skuespiller Sigfred Johansen	28.700	1949	Dommerfuldmægtig P. Amtoft
1943	Kommunelærer Lars Jacob Johansen	28.900	Nr. 30	
1950	Lily Weiding	35.000	1929	Ingeniør S. Thorsen
1953	Speditør Erik Stabrand	74.500	1944	Grosserer Richardt Pors
1965	Læge Mette Ulfeldt og adjunkt Poul Husum	202.700	1951	Direktør Henning Søager
1971	Husholdningslærerinde Else Rasmussen	390.000	1968	Forstanderinde Else Lasson Andersen
Nr. 16			1987	Charlotte Wulff og Anders Bjørneboe
1928	Forvalter A. Lindberg	26.650	1.367.318	
1953	Metas A/S	73.000	Nr. 32	
1977	J.G. Jakobsen	600.000	1928	Arkivar Oluf Bertolt
Nr. 18			1975	Adjunkt Ruth Hougaard Madsen og lektor Tom Ploug Olsen
1929	Ingeniør O. Kleinstrup-Nielsen	25.500	550.000	
1952	Kirsten Bech	77.500	1987	Ole Køhnke
1957	Direktør Chr. Birch Mathiesen	77.500	1.200.000	
1959	Fuldmægtig Ole Ramlau-Hansen	123.000	Nr. 34	
1971	Kontorchef Peter Debel	420.000	1929	Enkefru Kirsten Prip
1988	Ulrich Kaare von Cappeln	1.280.600	1945	Fru tandlæge Else Riis Klausen
Nr. 20			1965	Bogtrykker Gunnar Jacobsen
1928	Prokurist Jacob Robert Mini	26.000	1975	Jørgen Holdt Elley
1958	Hjørdis Else Hass Christensen	91.000	605.400	
1991	Jens Juul og Hanne Nielsen	1.300.000	1984	Claus Manniche og Gunver Boisen
Nr. 22			1.071.507	
1928	Cand.polit. Fr. Dalgas Rasmussen	25.000	Nr. 36	
1936	Assistent ved Postvæsenet Ove Lundtorp	28.000	1929	Viceskoleinspektør Frede Kjær
1988	Michael Westen-Jensen og Ida Rosenberg	1.185.000	1955	Disponent Poul Jensen
Nr. 24			1992	Lars Grarup og Pernille Hertz
1929	Fuldmægtig Th. Knuppert	25.500	1.212.778	
			Nr. 38	
			1928	Lærer Arnold Andersen
			1953	Fru Ellen Ankerstjerne
			90.000	
			Nr. 40	
			1929	Enkefru D. Skærhæk
			1937	Ingeniør Vilh. Bülow
			1971	Adjunkt Henning Pedersen og Aase Pedersen
			380.000	

1994 Berit Brylov og
Torben Schulz 1.345.000

Nr. 42

1928 Cand.polit. A.C. Nielsen 25.000
1961 Dr. med. Gunnar Teilesen 125.600
1988 Torben Jakobsen og
Inger Charlotte Thomsen 1.104.975

Nr. 44

1928 Redaktør H. Schønning 26.100
1939 Maskinmester H. Kallehauge 32.500
1960 Stud.med. Hans
Erik Kallehauge 115.000
1979 Carsten Rohlf 950.000

Nr. 46

1929 Afdelingschef S. Duva 25.896
1934 Johan Aflev Nielsen 29.000
1987 Karin Kristensen og
Henrik Bjerre Nielsen 1.350.000

Nr. 48 (dobbelthus)

1930 Direktør H.C. Bjørnow 40.000
1952 Professor, dr. jur.
Louis le Maire 99.000
1974 Direktør Bjarne Jagd Nissen 675.000

Nr. 50 (dobbelthus)

1930 Ingeniør K. v. Haar 38.000

Nr. 1

1928 Direktør V.Chr. Larsen 5.000
1930 Fuldmægtig Aage Krarup 28.000
1937 Kontorchef Th. Rasmussen 35.000
1962 Kontorchef, cand.jur.
Jørgen Herold 148.760

Nr. 3

1928 Frk. M. Jacobsen 4.500
1990 Solveig og Erik Petersen 1.128.000

1964 Arkitekt Erhard Larsen 259.600
1993 Carsten Frederiksen m.fl. 1.315.000

Nr. 52A (dobbelthus)

1930 Arkitekt Svend Aage Hansen 38.000
1940 Overlæge T. Dalsgaard Nielsen 49.000
1988 Bo Svenstrup 1.407.000

Nr. 52B (dobbelthus)

1930 Ingeniør, cand. polyt
Carl E. Jensen 40.730
1940 Læge Erik Verner Andersen 45.000
1983 Anne E. Jensen og
Peter Marbæk Johansen 850.000

Nr. 54A (dobbelthus)

1930 Direktør G. Petersen 38.000
1947 Fru Else-Marie Errebo Knudsen 75.000
1987 Vibeke og Steen Harkjær 1.644.529

Nr. 54B (dobbelthus)

1930 Adjunkt Aage Christian Jacobæus
og hustru Elin Sigrid Jacobæus 37.500
1934 Tandlæge Julius Husum 43.000
1970 Adjunkt Poul Rahbek Husum 440.000

Nr. 56 (dobbelthus)

1929 Ingeniør Erik Chr. Hansen 37.000
1972 Cand.jur. Hanne Juul Jørgensen og
cand.agro. Ove Juul Jørgensen 480.000

Egernvej

Nr. 5

1927 Fuldmægtig H. Koed 4.500
1938 Arkitekt Poul Søgård-Petersen 31.500
1945 Fru K. Bech Hansen 60.000
1948 Fuldmægtig, cand.jur.
Karengete Adler Nissen 66.000
1954 Skolebestyrer Martin Ballegård 85.000
1966 Cand. jur. Bent Ballegaard 210.000

Nr. 7

1928 Fru Emma Sand 4.500

1957	Karen Sand	56.500	1953	Professor, dr. phil. C.J. Becker	88.500
1991	Preben Sand	919.000			
1991	Bo Frimodt og Alice Friis-Mikkelsen	1.200.000	Nr. 25		
Nr. 9			1928	Grosserer H. Sindby	32.300
1928	Fuldmægtig H. Zimmermann	4.500	1982	G. Ramsing	800.000
1969	Fuldmægtig, cand.jur. Erik Nielsen	267.000	1986	Kirsten Hougaard Jensen og Jørgen Abild Andersen	2.000.000
Nr. 11			Nr. 27		
1928	Fru Ellen Margrethe Espersen	4.500	1929	Pastor H.P. Mollerup	29.500
Nr. 13			1931	Professor, dr. phil K. Friis Johansen	30.924
1928	Kontorchef M. Bischoff	5.000	1971	Ole Nygård Jensen	400.000
1958	Overlæge Alf. Yde	102.500	Nr. 29		
1966	Arkitekt Eivind Lorenzen og Birgit Lorenzen	260.000	1929	Mag.art. Holger Sandvad	30.000
Nr. 15			1929	Fuldmægtig Svend Garde	31.000
1928	Manufakturhandler Leo F. Frederiksen	4.500	1972	Mariendal kirkes præsteembede	320.000
1935	Ingeniør Th. Fausbøll	31.500	Nr. 31		
1976	Overingeniør Th. H. Fausbøll	425.000	1929	Proprietær Alb. Henriques	29.930
Nr. 17			1936	Befragter Tage Nielsen	37.000
1928	Gymnastikinspektør kaptajn H.P.Langkilde	4.500	1940	Rederiet Ocean A/S	39.000
1942	Fru Ragnhold Blad	47.500	1952	Grosserer Sophus Bernhard	85.000
1953	Fru Conny Suenson	75.000	1957	Bagermester Berhard A. Klein	115.000
1954	Læge Knud Faaborg-Andersen	75.000	1985	Lisa Andersen og Pascal Magnussen	1.284.912
1957	Landsretssagfører Rasmus Reeh	101.000	Nr. 33		
1971	Læge Sven Sølvsteen Sørensen	425.000	1929	Organist Chr. Christiansen	29.600
Nr. 19			1954	Ulla Benzon	85.000
1928	Kommunelærerinde frk. Inger Rasmussen	4.500	1956	Reservelæge Frands Hougaard	93.000
1932	Massøse frk. Kirsten Rasmussen	18.026	Nr. 35		
Nr. 21			1929	Kaptajnløjtnant Kai Hammerich	30.500
1928	Repræsentant J. Lopdrup	4.500	1933	Fuldmægtig Carl Rasmussen	34.500
1960	Cand.jur. Carsten Worm Mortensen og Karen Worm Mortensen	118.000	1976	Skoleinspektør Inger Bangert	585.000
Nr. 23			Nr. 37		
1928	Repræsentant Joh. Ørntoft	5.000	1929	Kommunelærer, cand.mag. F.C. Kaalund Jørgensen	29.100
1938	Kriminalbetjent Aage Køhl	36.500	1931	Pianist Folmer Jensen	32.000
1942	Overretssagfører Chr. Langballe	38.500	1950	Ellen Jensen	60.000
			1960	Direktør Helge Clausen	132.000
			Nr. 39		
			1929	Læge Kai Antons	36.000
			1934	Fru Helga Olga Pedersen	40.000

1939	Direktør, cand.polyt. Sven Nøring	42.000	1934	Politimester Otto Harpøth	40.000
1949	Civilingeniør E. Genefke	96.000	1937	Direktør Otto Gütler	41.000
1969	Birthe Bentzon	425.000	1954	Civilingeniør Olav Adler Nissen og fuldmægtig, cand.jur. Karengete Adler Nissen	108.000
Nr. 41			Nr. 57		
1929	Fuldmægtig H. Høst	34.100	1929	Grosserer C.O. Aachen	32.000
1947	Professor Ernst Andersen	60.000	1940	Ingeniør Jørgen Zedeler	42.000
1959	Læge Erik Torp-Pedersen og Karen Kamp T-P	140.000	Nr. 59		
1977	Tom P. Nielsen	925.000	1929	Kaptajn J. Borch	31.470
Nr. 43			1992	Lise-Lotte Lund og Jan Lund	1.296.000
1929	Kontorchef G. Clausen	29.405	Nr. 61		
1954	Fru Helene Sauerberg Jensen	85.000	1929	Forfatterinde Edith Rode	31.845
1984	Preben Scheel-Hincke	994.268	1935	Fru Ingegerd Hoff	37.000
Nr. 45			1956	Skuespiller Helle Virkner	106.000
1929	Ingeniør V. Børsholt	30.500	1982	Jan Nørgaard Madsen og Anne-Marie Nielsen	1.070.000
1931	Ingeniør Svend Nøring	38.200	1987	Jette og Kaj Reuter	1.550.359
1939	Ingeniør E. Kruse	39.000	Nr. 63		
1965	Fabrikant Thorbjørn Bennike	228.900	1929	Mag. Scient. T. Kierboe	32.000
1995	Annalise og Ole Larsen	1.350.000	1994	Michael Randrup	
Nr. 47			Nr. 65		
1929	Ingeniør Thorvald Krag-Müller	29.000	1929	Afdelingschef Viggo Künchel	31.600
1932	Dr. phil. Niels Nielsen	34.000	1956	Fru Else Bak	109.000
1947	Overlæge, dr. med. Anne Rothe Meyer	71.500	1981	Dan Svendsen	752.244
1968	Ammanuensis Mogens Lyhne	325.000	Nr. 67		
1972	Inge M. Lyhne	333.000	1928	Kontorchef Axel Vilandt	32.000
1972	Lektor Jens Erik Stenstrup	520.000	1981	A.G.V. Entreprise Aps	850.000
Nr. 49			1981	Ejd. aktieselskab Christianshavn	1.391.067
1929	Københavns Kommune	26.475	1983	Anne Bredahl og Hans Gade Koch	1.250.000
1977	Ove Danielsen	550.000	Nr. 69		
Nr. 51			1929	Enkefru Clara Høyrup	31.000
1929	Fuldmægtig T.H. Eibe	29.000	1949	Arkitekt Peter Koch	75.000
1983	Helle og Bjarne Frøshøj	855.000	Nr. 71		
1987	Peter Eilers	1.556.336	1929	Bankfuldmægtig, cand. jur. P. Leyssac	31.960
Nr. 53			1957	Landsretssagfører Ernest Bohr	96.000
1929	Københavns Kommune	29.600	1963	Svend Ryø-Pedersen	257.500
1977	Bjarke Gudmund og Lisbeth Olsen	500.000	Nr. 73		
Nr. 55			1929	Adjunkt Jens Brændegaard	29.250
1929	Kontorchef, cand.polit. K. Vedel Petersen	34.500			
1932	Læge Hanne Finsen	39.500			

1970 Cand. jur. Rita og civ.ing.
Kurt Sieger 395.000

Nr. 75

1929 Afdelingschef Poul Neiiendam 38.600
1935 Driftsbestyrer
Gustav Rudolf Furrer 43.716
1938 Grosserer Emil C. Brønnum 45.000
1947 Fru Ellen Georgine Brønnum 46.000
1952 Vicedirektør P. Schou 101.000
1957 Skuespillerinde
Else Marie Juul Hansen 120.000
1966 Afd.chef Max Roesen 390.000

Nr. 4 (dobbelthus)

1928 Ekspeditionssekretær, cand. jur.
Svend Aage Krarup 33.000
1944 Oldermand, blikkenslagermester
Henrik Petersen 63.000
1971 Direktør Børge Vincent Hansen og
Inge Rud Haagensen 500.000
1978 Læge Wagn Holk 575.000
1979 Finn Prinds 1.300.000
1983 Jerzy Lipszyc 1.430.000
1985 Elisabeth Lipszyc 1.795.000
1986 Kaj Winther Hansen og
Eydsbjørg Rein 2.175.000
1993 Ivar Koed og
Mauricette Giradin 2.067.000

Nr. 6 (dobbelthus)

1928 Kommunalærer Lave Nielsen 32.000
1944 Apoteker Regnar Esbak 58.000
1946 Arkitekt P. Søgaard-Petersen 61.000
1957 Overlæge,
dr. med. Ole Sylvest 125.000

Nr. 8 (dobbelthus)

1928 Professor Axel W. Marke 32.000
1938 Fru Harriet Ibsen 39.000

Nr. 10 (dobbelthus)

1928 Billedhugger
Gunnar Hammerich 29.500
1943 Dr. jur. Ernst Andersen 55.500
1947 Direktør C. Wier 59.000
1980 Ruth Hagh og Leif Hagh 1.200.000
1984 Frederik Schydt og
Charlotte Klenow Schydt 1.349.220

Nr. 12 (dobbelthus)

1928 Fru Grethe Dahm 32.000
1956 Pianistinden Elvi Henriksen
og balletmester
Niels Bjørn Larsen 100.000

Nr. 14 (dobbelthus)

1928 Fru Susanne Margrethe Naur 32.000
1935 Redaktør P. Stavnstrup 36.000
1964 Lone og Henrik
Audon Pedersen 980.000
1993 Dorrit Klenow og
Niels Klenow 1.947.500

Nr. 16 (dobbelthus)

1928 Ingeniør H.C. Møller 36.900
1954 Professor Palle Hansen 102.660
1978 Erik Krag Lauritzen og
Mette Lauritzen 1.050.000

Fuglebakkens rækkehuse på Frederiksberg er et af Danmarks kendte byggerier, opført med fantasi og kærlighed af arkitekt Thorkild Henningsen i 1928. Her fortælles om baggrunden for rækkehusene og om bygningen af dem, og om husenes og havernes indretning. Bogen handler også om livet i kvarteret: børnenes leg, de handlende, tjenestepigens arbejde, det sociale samvær blandt beboerne, og om nogle af de kendte mennesker, der i tidens løb har boet i husene.